

**AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SINIF ÖĞRETMENİ VE SINIF ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖZEL
EĞİTİME YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat BAŞGÜL

**AMASYA
MAYIS, 2017**

AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENİ VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖZEL
EĞİTİME YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Murat BAŞGÜL

Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce Yüksek Lisans İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Danışmanı

Doç. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR

AMASYA

MAYIS, 2017

AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında

YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

.... / ... / 2017

Tez Danışmanı : Doç.Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR

Üye :

Üye :

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

İmza

MURAT BAŞGÜL

...../...../2017

ÖNSÖZ

Çalışmanın her aşamasında destek ve katkılarını benden esirgemeyen başta danışman hocam Doç. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR olmak üzere tüm çalışma arkadaşlarıma ve hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.



İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
MODELLER LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
Araştırmanın Amacı.....	1
Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	2
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	3
Araştırmanın Varsayımları.....	3
Tanımlar.....	4
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	5
2.1. Özel eğitim.....	4
2.1.1 Tanılama.....	6
2.1.2 Özel Eğitime İhtiyacı Olan Birey.....	7
2.1.3 Türkiye’de Eğitim Kademelerine Göre Özel Eğitim Hizmetleri.....	9
2.2 Metafor.....	9
2.2.1 Metafor Çeşitleri.....	10
2.2.2 Eğitimde Metafor Kullanımı.....	10
2.3. İlgili Araştırmalar.....	11
2.3.1. Özel Eğitim Alanında Yapılmış Çalışmalar.....	12
2.3.2. Metafor Çalışmaları.....	18
3. YÖNTEM.....	22
Araştırmanın Modeli.....	22
Çalışma Grubu.....	22
Veri Toplama Aracı.....	23
Veri Analizi.....	24
4. BULGULAR.....	26
4.1. Özel Eğitime İlişkin Metaforlar.....	26
4.2. Özel Eğitime Muhtaç Çocuğa İlişkin Metaforlar.....	52

5. TARTIŞMA	75
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	81
Sonuçlar	81
Öneriler.....	82
7. KAYNAKLAR	83
8. EKLER	91



ÖZET

Sınıf Öğretmeni ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Özel Eğitime Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi

Eğitimin önemi yaşamın her alanında kendini hissettirmekte ve eğitim alanında yapılan çalışmalar artmaktadır. Toplumunu oluşturan fertlerin birbirlerinden farklı olması fertlere verilecek eğitimin de bireyselleştirilmesini gerektirmektedir. Bu noktada eğitim faaliyetlerinin uygulayıcısı olan öğretmenlerin rolü şüphesiz çok önemlidir. Bu nedenle sınıf öğretmeni adaylarının ve sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik algılarını ortaya koymayı amaçlayan bu araştırmaya gerek duyulmuştur. Araştırma, nitel araştırma tekniklerinden olgubilim deseniyle yürütülmüştür. araştırmanın örneklemini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Amasya il merkezindeki okullarda eğitim veren toplam 70 sınıf öğretmeni ve aynı dönemde Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi anabilim dalında öğrenim görmekte olan 3. ve 4. sınıf toplam 150 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından düzenlenen ve iki kısımdan oluşan “Özel Eğitime Yönelik Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilerek yorumlanmıştır. Elde edilen bulgularda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili algılarını ortaya koyan metaforlar aile, ihtiyaç, bitki, yoksunluk, tedavi, eğitim, zanaat, sanat, bir yaşam şekli, rehber ve bakım olmak üzere 10 kategori; özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili olan metaforlar sanat, yoksunluk, bitki, potansiyel sahibi, sıradışı ve muhtaç olmak üzere toplam 6 kategori altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular ışığında sınıf öğretmeni adaylarının ve öğretmenlerin özel eğitimle ilgili algılarının özel eğitim dersi alıp almamaya; hizmet yılı ve cinsiyet faktörlerine göre dağılımları incelenmiş ve özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili algıların cinsiyete ve özel eğitim dersi alıp almamaya göre farklılaştığı anlaşılmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili farkındalık düzeylerini artırılabilmesi için özel eğitimle ilgili hizmet içi programlar hazırlanması ayrıca öğretmen eğitimi süresince özel eğitimle ilgili ders saatlerinin artırılması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Metafor, Sınıf Öğretmeni, Sınıf Öğretmen Adayı

ABSTRACT

An Investigation Of Primary School Teacher's and and Primary School Teacher Candidates' Metaphorical Perceptions Towards Special Education

The importance of education is felt in every aspect of life and studies in the field of education are increasing. The fact that the constituents of the society are different from each other requires the individualization of the education to be given to the individuals. At this point, the role of teachers who are practitioners of educational activities is undoubtedly very important. For this reason, this study aimed to reveal the perceptions of classroom teacher candidates and classroom teachers towards special education. The study was conducted through qualitative research techniques with phenomenology design. The sample of the study is a total of 70 classroom teachers who provide education in the schools in Amasya province center during the 2015-2016 academic year and 150 class teacher candidates in the 3rd and 4th class which are studying in the department of Elementary Education of Amasya University Education Faculty during the same period. In the study, as a means of collecting data, the "Metaphor for Special Education Questionnaire", which was organized by researchers and consisted of two parts, was used. The data obtained in the study were analyzed and interpreted by the content analysis technique. In the findings, the metaphors that reveal the perceptions of the teachers about the special education are collected under the categories. Metaphors created for special education include nine categories of nursing, need, plant, deprivation, treatment, education, craft, a life style and guide; metaphors related to children who need special education have been collected under 6 categories as art, deprivation, plant, potential owner, extraordinary and needy. In the light of findings, the perceptions of classroom teacher candidates and teachers about special education were analyzed according to the years of service, gender and whether receiving special education course factors it was understood that the perceptions related to children with special education and special education were changed according to sex and wheter receiving special education course. In order to increase the awareness level of special education teachers and class teacher candidates in the study, it is proposed to prepare in-service programs related to special education, and to increase the number of lesson hours related to special education during the teacher education and to organize activities for implementation.

Keywords: Special Education, Metaphor, Class Teacher, Class Teacher Candidate

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1.Çalışma grubu cinsiyet ve mesleki tecrübelerine göre dağılım tablosu.....	23
Tablo 2. Üçüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı	32
Tablo 3. Dördüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı	41
Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı.....	49
Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı	51
Tablo 6. Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı	56
Tablo 7. Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı.....	65
Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı	71
Tablo 9. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı	72
Tablo 10. Sınıf öğretmen adayları ve sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlara yönelik kategorilerin frekans değerleri.....	73

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Aile kategorisi ile ilgili grafik.....	27
Şekil 2. Bitki kategorisi ile ilgili grafik	27
Şekil 3. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik.....	28
Şekil 4. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik.....	29
Şekil 5. Zanaat kategorisi ile ilgili grafik	30
Şekil 6. Rehber kategorisi ile ilgili grafik.....	31
Şekil 7. Aile kategorisi ile ilgili grafik.....	33
Şekil 8. Zenginlik kategorisi ile ilgili grafik	34
Şekil 9. Bakım kategorisi ile ilgili grafik	35
Şekil 10. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik.....	36
Şekil 11. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik	37
Şekil 12. Rehber kategorisi ile ilgili grafik.....	38
Şekil 13. Bir Yaşam Şekli kategorisi ile ilgili grafik.....	39
Şekil 14. Sanat kategorisi ile ilgili grafik	39
Şekil 15. Yuva kategorisi ile ilgili grafik	42
Şekil 16. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik	43
Şekil 17. Bitki kategorisi ile ilgili grafik	44
Şekil 18. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik.....	45
Şekil 19. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik.....	45
Şekil 20. Zanaat kategorisi ile ilgili grafik	46
Şekil 21. Bir yaşam şekli kategorisi ile ilgili grafik.....	47
Şekil 22. Rehber kategorisi ile ilgili grafik	47
Şekil 23. Sabır gerektiren iş kategorisi ile ilgili grafik	48
Şekil 24. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik.....	53
Şekil 25. Bitki kategorisi ile ilgili grafik	54
Şekil 26. Potansiyel Sahibi kategorisi ile ilgili grafik.....	55
Şekil 27. Sıradışı kategorisi ile ilgili grafik	56
Şekil 28. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik	57
Şekil 29. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik.....	59
Şekil 30. Bitki kategorisi ile ilgili grafik	60
Şekil 31. Potansiyel Sahibi kategorisi ile ilgili grafik.....	61
Şekil 32. Sıradışı kategorisi ile ilgili grafik	63
Şekil 33. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik	64
Şekil 35. Bitki kategorisi ile ilgili grafik	67
Şekil 36. Sanat kategorisi ile ilgili grafik	68
Şekil 37. Potansiyel sahibi kategorisi ile ilgili grafik	69
Şekil 38. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik	70

MODELLER LİSTESİ

Model 1. Üçüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler.....	26
Model 2. Dördüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler.....	33
Model 3. Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler	42
Model 4. Üçüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler.....	52
Model 5. Dördüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforların kategorileri.....	59
Model 6. Öğretmenlerin özel eğitim ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlarına ilişkin kategoriler	66

1. GİRİŞ

Bireyler için hayatın neredeyse tümünde önemli bir yer tutan eğitim herkes için vazgeçilmez bir süreçtir. Toplum içinde bütün bireyler farklı özelliklere sahiptir. Boy, kilo, saç rengi, göz rengi gibi fiziksel farklılıkların yanında zihinsel farklılıklar da söz konusudur. Zihinsel ve fiziksel manada farklı olan bireylerin öğrenme düzeyleri ve hızları da farklı olacağı için; bireylerin tümüyle aynı şekilde eğitim almasını zorlaştırmaktadır. Fiziksel ve zihinsel manada normal bireylerden farklı olan bu bireylerin eğitim konusunda özel gereksinimleri olduğu bir gerçektir. Bu nedenle toplumda özel gereksinimi olan insanların da bu sürece katılabilmesi için özel eğitim kavramı ortaya atılmış ve bu konuda geçmişten günümüze kadar birçok çalışma ve düzenlemeler yapılmıştır.

Özel eğitime muhtaç bireylerin toplumsallaşmaları ve kendi kendilerine yetebilmelerini sağlayacak yaşam becerilerine sahip olabilmeleri için özel eğitim hizmetlerinin başarıyla yürütülmesi gerekir. Araştırmalar, özel eğitimin Türkiye'deki uygulamalarında istenilen başarının elde edilemediğini göstermekte; bunun en büyük gerekçelerinden birinin öğretmenlerin özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik tutumlarından kaynaklandığını ortaya koymaktadır (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Kaner, 2010; Gökdere, 2012). Öğretmen eğitimi çalışmalarında öğretmen adaylarının inanç, eğilim, algı ve tutumlarının incelenmesi onların mesleki anlamda ilerlemelerine büyük oranda katkı sağlamaktadır (Noyes, 2004). Öğretmenlerin öğrencilerin özel durumlarına uygun, etkili eğitim-öğretim ortamları oluşturabilmelerinde öğrencilere yönelik tutumları önemlidir. Tutumları olumlu olan öğretmenler bu tutumlarını sınıf ortamında davranış haline getirebilmekte ve yaptıkları işten daha çok zevk alabilmektedirler. Ancak olumlu tutum geliştiremeyen öğretmenler istenilen performansı gösterememektedir (Curtis, 2005). Metaforlar algıları ortaya koyma noktasında bir veri toplama aracı olarak yıllardan beri kullanılmaktadır (Dikmenli, Çardak ve Yener, 2012). Metaforlar bilim öğretiminde ve bilimin toplumdaki yansımalarının ortaya konulmasında anahtar rol üstlenmektedir (Aubusson, Harrison ve Ritchie, 2006). Bununla birlikte metaforlar öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının algılarını ortaya koymada etkili olarak kullanılmaktadır (Saban, 2004; Arslan ve Bayrakçı, 2006).

Araştırmanın Amacı

İnsan davranışlarını etkileyen ve yön veren fizyolojik ve psikolojik birçok etmen vardır. Bu etmenlerden biri de tutumdur. Tutum, "Bireylerin belirli bir kişiyi, grubu veya bir

düşünceyi kabul ya da reddetmesi şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimidir” olarak tanımlanabilir (Özguven, 1994). Shapiro (1999), tutumu; yaşantılar yoluyla kazanılarak sistemli bir hale getirilen, kişinin günlük hayatta karşılaştığı durumlara, olaylara, kavramlara dolaylı ya da doğrudan istemli veya istemsiz bir şekilde ortaya koyduğu içsel tepkiler olarak tanımlamıştır.

Lavine, Huff, Wagner ve Sweeny (1998) çalışmalarında güçlü tutumların iç tutarlılığa sahip olduklarını ayrıca kesin ve yoğun bir şekilde bireylerin düşüncelerini ve davranışlarını etkilediklerini belirtmiştir. Öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçlarının giderilmesi, sınıfta öğrenciler arasında sağlıklı bir iletişim kurulması ve devamlılığının sağlanması, özel gereksinimli öğrencilerin sağlıklı gelişim göstermesi ve toplum tarafından kabul görmesinde öğretmenin hayati bir rolü vardır (Avcı, 1998). Özel eğitimin başarılı bir şekilde uygulanmasında önemli bir faktör olan öğretmen tutumları, bu eğitime muhtaç çocuklara sağlanacak olan eğitimin kalitesiyle ilgili fikir vermektedir (Block ve Obrusnikova, 2007). Tutumlar insanların davranışlarının şekillenmesinde büyük önem taşıdığı için, davranışlarda değişiklik meydana getirilebilmesi için ilk olarak tutumları değiştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır (Arkonaç, 2001). Eğitsel boyutta metaforlar, kavramsallaştırma ve öğrenme-öğretme doğasını yansıtmada önemli bir yere sahiptir ve kişisel algılar ve eğitimsel teoriler arasında anlamlı bağlantılar kurmak için etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu anlamda metaforlar, kavramları farklı bir açıdan anlama ve açıklamanın yolu olarak tanımlamada kullanılır (Lakoff ve Johnson, 1980 akt. Leavy, McSorley ve Bote, 2007). Buradan, metaforların öğretmenlerin ders ortamlarındaki hareket tarzlarını ve öğretme stillerini belirlemede eğitimsel algılarının önemli bir rol üstlendiği görülmektedir. Metaforlar bu algıları oluşturma ve ortaya koyulmasında önemli bir araçtır. Bu bağlamda araştırmanın amacı sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitime yönelik algılarını metaforlar yoluyla ortaya koymaktır.

Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Ülkemizdeki öğretmen yetiştiren kurumlar olarak Eğitim Fakültelerinde önceden seçmeli ders olarak müfredatta bulunan “Özel Eğitim” dersi, 2009 yılından bu yana zorunlu ders olarak verilmeye başlanmıştır. Buna bağlı olarak lisans eğitimlerinde bu dersi seçmeli olarak alan öğretmenler ile zorunlu olarak alan öğretmenler arasında özel eğitim konusundaki bilgi düzeyleri açısından fark olduğu; bu nedenle yeni programa göre eğitim alan öğretmenlerin tutumlarının diğer öğretmenlere göre daha olumlu olacağı öngörülmektedir (Gökdere, 2012). Öğretmenler eğitim programının öğrencilere transferinde baş aktör olmalarından dolayı; eğitim sisteminin ve uygulanan programın

kalitesi ve amacına ulaşıp ulaşmadığının en önemli sorumlularındandır (Mahiroğlu, 2009). Özel eğitime muhtaç olan öğrencilerin sayısındaki artış (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007) bu öğrencilere sağlanacak olan özel eğitim hizmetlerinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Eğitim hizmetlerinde başarının yakalanabilmesinde öğretmen tutumları önemli bir rol oynamaktadır (Erdem, Gezer ve Çokadar, 2005). Bu bağlamda öğretmenlerin özel eğitim hizmetlerine yönelik algıları önemli bir faktördür (Orel, Zerey ve Töret, 2004). Öğretmen adayları, geleceğin öğretmenleri olarak ülke eğitimindeki yerlerini alacaklardır. Bu nedenle eğitim faaliyetlerinin daha nitelikli ve daha etkili olabilmesi adına öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin özel eğitime yönelik tutumlarının ortaya çıkarılmasını amaçlayan bu araştırmaya gerek duyulmuştur. Bu araştırmada 3. ve 4. sınıftaki sınıf öğretmeni adayları ile sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik metaforik algıları ve bu algıları ve bu algıları etkileyen etmenler incelenmiştir. Araştırma sonuçlarıyla birlikte sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik algılarının hangi yönde ve nasıl değiştiği nedenleriyle birlikte değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Araştırmada özel eğitime yönelik algıların metaforlar yoluyla ortaya konulması bu araştırmayı diğer araştırmalardan ayıran önemli bir husustur. Araştırmada elde edilen bulguların konu ile ilgili mevcut literatürü zenginleştireceği ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu araştırma özel eğitim faaliyetlerinin Türkiye boyutuyla mevcut durumu ve öğretmen ve öğretmen eğitimi boyutuyla öne çıkan yönlerinin ortaya konulması açısından önem arz etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada çalışma grubu 2015-2016 eğitim öğretim yılında Amasya'da çalışmakta olan sınıf öğretmenleri ve Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Anabilimdalı öğrencileri ile sınırlıdır. Ayrıca bulgular, mülakat verileri ile sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada 4. sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitim dersi almaları gerekçesiyle özel eğitim konusunda 3. sınıftaki sınıf öğretmen adaylarına nazaran daha kapsamlı bilgiye ve olumlu bir algıya sahip oldukları varsayılmıştır.

Ayrıca sınıf öğretmenlerinin özel eğitimle ilgili algılarının mesleki tecrübelerine bağlı olarak öğretmen adaylarından farklılık gösterdiği varsayılmıştır.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının mülakat sorularına samimi ve yansız cevap verdikleri varsayılmıştır.

Tanımlar

Özel eğitim: Özel eğitim, özel eğitime muhtaç olan çocukların eğitimi için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ile bu çocukların özür ve özelliklerine uygun ortamda yürütülen eğitimidir (MEB, 2007).

Metafor: Metaforlar (benzetmeler, eğretilmeler, istiareler, mecazlar) kavramlar, olaylar, ve durumlar hakkında kişisel algılarımızı ortaya koyan, yön veren ve ortaya çıkaran zihinsel yapılardır (Saban, 2004).



2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Özel eğitim

İnsanlığın gelişimiyle beraber özel eğitimin geçmişinin de çok eski zamanlara dayandığı düşünülebilir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik tutum ve davranışlarla ilgili bilgiler antik çağlara kadar gitmektedir (Baykoç Dönmez ve Şahin, 2010; akt: Melekoğlu, 2013). Buradan da anlaşıldığı gibi özel eğitim ve özel eğitime yönelik ihtiyaç bizler için yeni bir kavram değildir. Meyen (1996) özel eğitimi, yaşlılarından farklı olarak günlük ve eğitimsel faaliyetlerinde zorluklar yaşayan bebek ve çocuklar için planlanmış eğitim etkinliklerinin bütünü olarak tanımlamaktadır. Diken (2010)'e göre özel eğitim, bilişsel, davranışsal, zihinsel, duygusal ve duygusal noktalarda üstün veya yetersiz bireylere özgü olarak planlanmış özel etkinlik ve hizmetlerin tümüdür. Bu insanlar için de ihtiyaç duydukları eğitim hizmetleri ihtiyaç ve engellerine göre düzenlenerek sağlanmalıdır (Engin, Tösten, Kaya ve Köselioğlu, 2014). Özel eğitime muhtaç bireylerin eğitim ihtiyaçlarını giderebilmeye yönelik geçmişten bugüne kadar MEB yönetmeliklerinde düzenlemeler geliştirmeler yapılmıştır. Okullarda Özel eğitim düzenlemeleri ilk kez 1983'te yürürlüğe konulan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar" yasasıyla Türk eğitim sisteminde yürürlüğe girmiştir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre "özel eğitim, özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir." (MEB, 2007). Türk Millî Eğitiminin genel amaçları doğrultusunda özel eğitimin temel ilkeleri 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'ye göre şu şekilde düzenlenmiştir:

1. Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
2. Özel eğitime erken başlamak esastır.
3. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyi, sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan plânlanır ve yürütülür.
4. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin eğitsel performansları dikkate alınarak; amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.

5. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin, her tür ve kademedeki eğitimlerini kesintisiz sürdürebilmeleri için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.
6. Özel eğitim gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim plânı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır.
7. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitime ihtiyacı olan bireye yönelik etkinlik gösteren sivil toplum örgütlerinin görüşlerine önem verilir.
8. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitim gerektiren bireylerin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde plânlanır (MEB, 2012).

2.1.1. Tanılama

Tanılama; özel eğitim gerektiren bireylerin yeterli ve yetersiz yönleri ile bireysel özelliklerini, ilgilerini belirlemek amacıyla tıbbî, psiko-sosyal, eğitim alanlarında yapılan değerlendirme sürecidir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın mevzuatında tanılama ile ilgili ilkeler şunlardır:

- a) Erkenlik ilkesi; tanılama mümkün olduğunca erken yaşta yapılır.
- b) Bütünlük ilkesi; tanılama çok yönlü, bireyin tüm gelişim öyküsü değerlendirilerek yapılır.
- c) Çeşitlilik ilkesi; tanılama sürecinde uygulanan tekniklerde, yöntemlerde, disiplinlerde çeşitlilik esastır.
- d) Süreklilik ilkesi; tanılama süreci farklı disiplin alanlarındaki uzmanlarca sürekli değerlendirilir.
- e) Yeterlilik ilkesi; tanılamada bireyin yeterli-yetersiz olduğu yönler birlikte değerlendirilir.
- f) İş birliği ilkesi; tanılama sürecinde aile, okul ve uzmanlar iş birliği içinde çalışır.
- g) İsteklilik ilkesi; tanılama sürecinin her aşamasında ailenin ve gerektiğinde bireyin görüşü alınarak katılımı sağlanır.
- h) Gizlilik ilkesi; tanılama sürecinin her aşamasında birey ile ailenin görüş ve onayları alınmadan hiçbir açıklama yapılmaz. Elde edilen bilgi ve değerlendirme sonuçları eğitim ve yönlendirme amaçlı kullanılır (MEB, 2012).

Tanılama ile ilgili ilkelere bakıldığında sürecin tüm boyutları ile ele alındığı görülmektedir. Süreç bir bütünlük arz etmekte kişinin gizliliği, istekli olup olmaması, eğitimde görev alacak olan bireyler, tanılamanın zamanı gibi hususlar öne çıkmaktadır. MEB istatistik verilerine göre 2006–2007 öğretim yılında ülkedeki özel eğitime muhtaç

çocuk sayısı 78.743; 2010–2011 yılı verilerine göre ise bu sayı %79.38 oranında artarak 141.248'e ulaşmıştır (Melekoğlu, 2013).

Özel eğitiminde nitelikli bir yapı oluşturulabilmesi için başta öğretmenler olmak üzere, idareciler, özel eğitime muhtaç öğrenci ve ailesi, özellikle de rehber öğretmen gibi ilgili tüm okul personelinin görev dağılımı yapmaları gerekmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Özel eğitime muhtaç çocukların toplumsallaşmaları ve kendi kendilerine yetebilmelerini sağlayacak yaşam becerilerine sahip olabilmeleri için özel eğitim hizmetlerinin başarıyla yürütülmesi gerekir. Bu bağlamda öğretmenlerin özel eğitim hizmetlerine yönelik tutumları önemli bir faktördür (Orel, Zerey ve Töret, 2004). Kaynaştırma eğitiminde başarıyı yakalayabilmek için aile, öğretmenler ve okul idaresinin işbirliği içinde olması ve kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının olumlu olması gerekir (Kayhan, Şengül ve Akmeşe, 2012).

2.1.2. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Birey

Tüm bireyler bedensel ve zihinsel özellikler bakımından farklılık göstermektedir. Bireyler arasında bu farklılıklar eğitim programlarında bireyselleşmeyi önemli hale getirmiştir. Özel eğitime muhtaç çocukların toplumsallaşmaları ve kendi kendilerine yetebilmelerini sağlayacak yaşam becerilerine sahip olabilmeleri için özel eğitim hizmetlerinin başarıyla yürütülmesi gerekir (Orel, Zerey ve Töret, 2004). Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler MEB özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde “çeşitli nedenlerle bireysel ve gelişimsel özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2012). Yine aynı yönetmelikte “özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için zorunlu öğrenim çağı, okul öncesi eğitim döneminde başlayıp ortaöğretim süresinin sonunda sona eren eğitim öğretim sürecini kapsamaktadır” ifadesi yer almaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler MEB (2012) özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- *Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:* Zihinsel işlevler ile kavramsal sosyal ve pratik uyum becerilerindeki eksiklikleri olan bireyler.
- *Birden fazla yetersizliği olan birey:* Birden fazla alanda görülen yetersizlik nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.
- *Çok ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:* Bireyin zihinsel yetersizliği yanında başka yetersizlikleri bulunması nedeniyle öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamaması nedeniyle yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyler.
- *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan birey:* Yaşına ve gelişim seviyesine uygun olmayan dikkat eksikliği, aşırı hareketlilik, hiperaktivite

dürtüsellik belirtilerini en az iki ortamda ve altı ay süreyle gösteren, özellikle yedi yaşından önce ortaya çıkan, özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.

- *Dil ve konuşma güçlüğü olan birey:* Dili kullanma, konuşmayı edinme ve iletişimdeki güçlük nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.
- *Duyusal ve davranış bozukluğu olan birey:* Yaşına uygun olmayan sosyal ve kültürel normlardan farklı duygusal tepki ve davranışlar göstermesi nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.
- *Görme yetersizliği olan birey:* Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler,
- *Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:* Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine sınırlı düzeyde ihtiyaç duyan bireyler.,
- *İşitme yetersizliği olan birey:* İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.,
- *Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey:* Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine yoğun şekilde ihtiyaç duyan bireyler.
- *Ortopedik yetersizliği olan birey:* Hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.
- *Otistik birey:* Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.
- *Serebral palsili birey:* Doğum öncesi, doğum sırası veya doğum sonrasında meydana gelen beyin hasarının neden olduğu kas ve sinir sistemi bozukluklarına bağlı motor becerilerde yetersizliğinden dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyler.

- *Üstün yetenekli birey:* Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyler.
- *Zihinsel yetersizliği olan birey:* Zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireyler.

2.1.3. Türkiye’de Eğitim Kademelerine Göre Özel Eğitim Hizmetleri

2.1.3.1. Okul Öncesi Dönemde Özel Eğitim Hizmetleri

MEB (2012) özel eğitim hizmetleri yönetmeliğinde 37-66 ay arasındaki özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitiminin zorunlu olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu çocukların eğitimi öncelikle özel eğitim ihtiyacı olmayan akranlarıyla aynı sınıfta kaynaştırma eğitimi şeklinde gerçekleştirilir. Ayrıca ihtiyaç duyulduğunda bu çocuklar için özel eğitim anaokulu açılabilir.

2.1.3.2. İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretimde Özel Eğitim Hizmetleri

İlkokul ve ortaokul çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireyler eğitimlerini kaynaştırma eğitimi kapsamında akranlarıyla aynı sınıflarda sürdürebilmektedirler. Ancak normal okullardaki eğitim hedeflerini gerçekleştiremeyecek olan özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin düzeylerine uygun olarak hazırlanmış programların uygulandığı özel eğitim kurumlarında eğitimlerine devam edebilirler. Çeşitli nedenlerle eğitimlerine devam edememiş olan bireyler için ise yaş kaydı aranmadan Millî Eğitim Bakanlığı Açık Öğretim kurumlarında eğitimlerini tamamlayabilmektedirler (MEB, 2012).

2.1.3.3. Yüksek Öğretimde Özel Eğitim Hizmetleri

Özel eğitim hizmetleri yönetmeliğine göre ortaöğretimini tamamlamış olan özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ilgi, kabiliyet ve yeterlilikleri baz alınarak ilgili kurumların onay ve yönlendirmesi ile yükseköğrenimlerine devam edebilmektedirler. Yüksek öğretime giriş sınavlarında bu bireylerin değerlendirilmeleriyle ilgili olarak ilgili kurumlarla gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi çalışma yapılır (MEB, 2012).

2.2. Metafor

Kelime köküne bakıldığında metafor, Grekçe “Metapherin” kelimesinden türetilerek meta (değiştirmek) ve pherein (taşımak) kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiştir (Levine, 2005). Arslan ve Bayrakçı (2006) metaforu bireylere kendi zihinlerini anlamak ve haritalamakta yardım eden güçlü bir modelleme mekanizması olarak; Cameron ve Low (1999) ise metaforu, kelimedeki bir anlamı diğer anlama taşıdığı ve ilişki kurduğu için köprü olarak açıklamıştır. Metaforlar; (benzetmeler, eğretilmeler, istiareler, mecazlar) kavramlar, olaylar ve durumlar hakkında kişisel algılarımızı ortaya koyan, yön veren ve ortaya çıkaran zihinsel yapılarıdır (Saban, 2004).

Metafor; olguları, durumları ve kavramları başka kavramlara benzeterek dolaylı bir yolla anlatmak demektir. Bireyler kendi duygu ve düşüncelerini ortaya koyarken metaforlardan yararlanırlar; böylece bireyler kendilerini ve evreni algılama şekillerini ortaya çıkarır (Girmen, 2007). Metafor olarak ortaya konulan kavramlar canlı cansız, soyut somut, olumlu veya olumsuz olabilir. Bunun yanında anlaşılması güç olan kavramlarla ilgili bilgi toplama aracı olarak metaforlar kullanılabilir (Saban,2004; Semerci, 2007). Shuell (1990), bir resmin 1000 kelimeye, bir metaforunsa 1000 resme karşılık geldiğini ifade etmiştir. Bunu da bir resmin sadece durgun bir imge sunduğunu buna karşılık bir metaforun olgular hakkında düşünmek için zihinsel bir çerçeve çizdiğini ifade ederek açıklamıştır. Metaforlar sanat, eğitim, felsefe gibi birçok disiplinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Saban, 2004; Groth ve Bergner, 2005; Aydın, 2006; Alpaslan, 2007; Yılmaz, 2007). Buradan metaforların insan hayatında ne kadar önemli bir yer tuttuğu anlaşılmaktadır.

2.2.1. Metafor Çeşitleri

Lakoff ve Johnson (2005) metaforları yapısal metaforlar, ontolojik (varlık) metaforlar ve yönelim metaforları olarak üçe ayırmıştır:

1. Yapısal metaforlar: Tecrübelerle dayanarak bir kavramın başka bir kavramla anlatılmasıdır.
2. Ontolojik metaforlar: Fiziksel olmayan kavramı fiziksel bir kavramla ifade eden metafor yapısıdır.
3. Yönelim metaforlar: Bütün kavramlar sistemini diğer bir kavramlar sistemine göre organize eden bir yapıdır.

Forceville (2002)'ye göre bir metaforun metafor olarak kabul edilebilmesi için üç özelliğe sahip olması gerekir. Bunlar:

1. Metaforun konusu

2. Metaforun kaynağı

3. Metaforun kaynağından metaforun konusuna ulaşan bağ.

Saban (2004) “Öğretmen bahçıvan gibidir. Çünkü bahçıvanın yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenmesi gibi öğretmenin de sınıftaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almasıdır” ifadesindeki metaforun konusu “öğretmen”, metaforun kaynağı “bahçıvan” ve metaforun kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özelliği “nasıl ki bir bahçıvan yetiştirdiği fidanlarla ayrı ayrı ilgilenirse, öğretmen de sınıfındaki öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate almalıdır” ifadesiyle metaforun kaynağının, asıl anlamı anlamada farklı bir pencere açtığını anlatmaktadır.

2.2.2. Eğitimde Metafor Kullanımı

Daha önce de belirtildiği gibi metafor birçok disiplinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Eğitim alanında ise metafor; öğretim faaliyetlerinde ve öğretmen eğitiminde, değerlendirme, tartışma, modelleme ve eğitim araştırmaları için işlevsel bir araç olarak kullanılmaktadır (Saban, 2006). Ayrıca metaforlar öğretmen adaylarının herhangi bir konudaki kişisel algılarını veya algılayış tarzlarını anlama ve yorumlamada rahatlıkla kullanılabilir (Saban, 2009).

Metaforlar, eğitim alanında kavraması güç olan konu, algı veya tutumları daha kolay anlaşılır hale getirmede yardımcı olmaktadır. Eğitimde metaforlar, eğitim yönetimi, müfredat geliştirme ve plânlama gibi birçok alanda kullanılmaktadır (Arslan, Bayrakçı, 2006). Metaforlar, bireyin yüksek düzeyde soyut, karmaşık veya kuramsal bir olguyu özümseme ve anlamlandırmada yardım alabileceği güçlü bilişsel araçlardır (Aydoğdu, 2008). Metaforlar, soyut durumları kavramsallaştırmada ve öğrenme-öğretme algısını anlamlandırmada önemli bir role sahiptir. Calderhead ve Robson (1991) metaforları çeşitli kavram veya bilgileri analiz etmeye yardımcı olan, uygulamalarla birlikte zihinde bir altyapı oluşmasını sağlayan etkenler şeklinde açıklamıştır. Giderek artan bir şekilde tutumlar, algılar ve eğitimsel teoriler arasında anlamlı ilişkiler kuran köprüler oluşturmada etkili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu noktada metaforlar kavramları farklı kavramlar kullanarak değişik bir noktadan anlama imkanı sunmaktadır (Lakoff ve Johnson, 1980). Bireysel yaşantıları ortak bir anlayışla ortaya koyan metaforların eğitim noktasında bilginin transferi ve kalıcılığında aktif bir rolü vardır. Metafor, öğrencilere kazandırdığı ilişkilendirme becerisi ile bilgiler yapılandırılması ve kalıcı hale gelmesinde, soyut ve öğrenilmesi zor kavramların anlaşılmasında önemli bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır (Ritchie, Bellocchi, Poltl ve Wearmouth, 2006). Carter (1990) çalışmasında metaforun eğitim alanındaki fonksiyonlarını beş başlık altında toplamıştır:

- 1) Metaforlar, sadece bilgi aktarımında değil ayrıca sınıf yönetimi göreviyle ilgili olarak ilişkili etki hizmeti sağlar.
- 2) Metaforlar, öğretmenlere sınıf yönetiminin gerekleri ve gerçeklerine nisbeten daha yakından bakma imkanı sağlar.
- 3) Metaforlar, öğretilmesi gereken zihinsel ve zor olan ancak imkansız olmayan aktiviteyi açıklarken edebi yollarla iletişim kurmada yardımcı olur.
- 4) Metaforlar, öğretim kavramlarının öğretmen davranışlarına nasıl yansıdığını göstermek için kullanılabilir.
- 5) Metaforlar, öğretmenlerin sınıftaki gündelik ve kendiliğinden ortaya çıkan problemleri nasıl gerekçelendirdiğini gösterir.

Bu ifadelerden metaforların sınıf yönetiminde, soyut kavramların öğretilmesinde, öğretmen-öğrenci ilişkisinde, problemlerin çözülmesinde ve bilgi aktarımında önemli bir rol üstlendiği anlaşılmaktadır. Çünkü metaforlar, sınıf içi uygulamalarda görüş, inanç ve algıların etkisini belirlemede yardımcı olmaktadır. Bunun yanında bilinmeyen kavramlara, kapalı ve bilinçli olarak düzenlenmeyen düşüncelere dayalı bir öngörü sağladığı için zihinsel yapıyı güçlendirmede ve üstdil kullanımında güçlü araçlar olarak ifade edilebilir. Bu nedenle eğitsel ortamlarda karmaşık ve soyut konuların öğretiminde ve öğrencilerin senteze ulaşmalarında metaforların kullanımı önerilmiştir (Leavy, Mcorley ve Bote, 2007).

2.3. İlgili Araştırmalar

2.3.1. Özel Eğitim Alanında Yapılmış Çalışmalar

Reber, Marashak ve Glor-Scheib (1995) öğretmen adaylarının engelli öğrencilere yönelik tutumlarında öğretmenlik uygulamalarının etkisini ortaya koymak amacıyla 182 öğretmen adayıyla nicel yöntemle bir çalışma yürütmüştür. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçekle toplanan verilerin analizi neticesinde öğretmenlik uygulamasına katılan öğretmen adaylarının, katılmayan öğretmen adaylarına göre daha olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna varılmıştır.

Hastings ve Oakford (2003) öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla 92 öğretmen adayıyla gerçekleştirdiği çalışmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının duygudavranış bozukluğu olan çocuklara yönelik tutumlarının zihinsel engelli çocuklara yönelik tutumlarından daha olumsuz olduğu ortaya koyulmuştur. Ayrıca çalışmada öğretmen

adaylarının tutumlarında özel eğitime yönelik aldıkları eğitimin özel gereksinimli çocuğun mensup olduğu kategori kadar önemli bir faktör olduğu ortaya konulmuştur.

Sarı ve Bozgeyikli (2003) tarafından öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla nicel araştırma deseni kullanılarak yapılan çalışmada, örneklem olarak Selçuk Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan toplam 429 öğretmen adayı belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak "Özel Eğitim Tutum Ölçeği"nin kullanıldığı çalışma sonucunda özel eğitim dersi almamış olan öğretmen adaylarının özel eğitime ve özel eğitim gereksinimi olan öğrenciye yönelik tutumlarının olumsuz olduğu görülmüştür.

Orel, Töret ve Zerey (2004)'in araştırması sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarını kaynaştırma dersi alıp-almama değişkenine göre incelemek amacıyla, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı 4. sınıfına devam eden 88 öğrenciyle yürütülmüştür. Nicel yöntem tercih edilen bu çalışmada veri toplama aracı olarak "Bilgi Formu" ve "Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği" birlikte verilmiştir. Çalışmada kaynaştırmaya ilişkin ders almanın öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır.

İzci (2005) sınıf öğretmen adaylarının özel eğitim konusundaki yeterlilikleri ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla tarama modelinde betimsel bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada örneklem olarak Gaziantep Üniversitesi Adıyaman Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 132 sınıf eğitimi bölümü son sınıf öğrencisiyle çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Özel Eğitim Yeterlilik ve İhtiyaç Analizi" ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarında sınıf öğretmen adaylarının özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi konusundaki bilgi ve becerilerinin istenilen seviyede olmadığı ve eğitim fakültelerinde bu alanda verilmekte olan derslerin bu sorunu çözmekte yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Şimşek (2007) yüksek lisans tez çalışmasında özel eğitime gereksinimi olan bireylerin özel eğitime gereksinimi olmayan kardeşlerinin umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla özel gereksinimi olan bireylerin özel gereksinimi olmayan toplam 119 kardeşine "Beck Umutsuzluk Ölçeği" uygulanmıştır. Betimsel araştırma modeliyle yürütülen çalışmanın sonuçlarına göre özel eğitime gereksinimi olan bireylerin özel eğitime gereksinimi olmayan kardeşlerinde belirlenen faktörlere ve ölçeğin alt boyutlarına göre umutsuzluk düzeylerinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sharma, Forlin ve Loreman (2008) özel eğitim dersinin öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik algıları ve özel gereksinimli öğrencilere yönelik düşünceleri üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla farklı ülkelerden 602 öğretmen adayıyla çalışma gerçekleştirmişlerdir. Yaklaşık 10 hafta süren eğitim programının başında ve

sonunda uygulanan testler sonucunda, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarının ve özel gereksinimli öğrencilerle ilgili görüşlerinin olumlu yönde geliştiği ortaya konulmuştur.

Gül ve Diken (2009) erken çocuklukta özel eğitime ilişkin Türkiye’de gerçekleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının gözden geçirilmesi amacıyla bir çalışma yürütmüştür. Çalışmada konu ile ilgili yapılmış olan 24 tez çalışmasına ulaşılmış ve yapılan incelemeler sonucunda bu çalışmalar 9 kategori altında toplanmıştır. Beceri öğretimi, okul öncesi dönemde kaynaştırma, ailelere çocuklarına öğretim sunma becerisi kazandırma, gelişimsel gerilik/yetersizlik gösteren çocukları birbirleri ve normal gelişim gösteren akranları ile karşılaştırma, annelerin duygu-durumlarını inceleme, çocuklara sunulan hizmetler ve çocuklara ilişkin bir durumu betimleme kategorilerinde tez çalışmaları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda konuyla ilgili yapılan çalışmaların artması gerektiği, erken çocuklukta özel eğitim ile ilgili konuların daha farklı ve daha geniş bir perspektiften ele alınması gerektiği ortaya konulmuştur.

Forlin, Earle, Loreman, Sharma (2011), kaynaştırma eğitimiyle ilgili duygu, tutum ve endişe ölçeği geliştirmek için nicel yaklaşımla öğretmen adaylarıyla bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili algılarını; engelli insanlarla iletişime geçerken duygu ve rahatlık seviyesi, farklı ihtiyaçları olan öğrencilerin kabulü ve kaynaştırma eğitimi uygulanması hakkında endişeleri boyutlarıyla ortaya koymayı amaçlayan ölçek için öncelikli olarak 60 madde hazırlanmış ve dört farklı ülkede eğitim alan 542 öğretmen adayına uygulanmıştır. Bir dizi uygulama ve analiz sonuçlarında 15 maddelik “Kaynaştırma Eğitime Yönelik Duygu, Tutum Ve Endişe Ölçeği” son haliyle literatüre kazandırılmıştır.

Karahan ve Uyanık Balat (2011), özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin tükenmişlik düzeylerini ve öz-yeterlilik algılarını farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla nicel bir çalışma yürütmüştür. “Maslach Tükenmişlik Ölçeği (MTÖ)”, ve “Öğretmen Öz-Yeterlilik Ölçeği”nin veri toplama aracı olarak kullanıldığı çalışmada 263 eğitimci örneklem grubu olarak belirlenmiştir. Veri analizi neticesinde elde edilen bulgulara göre eğitimcilerin tükenmişlik düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre kadın eğitimciler kendilerini erkeklere göre daha tükenmiş olarak görmektedir. Bununla birlikte öz-yeterlilik algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Ayrıca eğitimcilerin tükenmişlik düzeylerinin çalışmakta oldukları öğrenci grubuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı ortaya konulmuştur. Bu bulguya göre otistik öğrencilere eğitim veren eğitimciler öğretilbilir öğrenci grubuna eğitim veren eğitimcilerden daha tükenmiş durumdadırlar. Çalışmanın en önemli sonuçlarından biri de

tükenmişlik düzeyi ile öz-yeterlilik algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmasıdır. Öz-yeterlilik algısı yükseldikçe tükenme ve duyarsızlaşmanın azaldığı saptanmıştır.

Kayhan, Şengül ve Akmeşe (2012) yapmış oldukları çalışmada ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Öğretmen adaylarına veri toplama aracı olarak “Kişisel Bilgi Formu” ve “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” uygulanmıştır. Bulgularda mezun olunan lise türü, aile ve çevresinde engelli birey olup olmama değişkenlerine göre karşılaştırılan öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna varılmıştır.

Gökdere (2012) çalışmasında, sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime yönelik tutum, endişe ve etkileşim düzeyleri farklı değişkenlere göre karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Özel durum çalışması kapsamında gerçekleştirilen çalışmada kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarda öğretmen adayları lehine bir sonuç ortaya çıktığı görülmüş, bunun nedeni olarak da öğretmenlerin sınıf ortamında kazandığı olumsuz tecrübeler olduğu belirtilmiştir.

Poon, Ng, Wong ve Kaur (2013), Singapur’da eğitim personelinin kaynaştırma eğitime yönelik algılarını farklı değişkenlere göre incelemek amacıyla ilişkisel tarama yöntemiyle bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmaya 131 ortaokul öğretmeni ve idari personeli katılmıştır. Kaynaştırma eğitime yönelik tutum ve endişe ölçeğinin veri toplama aracı olarak kullanıldığı çalışmada sonuç olarak öğretmen ve diğer personelin kaynaştırma eğitime yönelik genel olarak nötr bir tutum takındıkları ortaya konulmuştur. Çalışmada, kaynaştırma eğitime yönelik tutumların özgüven, öz-yeterlilik ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle ilgili tecrübeler gibi faktörlere göre değişkenlik gösterdiği sonucuna varılmıştır. Kaynaştırma eğitimi verecek olan öğretmen ve ilgili personelin kaynaştırma eğitimi ile ilgili özgüvenlerini artıracak uygulamalara ağırlık verilmesi önerilmiştir.

Melekoğlu (2013), öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutum ve farkındalık düzeylerini olumlu yönde geliştirmek amacıyla; özel eğitim dersi kapsamında yaklaşık 5 hafta süren özel gereksinimli öğrenciyle etkileşimlerini sağlamak amaçlı bir proje gerçekleştirmiştir. Nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı bu çalışmada; çalışma grubu olarak Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği, Müzik Öğretmenliği ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği programlarında verilen Özel Eğitim dersini alan toplam 95 öğretmen adayı seçilmiştir. Öğretmen adaylarının proje raporlarından elde edilen bulgular doğrultusunda, öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumlarının olumlu yönde geliştiği; bu

değişimin davranışlarına yansiyarak özel eğitimin önemini daha iyi anladıkları ortaya konulmuştur.

Engin, Tösten, Kaya ve Köselioğlu (2014)'nin kaynaştırma sınıfları uygulamalarında ilköğretim öğretmenlerinin tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla genel tarama modeli kullanarak yapmış oldukları çalışmada, Kars il merkezinde görev yapmakta olan kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin tutumlarını belirlemek için ölçek geliştirilmiştir. 42 kaynaştırma eğitimi veren sınıf ve branş öğretmenin katıldığı çalışma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili farkındalık durumlarının yeterli seviye olmadığı görülmüştür.

Jahnukainen (2015), Kanada ve Finlandiya'daki okul müdürlerinin özel eğitim ve kaynaştırma eğitime yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla yürüttüğü nitel çalışmada okul müdürleriyle yarı yapılandırılmış mülakat yaparak veri toplamıştır. Araştırmada Finlandiya okul müdürlerinin kaynaştırma terimi yerine daha çok bütünleştirme (integration) terimini kullandıkları anlaşılmıştır. Bunun nedeni olarak eğitim terminolojisinin her iki ülkede farklılık arz etmesini ileri sürülmüştür. Diğer taraftan her iki ülke müdürlerinin kaynaştırma ve özel eğitimle ilgili olarak en az tamamen kaynaştırmayı değil daha geleneksel olarak en az kısıtlayıcı ortam ilkesini benimsediğini ortaya koymuştur.

Samsunlu (2015), özel eğitim dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime ilişkin görüşlerine etkisi ve bu yöntemin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen adayı görüşlerini incelemek amacıyla karma desenli araştırma modeliyle yüksek lisans tez çalışması yapmıştır. Veri toplama aracı olarak Gettinger ve Goetz (1998; akt: Samsunlu, 2015) tarafından geliştirilen "Kaynaştırma Hakkında Düşüncelerim" ölçeği kullanıldığı çalışmada çalışma grubu olarak deney ve kontrol grubu olmak üzere 3. sınıfta eğitim gören toplam 84 öğretmen adayı belirlenmiş ve bu öğretmen adaylarına 12 hafta süresince 2 saatlik eğitim programı uygulanmıştır. Deney grubunda bilgisayar destekli eğitim modeli, buluş yoluyla öğrenme ve drama yöntemleri kullanılmıştır. Ön-test ve son-test puanlarının değerlendirildiği çalışmanın sonuçlarında program öncesi ve sonrası deney ve kontrol grubundaki öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitime ilişkin son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

Kanter, Damiani ve Ferri (2015) kaynaştırma eğitimini uluslararası kanunlar ve İtalya örneği ışığında incelemek amacıyla nitel yaklaşımla bir çalışma yürütmüşlerdir. Çalışmalarında Birleşmiş Milletlerin; engelli bireylerin, eğitim dahil hayatın her alanında eşit haklara sahip olmalarını sağlamak amacıyla kabul ettiği "Engelli Bireylerin Hakları Sözleşmesi ve bu sözleşmenin maddelerinden olan Madde 24 tartışılmış ve kaynaştırma eğitimi konusunda lider olarak görülen İtalya (Kanter vd., 2015)'daki kaynaştırma

eğitimiyle ilgili kanunlar ve mevcut sistem incelenmiştir. Çalışma sonucunda araştırmacılar İtalya'daki kaynaştırma eğitiminin diğer ülkeler için örnek olabilecek bir durumda olduğunu belki de kaynaştırma noktasında en kapsayıcı ve en etkili eğitimin İtalya tarafından uygulandığı sonucuna varılmıştır.

Shin, Lee, ve McKenna (2016), özel eğitim ve genel eğitim öğretmen adaylarının işbirlikli öğretim tecrübeleri ile ilgili çalışmalarında bu konuda yapılmış olan nitel çalışmaları inceleyerek işbirlikli öğretimin gerçek sınıf ortamlarındaki etkililiğini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Farklı veri tabanlarından çalışma amacına yönelik belirlenen anahtar kelimelerle tarama yapılarak ulaşılan çalışmalar belirli kriterlere tabi tutulmuş, bu süreç sonrasında yaklaşık 11 çalışma incelenmiştir. Çalışma sonuçlarında işbirlikli öğretimin hem özel hem de genel eğitim öğretmen adaylarının tecrübelerini artırdığını, iletişim ve birlikte çalışabilme kabiliyetlerini geliştirdiğini, kendi alanlarında eksik veya güçlü yönlerini keşfedebilme imkanı sağladığını ifade ettikleri ortaya konmuştur.

Bayrakdar, Vural Batık ve Barut (2016), özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemek amacıyla 4. sınıfta eğitim gören 129 özel eğitim öğretmen adayıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Genel tarama modeline göre yürütülen çalışma sonucunda öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında olumlu yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca özyeterlik düzeylerinin programa göre farklılaştığı; zihinsel engelliler öğretmen adaylarının özyeterlik düzeylerinin işitme engelliler öğretmen adaylarına göre daha olumlu ve daha yüksek olduğu saptanmıştır. Özel eğitim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu ve yüksek düzeyde olduğu ortaya konulmuştur. Bunun yanında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların cinsiyete göre farklılaştığı ve kadın öğretmen adaylarının tutumlarının erkek öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Akcan ve İlgar (2016), kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliklerini incelemek amacıyla ilköğretim okullarında görev yapan 452 kaynaştırma sınıf öğretmenine anket uygulamıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimiyle ilgili yeterliklerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Bunun nedeni olarak kaynaştırma konusunda yeterli eğitim ve donanıma sahip olmadıkları ileri sürülmüştür. Ayrıca çalışma verilerine göre öğretmenlerin %59'nun özel eğitim dersi almadığı; alanların ise aldıkları özel eğitim dersinin yetersiz olduğunu düşündükleri bu nedenle kendilerini özel eğitim konusunda eksik gördükleri saptanmıştır.

Kurniawati, de Boer, Minnaert ve Mangunsong (2017), öğretmen eğitim programının sınıf öğretmenlerinin özel eğitim ihtiyaçları konusunda bilgi ve tutumları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yürüttükleri çalışmada öntest ve sontest tekniği uygulanmış

ve 33 deney grubu ve 34 kontrol grubu olmak üzere 11 devlet okulunda görev yapan öğretmenler örneklem olarak belirlenmiştir. Deney grubuna 33 saat boyunca özel eğitim ihtiyaçlarına yönelik tutum, bilgi ve öğretim stratejilerini kapsayan eğitim programı uygulanmış ve program sonucunda sınıfta uygulanan eğitim programının özel eğitime yönelik tutumlarda kontrol grubundaki öğretmenlere göre anlamlı ve olumlu yönde farklılık saptanmıştır. Bunun yanında deney grubundaki öğretmenlerin özel eğitim ihtiyaçlarına yönelik bilgi düzeylerinde kontrol grubuna göre artış olduğu saptanmıştır. Bulgulardan yola çıkılarak özel eğitim ihtiyaçları ile ilgili uygulanan eğitim programının amacına ne kadar ulaştığı ve gerekliliği vurgulanmıştır.

2.3.2. Metafor Çalışmaları

Inbar (1996) “Ücretsiz Eğitim Hapishanesi: Metaforlar ve İmajlar” başlıklı çalışmada; eğitimcilerin ve öğrencilerin okulda verilen eğitim-öğretim sürecine olan bakış açılarını ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. 1988 yılında Kudüs’te öğrenim gören 409 ilköğretim, ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri ile yine aynı kademedeki okullarda öğretmen veya yönetici olarak çalışan 254 bireyle gerçekleştirdiği çalışmada veri toplama aracı olarak metafor ve imaj tekniğini kullanmıştır. Çalışmada bütün örneklerden öğrenci, öğretmen, yönetici ve okul ile ilgili metaforlar ortaya konulması istenerek analiz edilmiştir. Elde edilen 7042 metaforun analizleri sonucunda öğrencilerin büyük bir grubunun kendilerini mahkum, okulu hapishane, öğretmen ve yöneticileri ise gardiyan olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen ve yöneticilerin sadece küçük bir kısmında benzer bir durum olduğu anlaşılmış; çoğunluğun ise farklı düşündüğü ortaya çıkmıştır. Bu sonuçların okulda eğitimin zorluklarının altında yatan temel nedenlerden birkaçı olduğu vurgulanmıştır.

Oxford vd. (1998) öğrencilerin öğretmen ve öğretim sürecine ilişkin metaforları ortaya koyma amacıyla yürüttükleri çalışmada veri toplama aracı olarak öğretmen temalı hikayeler, mülakatlar ve eğitim teorisyenleri tarafından yazılmış makaleler kullanılmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin öğretmenler için oluşturdukları *üreten*, *rekabetçi*, *doktor* gibi metaforlarla öğretmen algıları toplumsal düzen, kültürel iletim, öğrenci merkezli büyüme ve sosyal reform olmak üzere 4 ana çerçevede toplanmıştır.

McGrath (2006) çalışmada Brezilyalı İngilizce öğretmenlerinin ders kitabı ile ilgili metaforik algılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Çalışmaya katılan 200 Brezilyalı İngilizce öğretmenin ders kitabıyla ilgili metaforları analiz edilerek kategorize edilmiştir. 221 adet metafor 5 kategoriye ayrılarak yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda öğretmenler;

ders kitabına bağımlı olan, ders kitabını sadece ihtiyacı olduğunda kullanan ve ders kitabına bağımlı ders işlemekten kaçınan olmak üzere üç grupta toplanmıştır. Metaforlar aracılığıyla ortaya konulan ders kitabı hakkındaki algılarından yola çıkılarak öğretmenlerin sınıf içi etkinlikleri ve davranışları ile ilgili varsayımlarda bulunulabileceği vurgulanmıştır.

Saban (2010) öğretmen adaylarının öğrenci algılarını ortaya koymak amacıyla; 2847 öğretmen adayıyla metafor uygulaması gerçekleştirmiştir. Elde edilen 98 metafor 12 kavramsal kategoriye ayrılmıştır. Hem nitel hem nicel veri analiz tekniklerinin bir arada kullanıldığı çalışmada öğretmen adaylarının öğrenci algısının; cinsiyet ve devam edilen programa göre farklılık gösterdiği bulgusu elde edilmiştir.

Özan ve Demir (2011)'in Muş ilindeki farklı lise türlerine göre öğretmen ve öğrencilerin okul kültürü ile ilgili algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymak amacıyla yürüttükleri çalışmada farklı liselerde öğrenim gören 243 öğrenci ve bu liselerde eğitim veren öğretmenler örneklem olarak seçilmiştir. Fenomenoloji yönteminin tercih edildiği çalışmada elde edilen bulgular içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Veri analizleri doğrultusunda elde edilen metaforlar 11 imge altında toplanmıştır. Çalışma bulgularında öğrencilerden elde edilen metaforlar arasında frekans değeri olarak; aile (33), kültür (16) ve hayat (6) metaforları öne çıkmıştır. Öğretmenlerden alınan metaforlar arasında ise ağaç(4) ve çiçek bahçesi (3) metaforları öne çıkmıştır. Elde edilen metaforların toplandığı temalarda en çok öne çıkanlar ise aile (42) ve bilgi (37) temaları olmuştur. Farklı okul türleri arasında elde edilen metaforlar arasında öne çıkan bir farka rastlanmamıştır. Ayrıca araştırmacılar bazı öğretmen ve öğrencilerin olumsuz metaforlar ortaya koyduğu bunun nedeni olarak da doğudaki okul şartlarının yetersizliği olabileceği belirtilmiştir.

Soysal ve Afacan (2012), ilköğretim öğrencilerinin fen ve teknoloji dersi ve fen ve teknoloji öğretmeni kavramlarına yönelik metafor kavramlarını ortaya koymak amacıyla nitel bir çalışma yürütmüştür. Bir ilköğretim okulunda öğrenim gören 137 öğrencinin katıldığı çalışmada elde edilen bulgular içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Veri analizi neticesinde ilköğretim öğrencilerinin “fen ve teknoloji dersi” kavramına yönelik 69 adet metafor geliştirdikleri ve “kitap” (12), “insan” ve “bilgisayar” (8) metaforlarının öne çıktığı kaydedilmiştir. “Fen ve teknoloji öğretmeni” kavramına yönelik geliştirilen 70 metafor arasında ise “bilim adamı” (14), “doktor” ve “kitap” (13) metaforları öne çıkmıştır. Elde edilen metaforlar incelendiğinde öğrencilerin fen ve teknoloji dersinin önemine ve zorluğuna vurgu yapan metaforların elde edildiği görülmektedir. 3. ve 4. sınıflardaki öğrenciler fen ve teknoloji dersi hakkında olumlu metaforlar ortaya koyarken 7. ve 8. sınıflardaki öğrenciler bu dersin zorluğuna yönelik metaforları öne çıkmıştır. Bunun nedeni olarak dersin üst kademelerde daha zorlayıcı olması gösterilmiştir.

Lin, Shein ve Yang (2012), öğretmen adaylarının yabancı bir dil olarak İngilizce'yi nasıl algıladıklarını ortaya koymak amacıyla 40 öğretmen adayıyla bir metafor çalışması yürütmüşlerdir. Veri toplama aracı olarak açık uçlu anketlerin kullanıldığı çalışmada öğretmen adaylarından kendilerini İngilizce öğretmeni olarak nasıl gördüklerini metaforlarla kağıda dökmeleri istenmiştir. Öğretmen adaylarının metaforlarıyla *büyüten/geliştiren, bilgi sağlayan, sanatçı, kaşif* gibi kategoriler meydana gelmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen metaforların öğrenci merkezli, öğretim uygulamaları ile ilgili inançları yansıtan ve kişisel tecrübelerden doğduğu anlaşılmıştır. Metaforların, öğretim sürecini değerlendirmek için bir çerçeve ve öğretmenlerin kişisel gelişimleri ve farkındalıklarını artırmak için bir araç olarak kullanılabileceği vurgusu yapılmıştır.

Aktekin (2013)'in İngilizce öğretmenlerinin ve yabancı dil öğrenen öğrencilerin tutum ve inançlarını metaforlar yoluyla ortaya koymayı amaçlayan çalışmasına 30 okutman ve 156 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerden 121, okutmanlardan 25 metafor elde edilmiş ve öğrenci metaforları 13, okutman metaforları 9 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Analiz sonuçlarında öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye yönelik olumsuz tutum geliştirdiği, okutmanlarınsa yabancı dil öğreten bireyler olarak olumlu bir tutum içerisinde oldukları metaforlar aracılığıyla ortaya konulmuştur.

Şenel ve Aslan (2014), okul öncesi öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada bilim ve bilim insanı kavramlarıyla ilgili metaforları incelenmiştir. Öğretmen adayları tarafından bilim kavramıyla ilgili 9 kategoride toplanan 54 metafor, bilim insanı kavramı için 7 kategoride toplanan 49 metafor kurulmuş; kavramlarla ilgili algıların olumlu ve geleneksel bilim anlayışında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şengül, Katrancı ve Cerez Cantimer (2014), ortaöğretim öğrencilerinin matematik öğretmeni kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya koymak amacıyla ortaöğretimde eğitim gören 6, 7 ve 8. sınıfta eğitim gören 254 öğrenciyle nitel bir çalışma yürütmüştür. İçerik analiziyle analiz edilen bulgularda öğrenciler matematik öğretmeni kavramına yönelik 137 metafor üretmiş ve bunlar 7 kategori altında toplanmıştır. Daha çok "çiçek, melek ve güneş" gibi metaforları oluşturan öğrencilerin matematik öğretmeni algılarının olumlu olduğu gözlenmiş 8. sınıf öğrencilerin diğerlerine göre daha çok olumsuz metafor ürettikleri saptanmıştır. Sınıf seviyesine göre öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir fark olduğu; cinsiyete göre ise anlamlı bir fark bulunmadığı ortaya konulmuştur.

Meral, Küçük ve Gedik (2016), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına yönelik metaforik algılarını incelemek amacıyla fenomenoloji yöntemiyle nitel bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. 357 öğretmen adayının katıldığı çalışmada elde edilen bulgular içerik analiziyle analiz edilmiş ve geçerli olan 58 metafor 11 kategori altında kullanılmıştır. İnsan (21), ev (14), hayat (13), aile (12) ve anne (10) metaforlarının frekans değeri olarak öne

çıkıldığı görülmüştür. Kategori bazında değerlendirildiğinde çeşitlilik (%20,99), yansıtıcılık (%22,65) ve önem (%29,83) kategorilerinin öne çıktığı tespit edilmiştir. Elde edilen metaforların öğretmen adaylarının çevre hakkındaki algılarını ortaya koyduğu ve geleceğin rol-modelleri olarak öğretmen adaylarının bu noktada sahip oldukları algılarının önemine vurgu yapılmıştır.

Karamustafaoğlu ve Aktürk (2016), ilkokul 3. ve 4. sınıftaki öğrencilerin uzay kavramına ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koymak amacıyla 233 öğrenciyle nitel bir çalışma yürütmüştür. İçerik analizi tekniğiyle analiz edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin uzayı genel olarak yuvarlak ve karanlık olarak algıladıkları saptanmıştır. Bu algıların Televizyon ve internetten edindikleri bilgiler ve “Fen Bilimleri” dersinin içeriğinde yer alan uzayla alakalı konulardan kaynaklanmış olabileceği araştırmacılar tarafından ileri sürülmüştür. Öğrencilerin uzayı daha çok soyut metaforlarla anlatmaya çalıştığı da bir başka önemli bulgu olarak ortaya konulmuştur. Buna neden olarak da öğrencilere uzay konusunun somut materyallerle verilememesi ve 4+4+4 sisteminden kaynaklı olarak hazır bulunuşluk düzeylerinin yetersiz olması gösterilmiştir.

Eldemir (2016), müzik öğretmeni adaylarının Geleneksel Türk Sanat Müziği dersine yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla 55 öğretmen adayının örneklem grubunu teşkil ettiği bir çalışma gerçekleştirmiştir. Nitel yaklaşımlardan fenomenoloji desenini kullanılarak yürütülen araştırmada müzik öğretmeni adaylarından elde edilen 74 metafor yüzde/frekans analiz tekniğiyle analiz edilerek 7 kavramsal kategoriye ayrılmıştır. Çalışma sonucunda müzik öğretmeni adaylarının Geleneksel Türk Sanat Müziğini müzikal kültürel değerleri geçmişten bugüne taşıyan bir taşıyıcı olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Yapıcı ve Kösterelioğlu (2016), öğretmen adaylarının felsefe dersine ilişkin algılarını metaforlar yoluyla ortaya koymak amacıyla fenomenoloji deseniyle nitel bir çalışma yürütmüşlerdir. Elde edilen metaforlar 5 kavramsal kategori altında toplanmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen metaforlar ışığında öğretmen adaylarının felsefe dersine ilişkin algılarının genel olarak önyargılarla şekillendiği ortaya konulmuş ve felsefe dersinin işleniş sürecine ve ders içi etkinliklere yönelik öneriler getirilmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada sınıf öğretmen adaylarının ve sınıf öğretmenlerin özel eğitim kavramına yönelik metaforlarını belirlemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden fenomenografik yöntem kullanılmıştır. Nitel durum çalışmasının en önemli noktası bir ya da daha fazla durumun derinlemesine incelenmesidir (Creswell, 2013). Olgu bilim araştırması olarak da bilinen fenomenoloji araştırması bireylerin bir fenomenle ilgili yaygın veya ortak algı ve deneyimlerini ortaya koymayı ve incelemeyi temel alan bir yaklaşımdır (Creswell, 2013). Olgu bilim günlük hayatta karşılaşılan ancak üzerinde çok durulmayan olguları araştırmaktadır. Olgularla ilgili kişisel algıların ortaya çıkarılmasında olgu bilim yaklaşımı sıklıkla tercih edilen bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Birden fazla disiplinden güç alan nitel araştırmalar sağlam kuramsal temellere sahiptir. Psikoloji, sosyoloji, dilbilim, felsefe gibi disiplinler nitel araştırmalara daha geniş bir pencere sağlamıştır (Bogdan ve Biklen 1992; Goetz ve LeCompte 1984; Patton 1987 akt: Yıldırım ve Şimşek 2011). Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı nitel araştırma, durumların, algıların ve olayların kendi ortamlarında daha derinlemesine ve gerçekçi bir şekilde araştırmasına olanak sağlayan araştırma türüdür (Creswell, 2013).

Çalışma Grubu

Çalışma evreni, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Amasya il merkezinde çalışmakta sınıf öğretmenleri ve Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi öğrencileridir. Uygun örneklem seçim yöntemiyle belirlenen 70 sınıf öğretmeni ve 3. sınıftan 73, 4. sınıftan 77 sınıf öğretmeni adayları ise çalışma grubunu oluşturmaktadır. Uygun örneklem seçim yöntemi, hedeflenen büyüklükteki örneklem grubuna ulaşabilmek amacıyla en yakındaki veya en ulaşılabilir katılımcılardan başlanarak yapılan örneklem seçimidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı özel eğitim dersi almamış ve en az 15 yıldır öğretmenlik yapmakta olan öğretmenlerden oluşmaktadır. 3.sınıftaki öğretmen adaylarının tamamı özel eğitim dersi almamış öğrencilerden oluşmuş bunun yanında 4. Sınıftaki öğrencilerin tamamı özel eğitim dersi almış öğrencilerden meydana gelmiştir. Böylece özel eğitim dersi alan ve almayan öğrencilerin özel eğitime yönelik metaforik algılarının nasıl farklılaştığının

incelenmesi amaçlanmıştır. Tablo 1’de çalışma grubunun demografik özelliklerine göre dağılımları verilmiştir.

Tablo 1.Çalışma Grubu Cinsiyet Ve Mesleki Tecrübelerine Göre Dağılım Tablosu

Gruplar	Cinsiyet		Mesleki tecrübe	
	Erkek	Kadın	16-20 yıl	21 yıl ve üzeri
3. sınıf	23	50	-	-
4. sınıf	23	54	-	-
Öğretmen	28	42	47	23
Toplam	74	146	47	23

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş Özel Eğitime Yönelik Yapılandırılmış Görüşme formu kullanılmıştır. Yapılandırılmış görüşme, toplanacak veriye yönelik olarak hangi soruların nasıl sorulacağı önceden belirlenmiş olan görüşme biçimidir (Wragg, 1994). Yapılandırılmış görüşmelerin en önemli tarafı çok sayıda görüşmeciye aynı anda uygulanabilmesidir (Patton, 1990). Formun hazırlanmasında ilgili literatür taranarak metaforları ortaya çıkarmak için kullanılan testlerden yararlanılmış ve hazırlanan sorular biri eğitim bilimleri, biri sınıf eğitimi ve ikisi özel eğitim alanında uzman toplam 4 kişi tarafından incelenerek kapsam geçerliği sağlanmıştır. Veri toplama aracı çalışma grubuna uygulamadan önce 30 kişilik bir gruba pilot uygulaması yapılarak güvenilirlik çalışması yapılmıştır. İki kısımdan oluşan Özel Eğitime Yönelik Yapılandırılmış Görüşme Formunun 1. kısmında demografik bilgiler; 2. kısmında özel eğitime ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik metaforların ifade edileceği cümleler yer almaktadır.

Formun ikinci kısmında:

Özel eğitimi benzetiyorum; çünkü... ifadesiyle katılımcının özel eğitime yönelik metafor algılarını ortaya koymak;

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu benzetiyorum; çünkü... ifadesiyle de katılımcıların özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik metafor algılarının ortaya konulması hedeflenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama aracı hazırlandıktan sonra öğretmenlere uygulanabilmesi için Amasya ili Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmış ve bu izinler doğrultusunda belirlenen okullara gidilerek veri toplama süreci başlatılmıştır. Öğretmenlere araştırma hakkında bilgi verilerek Özel Eğitime Yönelik Görüşme Formu dağıtılmış; ilgili kavramlarla ilgili

metaforları yazılı olarak oluşturmaları istenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarına Amasya Üniversitesi Rektörlüğü'nden alınan izinlerin ardından araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve ilgili kavramlarla ilgili yazılı olarak metafor oluşturmaları istenmiştir.

Veri Analizi

Veri analizinde içerik analizi yöntemi uygulanmış; katılımcıların oluşturduğu metaforlar ve bu metaforlarla ilgili ifadelerden yola çıkılarak kategoriler oluşturulmuştur. Kategori oluşturma, nitel veri analizinde ana unsurlardan biridir ve elde edilen verilerin yorumlanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından kategoriler halinde sınıflandırılmasıdır (Creswell, 2013). İçerik analizi, belirli kurallara dayanan ve bir metnin daha küçük kategorilerle özetlendiği sistematik bir veri analiz tekniğidir (Büyüköztük, vd., 2013). Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar frekans değerleri belirlenerek tablolar haline getirilmiştir. Tablolara ilişkin grafik ve modellerin oluşturulmasında N-Vivo 9 nitel analiz programından yararlanılmıştır. Oluşturulan metaforlarla ilgili açıklamalar dikkate alınarak kavramsal kategoriler oluşturulmuş ve metaforlar bu kategoriler altında değerlendirilmiştir. Her bir katılımcının verisi örneğin; Ö15 (15 numaralı Sınıf öğretmeni) ve 4SÖ10 (4. Sınıf 10 numaralı öğretmen adayı) şeklinde kodlanmıştır.

Elde edilen tüm metafor cümleleri Saban (2004)'ün belirttiği şekilde 5 aşamada değerlendirilmiş ve uygun olmadığı değerlendirilen metaforlar ve metafor olmadığı kabul edilen bulgular analiz edilmemiştir. Bu aşamalar şu şekildedir:

1. *Verilerin okunma ve değerlendirme aşaması*: Elde edilen tüm veriler sıraya konulmuş ve her bir kağıda numara verilmiştir.

2. *Eleme aşaması*: Bu aşamada metaforlar okunup değerlendirilmiş ve metafor değeri taşımayan, boş bırakılan ya da konuyla ilgisiz olan veriler değerlendirme kapsamı dışında bırakılmıştır. Bunlara örnekler aşağıda verilmiştir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu küçük bir çocuğa benzetiyorum çünkü onlarda küçük bir çocuk..... (Ö64)

Özel eğitimi az bilinen bir meyveye benzetiyorum çünkü bu meyveye ulaşmak zordur (Ö50).

Özel eğitimi ağaç yetiştirilen çiftliğe benzetiyorum çünkü.... (Ö42)

3. *Kategorize edilme aşaması*: Eleme aşamasından sonra geriye kalan metaforlar ve bu metaforlara ilişkin açıklamalar dikkate alınarak içerik analizi tekniğiyle değerlendirilerek kavramsal kategoriler oluşturulmuş ve metaforlar bu kategoriler altında toplanmıştır.

4. *Yeniden düzenlenme aşaması:* Bu aşamada kategoriler ve bu kategoriler altında toplanan metaforlar ilişkisel açıdan değerlendirilerek yeniden düzenlenmiştir.

5. *Geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması:* Araştırmada elde edilen metaforlar ve oluşturulan kavramsal kategorilerin doğru adlandırılıp adlandırılmadığı üç uzman tarafından değerlendirilmiş ve görüş ayrılığı olan kategorilerde yeniden değerlendirilme yapılarak son hali verilmiştir. Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik formülü kullanılarak (Güvenirlik = Görüş birliği / Görüş birliği + Görüş ayrılığı) güvenilirlik 0.88 olarak hesaplanmıştır.



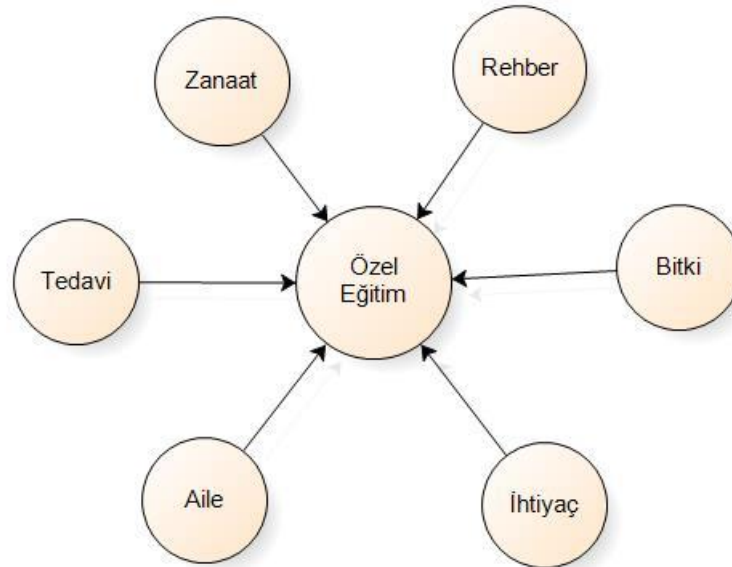
4. BULGULAR

4.1. Özel Eğitime İlişkin Metaforlar

Sınıf öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturmuş oldukları metaforlar ve açıklamaları analiz edilerek kategorize edilmiş; grafik ve şekiller halinde sunulmuştur.

4.1.1. Üçüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforları

Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlar analiz edilerek kategorize edilmiştir. Model 1’de sonuçlar sunulmuştur.

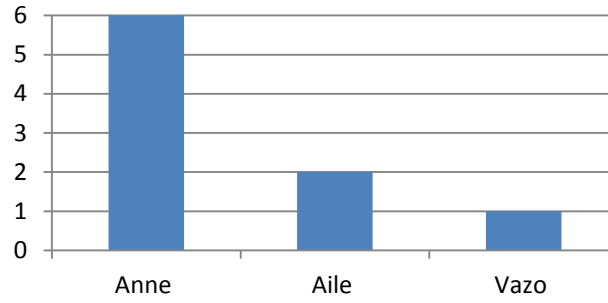


Model 1. Üçüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler

Model 1’de üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili metaforlarıyla oluşturulan kategoriler incelendiğinde *Zanaat*, *rehber*, *tedavi*, *aile*, *ihtiyaç* ve *bitki* olmak üzere toplam 6 kategori oluşturulduğu görülmektedir.

Kategori 1. Aile

Aile kategorisi *anne*, *aile* ve *vazo* metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken metaforlar ve ilgili açıklama cümleleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu kategori ile ilgili grafik Şekil 1’de verilmiştir:



Şekil 1. Aile kategorisi ile ilgili grafik

Aile kategorisinde 3. sınıf öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar ve açıklamaları incelendiğinde, öğretmen adaylarının özel eğitimi bireyin en temel ihtiyaçlarından biri olan aile olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Yine öğretmen adaylarının metafor cümlelerinden anlaşıldığı kadarıyla aile sığınabilececek özelliğe sahip bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile kategorisi ile ilgili metafor cümleleri şu şekildedir:

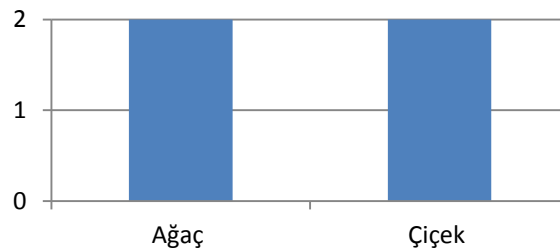
Özel eğitimi anneliğe benzetiyorum çünkü büyük bir sabır ve özveri ister annelik (3SÖ69).

Özel eğitimi aileye benzetiyorum çünkü özel eğitim sadece okulda değil hayat boyu bireyin yanındadır (3SÖ24).

Özel eğitimi vazoya benzetiyorum çünkü her çiçek korunmak ve büyümek için vazoya ihtiyaç duyar (3SÖ27).

Kategori 2. Bitki

Bitki kategorisi ağaç ve çiçek metaforları ve bu metaforlar ile ilgili açıklama cümleleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 2'deki gibidir:



Şekil 2. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bitki kategorisi ile ilgili öğretmen adaylarından elde edilen metaforlar ve açıklama cümlelerine bakıldığında öğretmen adaylarının özel eğitimi yaşayan yani gelişen ve büyüyen bir varlığa benzettiği görülmektedir. Bu durumdan özel eğitimin gelişmekte

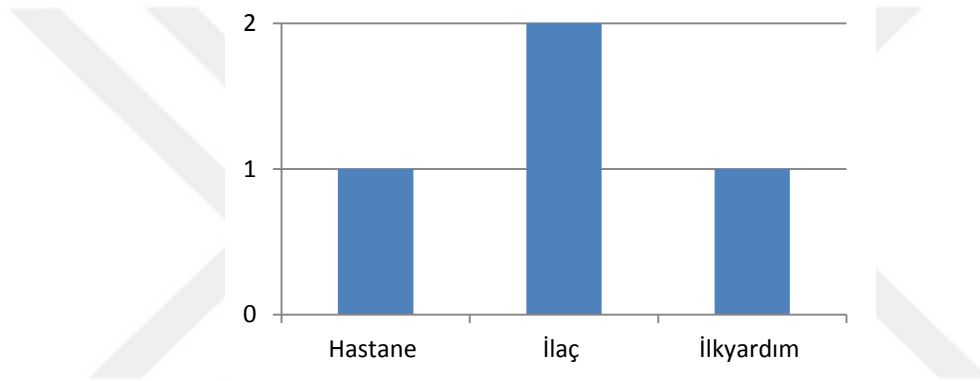
olduğu ve özel eğitimle ilgilenildiği takdirde verimli sonuçlar elde edilebildiği kanaatinde oldukları düşünülmektedir. Bu kategori ile ilgili metafor cümleleri şu şekildedir:

Özel eğitimi ağaca benzetiyorum çünkü yeni bilgiler edindikçe ağacın yeşermesi gibi meyve verir (3SÖ29).

Özel eğitimi çiçeğe benzetiyorum çünkü çiçekler özen ister (3SÖ72).

Kategori 3. Tedavi

Tedavi kategorisi *hastane, ilaç, ilkyardım* metaforlarından meydana gelmektedir. Bu kategori oluşturulurken ilgili metaforlar ve açıklama cümlelerinden faydalanılmıştır. Kategoriyeye ait metaforlara ilişkin grafik şu şekildedir:



Şekil 3. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik

Aşağıda örnekleri verilen tedavi kategorisi ile ilgili metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi bir tedavi şekli olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

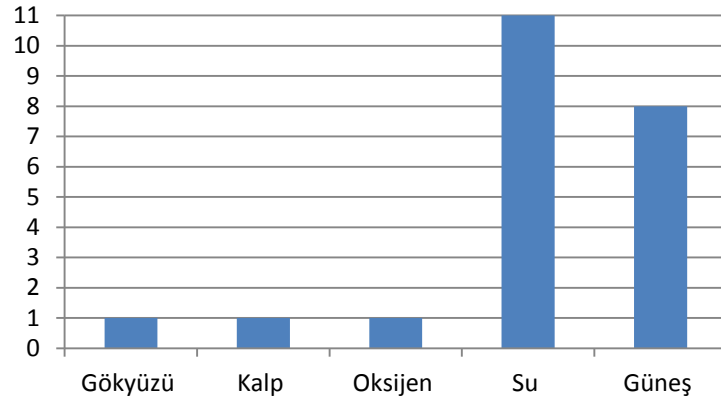
Özel eğitimi hastaneye benzetiyorum çünkü bireyleri temel beceriler kazandırarak onları bir bakıma tedavi eder (3SÖ65).

Özel eğitimi ilaca benzetiyorum çünkü ilaç hastanın ihtiyacına göre verilir özel eğitimde ihtiyacı olan öğrencilere verilir (3SÖ66).

Özel eğitimi ilkyarıma benzetiyorum çünkü nasıl ilkyardım hayati önem taşıyorsa özel eğitim de özel çocuklar için hayatidir (3SÖ34).

Kategori 4. İhtiyaç

İhtiyaç kategorisi *su, oksijen, kalp, gökyüzü, güneş* metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken bu metaforlar ve açıklama cümlelerinden yararlanılmıştır. İhtiyaç kategorisini oluşturan metafora ilişkin grafik Şekil 4'teki gibidir:



Şekil 4. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik

İhtiyaç kategorisi 3. sınıf öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili metaforlarından elde edilen en yüksek frekansa sahip olan kategoridir. Bu kategoriye ilişkin metaforlar ve açıklama cümlelerine bakıldığında öğretmen adaylarının özel eğitimi özellikle özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için öncelikli bir ihtiyaç olarak algıladıkları görülmektedir. İlgili metaforlar ve açıklama cümleleri şu şekildedir:

Özel eğitimi suya benzetiyorum çünkü insanın suya nasıl ihtiyacı çok fazla oluyorsa özel eğitimde ihtiyaç duyan için böyledir (3SÖ58).

Özel eğitimi oksijene benzetiyorum çünkü özel eğitim ihtiyacı olan çocuk için nefes almak gibi değerlidir (3SÖ17).

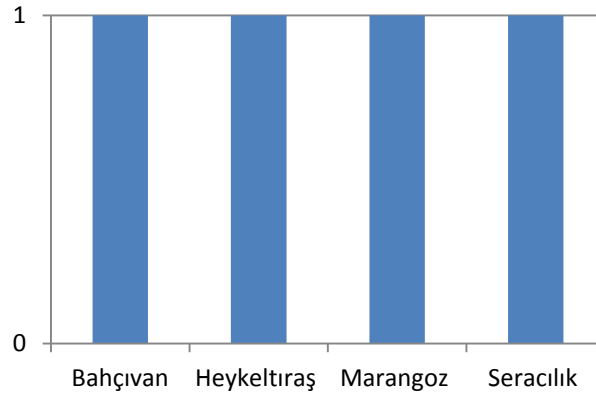
Özel eğitimi kalbe benzetiyorum çünkü kalp vücut için vazgeçilmez özel eğitimde ihtiyacı olan çocuk için vazgeçilmezdir (3SÖ21).

Özel eğitimi gökyüzüne benzetiyorum çünkü gökyüzü gibi ihtiyacı olanlara yaşam alanı sağlıyor (3SÖ7).

Özel eğitimi güneşe benzetiyorum çünkü bu öğrenciler için ışık kaynağıdır (3SÖ5).

Kategori 5. Zanaat

Zanaat kategorisi aşağıda grafiği verilmiş olan *bahçıvan, heykeltıraş, marangoz, seracılık* metaforlarından ve bu metaforlara ilişkin açıklama cümlelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.



Şekil 5. Zanaat kategorisi ile ilgili grafik

Zanaat kategorisini meydana getiren metaforlar ve ilgili açıklama cümlelerine bakıldığında öğretmen adaylarının özel eğitimi nitelikli beceriler getiren bir meslek olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Zanaat kategorisi ile ilgili öğretmen adaylarından elde edilen bazı metafor cümleleri şunlardır:

Özel eğitimi bahçivanlığa benzetiyorum çünkü büyük bir sabır ve titizlikle ihtiyacı olan çocuğa bir şeyler öğretilmeye çalışılır(3SÖ42).

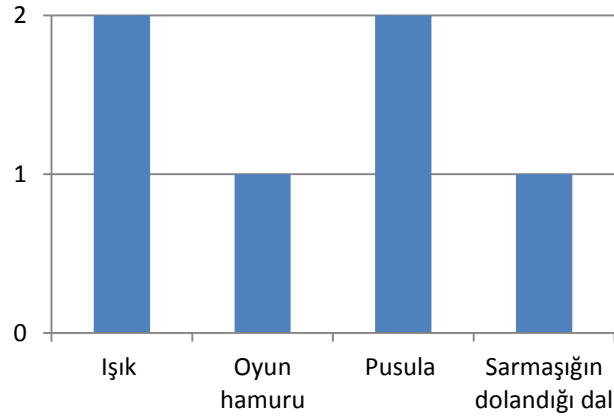
Özel eğitimi heykel tıraşa benzetiyorum çünkü ham malzemeyi alır ve ona sanatıyla şekil verir (3SÖ70)

Özel eğitimi marangoza benzetiyorum marangozun ağacı yontup işlediği gibi öğrenciyi işleyerek geliştirir (3SÖ11).

Özel eğitimi seracılığa benzetiyorum çünkü bitkilerin özelliklerine göre ayrı ayrı ilgilenildiği gibi özel eğitim de bireylerin özelliğine göre ilgi gösterilir (3SÖ2).

Kategori 6. Rehber

Rehber kategorisi *dil, oyun hamuru, pusula, terazi, sarmaşığın dolandığı dal* metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken bu metaforlar ve açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. İlgili grafik Şekil 6'daki gibidir:



Şekil 6. Rehber kategorisi ile ilgili grafik

Rehber kategorisini oluşturan metaforlar incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi yol gösteren; yönlendiren; şekil veren olarak gördükleri ortaya koyulmuştur. Bu metaforlara ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

Özel eğitimi ışığa benzetiyorum çünkü özel eğitim sayesinde özel eğitime ihtiyaç duyan insanlar doğru yolda ilerleyebilir (3SÖ32).

Özel eğitimi oyun hamuruna benzetiyorum çünkü özel eğitimle çocukların şekil almalarını sağlamaktayız (3SÖ23).

Özel eğitimi pusulaya benzetiyorum çünkü çocukların ilgilerini yeteneklerini buldurmaya yardımcı oluyor (3SÖ63).

Özel eğitimi sarmaşığın dolandığı dala benzetiyorum çünkü o dal olmasa sarmaşık verimli bir şekilde yol alıp gelişemez (3SÖ25).

4.1.1.1. Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin oluşturulan metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre incelenmesi

Üçüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin oluşturduğu metaforların cinsiyet ve kategorilere göre incelenmiş ve Tablo 2'de verilmiştir.

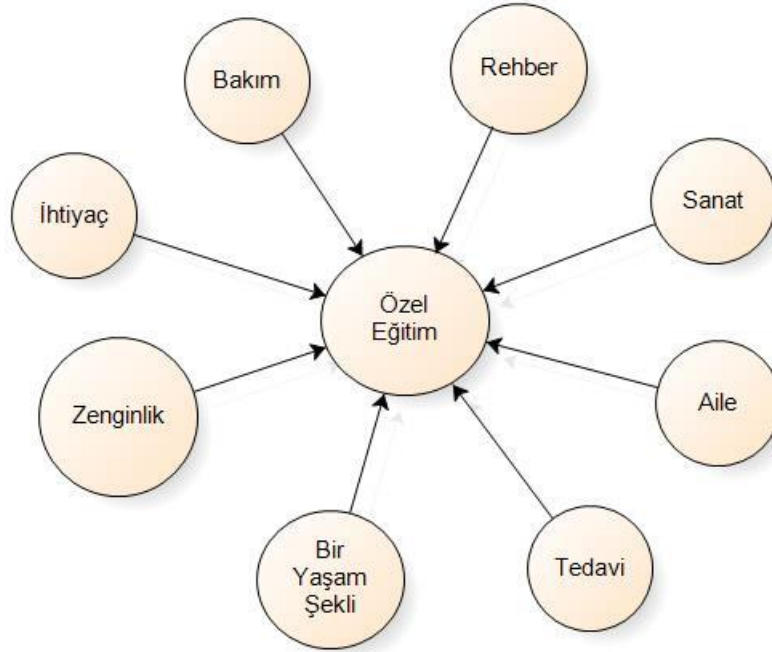
Tablo 2. Üçüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre frekans tablosu

Kategoriler	Metaforlar	Erkek (f)	Kadın (f)
Rehber	Işık	1	1
	Oyun hamuru		1
	Pusula	1	1
	Sarmaşığın dolandığı dal	1	-
Zanaat	Bahçıvan	1	-
	Heykeltıraş	1	-
	Marangoz	1	-
	Seracılık	1	-
Tedavi	Hastane	1	-
	İlaç	1	1
	İlk yardım	1	-
Bitki	Ağaç	-	2
	Çiçek	-	2
Aile	Anne	2	4
	Aile	1	1
	Vazo	-	1
İhtiyaç	Gökyüzü	-	1
	Kalp	-	1
	Oksijen	-	1
	Su	2	9
	Güneş	4	4

Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforları cinsiyete göre incelendiğinde erkek öğretmen adaylarının en çok *güneş* metaforunu oluşturdukları kadın öğretmen adaylarının ise en çok *su* metaforunu oluşturdukları görülmektedir. Erkek ve kadın öğretmen adaylarının metaforlarından oluşturulan kategorilere bakıldığında zanaat kategorisinin sadece erkek öğretmen adaylarının metaforlarından oluştuğu görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının metaforları *zanaat*, *tedavi* ve *rehber* kategorilerinde yoğunlaşırken; kadın öğretmen adaylarının metaforları *aile*, *ihtiyaç* ve *bitki* kategorilerinde yoğunlaşmıştır.

4.1.2. Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforları

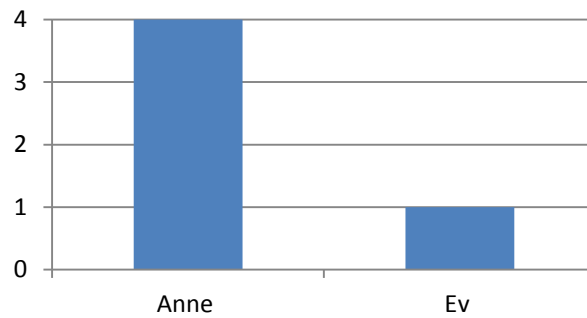
Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının oluşturduğu metaforlar analiz edilerek kategorize edilmiştir. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda sunulmuştur:



Model 2. Dördüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler

Kategori 1. Aile

Aile kategorisi oluşturulurken öğretmen adaylarından elde edilen *anne* ve *ev* metaforlarından faydalanılmıştır. Bu metaforlara ilişkin grafik şekildeki gibidir:



Şekil 7. Aile kategorisi ile ilgili grafik

Aile kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi özel eğitime ihtiyaç duyan çocuğun sığınabileceği bir aile olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Özellikle anne metaforunun kullanılması özel

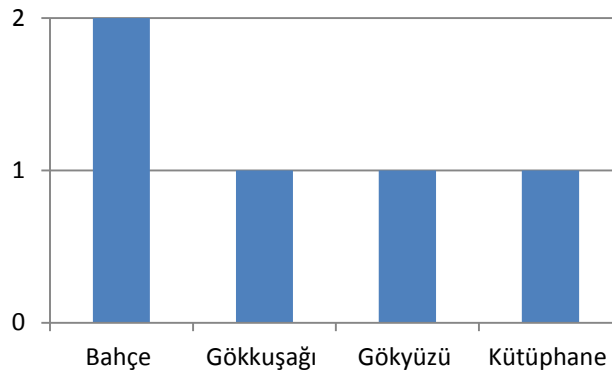
eğitimin özel eğitime ihtiyacı olan çocuk için kritik bir önem taşıdığını göstermektedir. Aşağıda bu metaforlara ilişkin örneklerle yer verilmiştir:

Özel eğitimi anneye benzetiyorum; çünkü yeni doğan bir çocuğun anneye ihtiyacı olduğu kadar özel eğitime de ihtiyacı olan çocuk için bu önemlidir (4SÖ15).

Özel eğitimi eve benzetiyorum çünkü ev ait olduğumuz kendimizi güvende hissettiğimiz yerdir (4SÖ7).

Kategori 2. Zenginlik

Zenginlik kategorisi *gökkuşağı*, *gökyüzü*, *kütüphane* ve *bahçe* metaforlarından oluşmuştur. Bu kategori oluşturulurken öğretmen adaylarından elde edilen ve aşağıda grafiği verilen olan metaforlar dikkate alınmıştır.



Şekil 8. Zenginlik kategorisi ile ilgili grafik

Zenginlik kategorisini meydana getiren metaforlar ve bu metaforlara ilişkin açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi, özel eğitime ihtiyacı olan bireyler vasıtasıyla zenginlik, çeşitlilik ve farklılık olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Özel eğitim farklı olan bireyler için bir nevi yaşam alanı olarak görülmektedir. Aşağıda bu metaforlara ilişkin örnekler sunulmuştur:

Özel eğitimi gökkuşağına benzetiyorum çünkü sınıfta farklı özelliklere sahip bireyler var hepsinin de kendine özgü özellikleri var (4SÖ51).

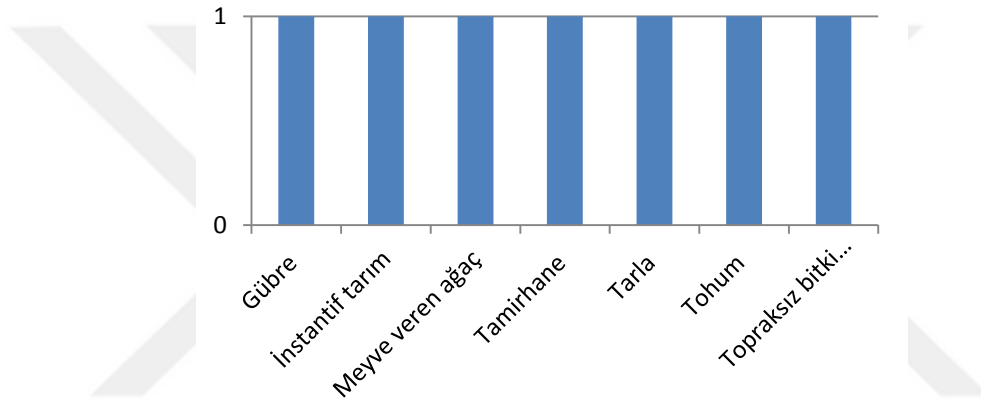
Özel eğitimi gökyüzüne benzetiyorum; çünkü gökyüzünde çeşit çeşit yıldızlar ve gezegenler görüldüğü gibi özel eğitimde de çeşitli özelliklere sahip bireyler vardır (4SÖ48).

Özel eğitimi kütüphaneye benzetiyorum çünkü kütüphanede binlerce farklı kitap vardır. Özel eğitimde de böyle farklı özelliklere sahip bireyler keşfedilmeyi ve geliştirilmeyi bekliyor (4SÖ62).

Özel eğitimi bahçeye benzetiyorum çünkü bahçenin içinde çeşit çeşit her biri birbirinden farklı ve değerli çocuklar var (4SÖ58).

Kategori 3. Bakım

Bakım kategorisi *gübre, meyve veren ağaç, tamirhane, tohum, tarla, topraksız bitki yetiştirme* ve *instantif tarım* metaforlarından oluşmuştur. Bu kategori oluşturulurken aşağıda grafiği verilen metaforlardan faydalanılmıştır.



Şekil 9. Bakım kategorisi ile ilgili grafik

Bakım kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümlelerine bakıldığında öğretmen adaylarının özel eğitimi bir nevi büyütme, yetiştirme; onarım olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Tüm bu faaliyetlerin temelinde bakım olduğu için bu metaforlar bakım kategorisi altında toplanmıştır. Bu metaforlara ilişkin örnekler aşağıdaki gibidir:

Özel eğitimi gübreye benzetiyorum; çünkü bireyde var olan potansiyeli en üst düzeyde kullanabilmeyi sağlar (4SÖ77).

Özel eğitimi meyve veren ağaca benzetiyorum; çünkü bu eğitim sayesinde bireylerdeki eksiklikler tamamlanarak üretken hale gelebilirler (4SÖ18).

Özel eğitimi tamirhaneye benzetiyorum; çünkü özel eğitime muhtaç birey arızalı eşya gibi onarılmaya ihtiyacı vardır (4SÖ17).

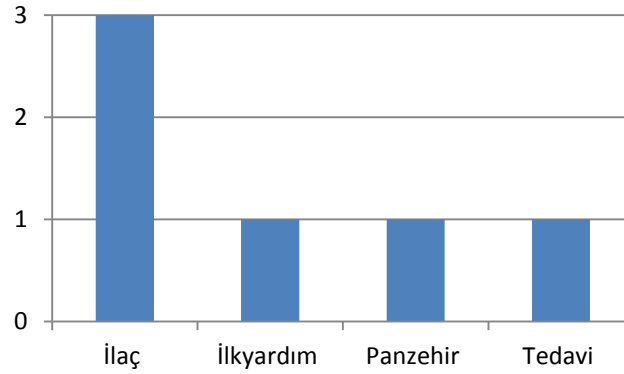
Özel eğitimi tohuma benzetiyorum; çünkü tohumu toprağa atar ve bakmazsak kaybolur; ancak ilgilenirsek yeşerir; kocaman ağaç olur (4SÖ14).

Özel eğitimi tarlaya benzetiyorum çünkü bu çocuklar işlenmeye hazır araziler gibidir; gereken önem verilirse harika verim alınabilir (4SÖ16).

Özel eğitimi instantif tarımda en çorak verimsiz araziden bile ürün alınabilir (4SÖ32).

Kategori 4. Tedavi

Tedavi kategorisi *ilaç, ilkyardım, panzehir* ve *tedavi* metaforlarından oluşmaktadır. Metaforlarla ilgili grafik şu şekildedir:



Şekil 10. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik

Tedavi kategorisini oluşturan metaforlar ve ilgili açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi bir tedavi olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Bu kategoride bahsi geçen metafor cümlelerine örnekler aşağıda verilmiştir:

Özel eğitimi ilaca benzetiyorum çünkü ihtiyacı olan çocuklara ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir (4SÖ24).

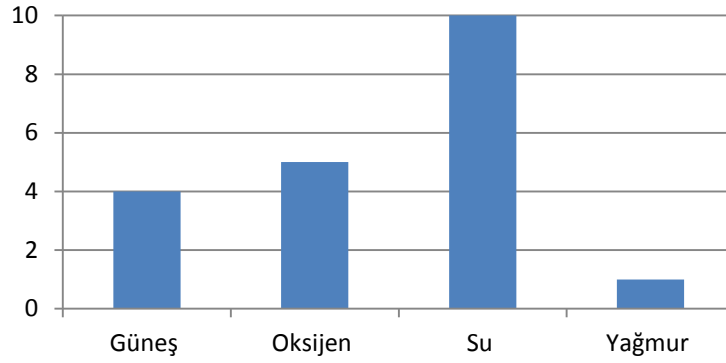
Özel eğitimi ilkyarıma benzetiyorum çünkü bir kaza anında nasıl ilkyardım hayat kurtarıyorsa özel eğitim de ihtiyacı olan bireyleri hayata kazandırır (4SÖ52).

Özel eğitimi panzehire benzetiyorum çünkü zehirin etkisini engelleyen panzehir gibi özel eğitim de olumsuz durumlardan engellemesi açısından önemlidir (4SÖ6).

Özel eğitimi tedaviye benzetiyorum çünkü özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar hasta; öğretmenler ise onları iyileştirmeye çalışan doktor gibidir (4SÖ25).

Kategori 5. İhtiyaç

Su, oksijen, güneş ve *yağmur* metaforlarından oluşan ihtiyaç kategorisi 4. sınıf öğretmen adaylarından elde edilen metaforlarla oluşturulan en yüksek frekansa sahip olan kategoridir. Kategoriyi meydana getiren metaforlara ilişkin grafik Şekil 11'de verilmiştir:



Şekil 11. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik

İhtiyaç kategorisi oluşturulurken öğretmen adaylarının oluşturmuş olduğu metaforlar ve açıklamalarından faydalanılmıştır. Bu metafor cümlelerine göre, öğretmen adaylarının özel eğitimi her şeyden önce bir ihtiyaç olarak algıladıkları görülmektedir. Yine oluşturulan metaforlara bakıldığında bunun sıradan bir ihtiyaç değil temel ihtiyaçlar değerinde bir ihtiyaç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu metaforlara örnekler aşağıda verilmiştir:

Özel eğitimi suya benzetiyorum; çünkü her canlının suya ihtiyacı vardır özel eğitimde bu eğitime ihtiyacı olan çocukların yaşam suyudur (4SÖ19).

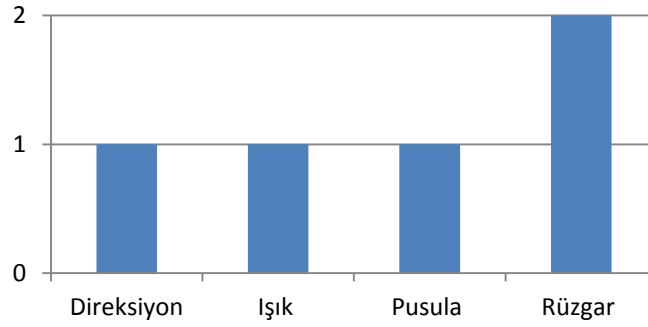
Özel eğitimi oksijene benzetiyorum; çünkü özel eğitime muhtaç öğrenciler için nefes almak gibi hayatidir (4SÖ49).

Özel eğitimi güneşe benzetiyorum; çünkü güneşin doğumu insanlar için yaşama umuduyken özel eğitim de buna ihtiyacı olan çocukların umududur (4SÖ20).

Özel eğitimi yağmura benzetiyorum; çünkü yağmur topraktaki bitkinin yeşermesini sağlar. özel eğitim ise çocuğun ihtiyaç duyduğu şekilde yetişmesini sağlar (4SÖ66).

Kategori 6. Rehber

Rehber kategorisi *pusula, direksiyon, rüzgar ve ışık* metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken ilgili metaforlar ve açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. Bu metaforlara ilişkin grafik aşağıdaki şekildedir.



Şekil 12. Rehber kategorisi ile ilgili grafik

Rehber kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi yol gösteren; yönlendiren olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu sebeple *pusula*, *direksiyon*, *rüzgar* ve *ışık* metaforları rehber kategorisi altında toplanmıştır. Bu metaforlara örnekler şu şekildedir:

Özel eğitimi pusulaya benzetiyorum çünkü pusulanın gideceğimiz yere rehberlik yapması gibi özel eğitimde özel eğitime muhtaç çocuklara rehberlik yapar (4SÖ70).

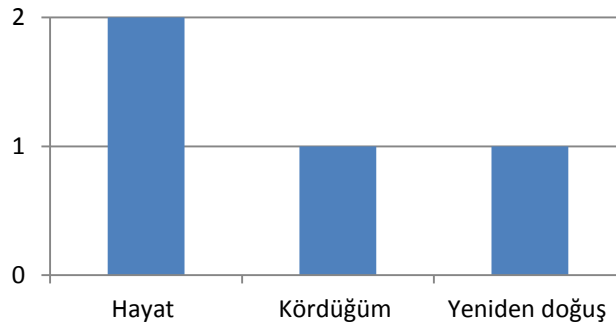
Özel eğitimi direksiyona benzetiyorum; çünkü direksiyonun araca yön vermesi gibi özel eğitimde özel eğitime ihtiyacı olan çocukları yönlendirir (4SÖ60).

Özel eğitimi rüzgara benzetiyorum çünkü solmuş yapraklara yön verdiği gibi özel eğitime muhtaç çocuklara da yön verir (4SÖ56).

Özel eğitimi ışığa benzetiyorum çünkü özel eğitime muhtaç insanların karanlık bir dünyada yollarını görebilmelerini ve rahat hareket etmelerini sağlar (4SÖ58).

Kategori 7. Bir Yaşam Şekli

Bir yaşam şekli kategorisi *yeniden doğuş*, *hayat* ve *kördüğüm* metaforlarından oluşmaktadır. Bu kategori oluşturulurken ilgili metaforlar ve açıklama cümlelerinden faydalanılmıştır. Metaforlara ilişkin grafik şu şekildedir:



Şekil 13. Bir Yaşam Şekli kategorisi ile ilgili grafik

Bir yaşam şekli kategorisini meydana getiren metaforlar ve açıklama cümlelerine bakıldığında öğretmen adaylarının özel eğitimi süregelen, hayat boyu devam edecek olan bir yaşam şekli olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Bu metaforlara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Özel eğitimi yeniden doğuşa benzetiyorum çünkü toplumdan farklı olduğunu düşünen ve kendini soyutlayan bireyleri hayata kazandırır ve onlara sağlıklı bir yaşam sunar (4SÖ29).

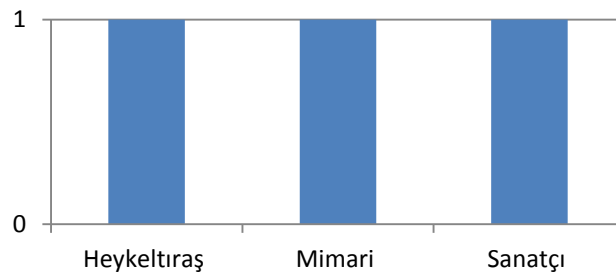
Özel eğitimi yeniden doğuşa benzetiyorum çünkü toplumdan farklı olduğunu düşünen ve kendini soyutlayan bireyleri hayata kazandırır ve onlara sağlıklı bir yaşam sunar (4SÖ29).

Özel eğitimi hayata benzetiyorum; çünkü özel eğitime muhtaç çocuk için özel eğitim hayatın kendisidir (4SÖ73).

Özel eğitimi kördüğümüne benzetiyorum çünkü kördüğüm gibi hiçbir zaman tam olarak çözülmeyen hayat boyu süren bir süreç gibidir özel eğitim (4SÖ45).

Kategori 8. Sanat

Sanat kategorisi *mimari*, *heykeltıraş* ve *sanatçı* metaforlarından oluşmuştur. Bu kategori Şekil 14'te grafiği verilmiş olan metaforlar ve açıklama cümlelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.



Şekil 14. Sanat kategorisi ile ilgili grafik

Sanat kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitimi özel donanım gerektiren; özgün ve hassas bir faaliyet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle aşağıda örnekleri verilen bu metaforlar sanat kategorisi altında toplanmıştır.

Özel eğitimi sanatçıya benzetiyorum; çünkü nasıl ki sanatçı sanatını özen göstererek hassasiyetle icra ediyorsa özel eğitim de sanat gibi hassas bir iştir (4SÖ74).

Özel eğitimi heykeltıraşa benzetiyorum çünkü heykeltıraş sıradan bir mermeri sanatıyla işleyerek muhteşem bir görüntü kazandırabilir. Özel eğitim de çocukları özenle işler (4SÖ71).

Özel eğitimi mimariye benzetiyorum çünkü hem var olanı iyileştirme hem de en baştan yeni oluşumlar elde etmek sanatsal bir faaliyettir (4SÖ31).

4.1.2.1. Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin oluşturulan metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre incelenmesi

Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin oluşturduğu metaforların cinsiyet ve kategorilere göre incelenmiş ve Tablo 3'te verilmiştir.

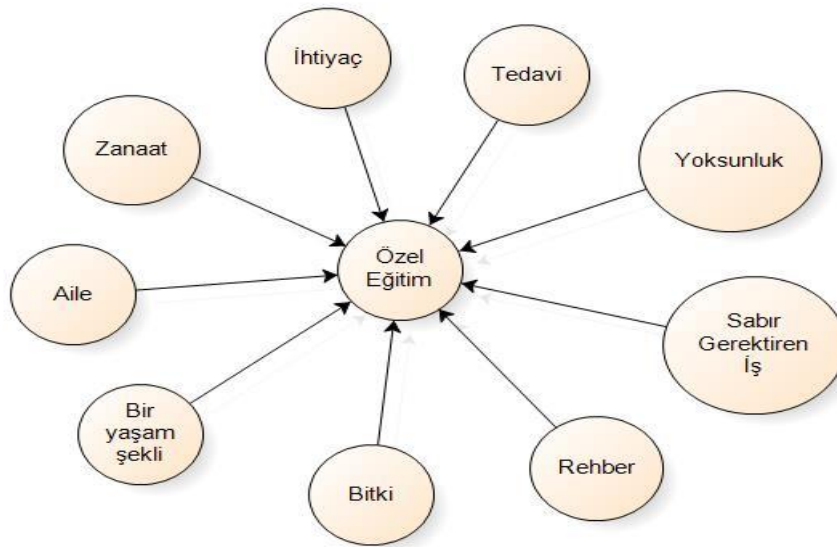
Tablo 3. Dördüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	Erkek (f)	Kadın (f)
Rehber	Direksiyon	-	1
	Işık	-	1
	Pusula	-	1
	Rüzgar	1	1
Sanat	Heykeltıraş	1	-
	Mimari	-	1
	Sanatçı	1	
Tedavi	İlaç	-	3
	İlkyardım	1	-
	Panzehir	-	1
	Tedavi	1	-
Bakım	Gübre	1	-
	İstantif tarım	1	-
	Meyve veren ağaç	-	1
	Tamirhane	-	1
	Tarla	-	1
	Tohum	1	-
	Topraksız bitki yetiştirme	1	-
Aile	Anne	-	4
	Ev	-	1
İhtiyaç	Güneş	1	3
	Oksijen	2	3
	Su	3	7
	Yağmur	1	1
Bir yaşam şekli	Hayat	1	1
	Kördüğüm	-	1
	Yeniden doğuş	-	1
Zenginlik	Bahçe	-	2
	Gökkuşluğu	-	1
	Gökyüzü	-	1
	Kütüphane	1	-

Dördüncü sınıftaki öğretmen adayların özel eğitime ilişkin oluşturdukları metaforlar ve kategoriler cinsiyete göre incelendiğinde erkek öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarının metaforları arasında *su* ve *oksijen* metaforlarının öne çıktığı; kadın öğretmen adaylarının metaforları arasında ise *su* ve *anne* metaforlarının öne çıktığı görülmektedir. kadın öğretmen adaylarının metaforlarının daha çok *aile* ve *zenginlik* ve *rehber* kategorisinde yoğunlaştığı; erkek öğretmen adayların metaforları ise *bakım* kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir.

4.1.3. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin metaforları

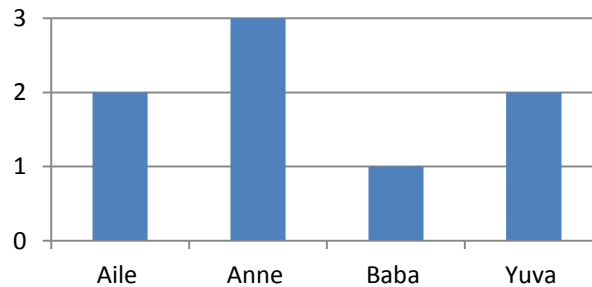
Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili kurmuş oldukları metaforlar kategorize edilerek düzenlenmiş ve Model 3'te sunulmuştur.



Model 3. Öğretmenlerin özel eğitimle ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler

Kategori 1. Aile

Aile kategorisi altında *baba*, *anne*, *yuva* ve *aile* metaforları toplanmıştır. Metaforlara ilişkin grafik Şekil 15'de verilmiştir



Şekil 15. Aile kategorisi ile ilgili grafik

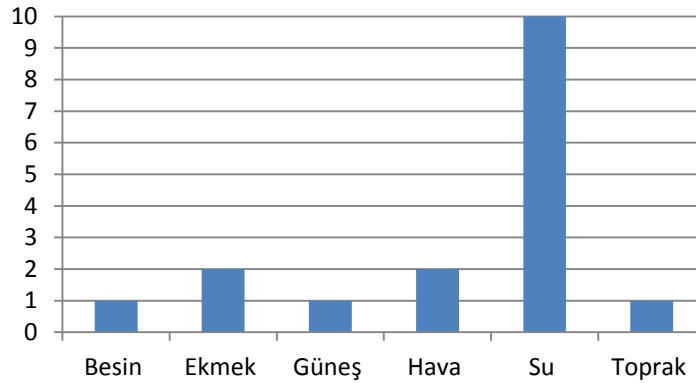
Bu kategori oluşturulurken öğretmenlerin metaforlar için yazdıkları açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. Bu metaforlarda öğretmenlerin özel eğitimi onların muhtaç sığınacak bir yuva olarak gördükleri anlaşılmıştır. Metaforlara örnekler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitimi anneye benzetiyorum çünkü anne çocukları sabır ve sevgi dolu bir limandır (Ö2).

Özel eğitimi yuvaya benzetiyorum çünkü özel eğitimde olanlar neredeyse yaşamlarının bir kısmını orada geçirmektedir (Ö61).

Kategori 2. İhtiyaç

İhtiyaç kategorisi altında *hava, besin, ekmek, güneş, su* metaforları bulunmaktadır. Aşağıda bu metaforlarla ilgili oluşturulan grafik verilmiştir.



Şekil 16. İhtiyaç kategorisi ile ilgili grafik

Kategori oluşturulurken öğretmenlerin bu metaforlar için yazdıkları açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. Tüm kategoriler içerisinde bu kategorinin frekansının en yüksek olduğu görülmüştür. Buradan öğretmenlerin özel eğitimi her şeyden önce vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin metaforlarından örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitimi havaya benzetiyorum çünkü hava olduğu sürece hayat vardır. Özel eğitimde bu çocuklar için böyledir (Ö7).

Özel eğitimi suya benzetiyorum çünkü tıpkı çiçeklerin suya ihtiyacı olduğu gibi bu çocuklarında özel eğitime ihtiyacı var (Ö16).

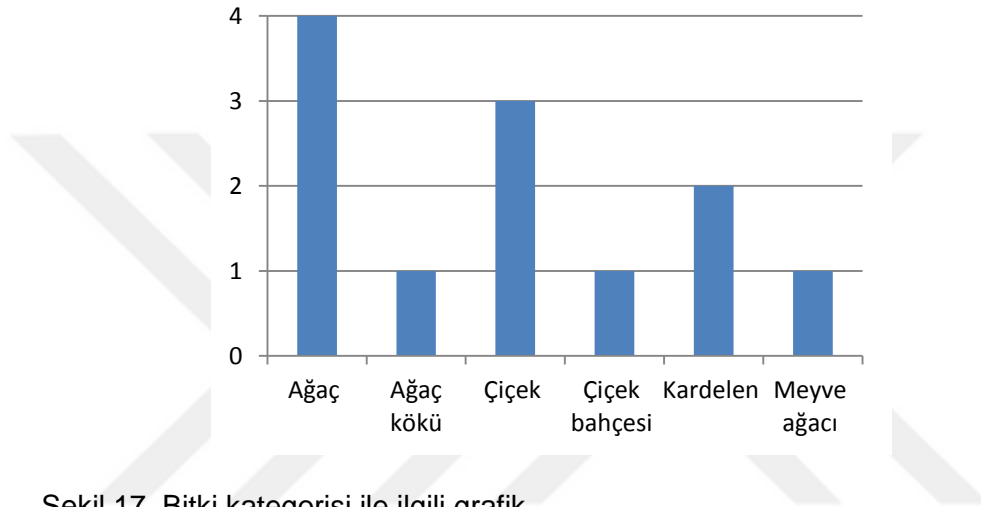
Özel eğitimi besine benzetiyorum çünkü çocuğun zihnini besliyor ve ona özel bir ihtiyaç (Ö17).

Özel eğitimi güneşe benzetiyorum çünkü özel eğitim yardıma muhtaç çocukları güneş gibi aydınlatır (Ö64).

Özel eğitimi ekmeğe benzetiyorum çünkü aç olan insan için ekmek neyse özel eğitime ihtiyacı olan çocuk için özel eğitim böyledir (Ö1).

Kategori 3. Bitki

Bitki kategorisi altında *çiçek, ağaç, kardelen, ağaç kökü, çiçek bahçesi, meyve ağacı* metaforları bulunmaktadır. Metaforlarla ilgili oluşturulan grafik aşağıda verilmiştir.



Şekil 17. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bu kategori oluşturulurken öğretmenlerin metaforlar için yazdığı açıklamalar değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin bu metaforlarla özel eğitimi canlı bir varlığa benzeterek onun sürekli gelişmekte olduğu ortaya konulmuştur. Bitkiler gibi birçok çeşidi olduğu ve her öğrencinin ihtiyacına göre şekillendiği anlatılmıştır. Öğretmenlerin kurduğu metaforlardan örnekler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitimi çiçeğe benzetiyorum çünkü iyi bakarsan açar ilgilenmezsen küser (Ö3).

Özel eğitimi meyve ağacına benzetiyorum çünkü büyüyüp gelişmesi ve daha kaliteli ürün vermesi gerekir (Ö32).

Özel eğitimi ağaca benzetiyorum çünkü her yönüyle öğrencileri sarar kolları her yere ağaç gibi uzanabilir (Ö19).

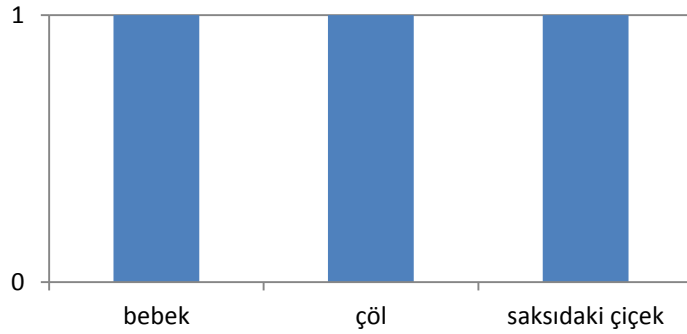
Özel eğitimi çiçek bahçesine benzetiyorum çünkü orada her renkte çiçekleri görmek mümkün (Ö52).

Özel eğitimi ağaç köküne benzetiyorum çünkü kökler olmadan verimli ürünler elde edilemez (Ö53).

Özel eğitimi kardelen çiçeğine benzetiyorum çünkü zor şartlar altında açmaya çalışır özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun yolculuğu da böyledir (Ö47).

Kategori 4. Yoksunluk

Yoksunluk kategorisi *bebek*, *çöl*, *saksıdaki çiçek* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin oluşturulan grafik Şekil 18'de verilmiştir.



Şekil 18. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik

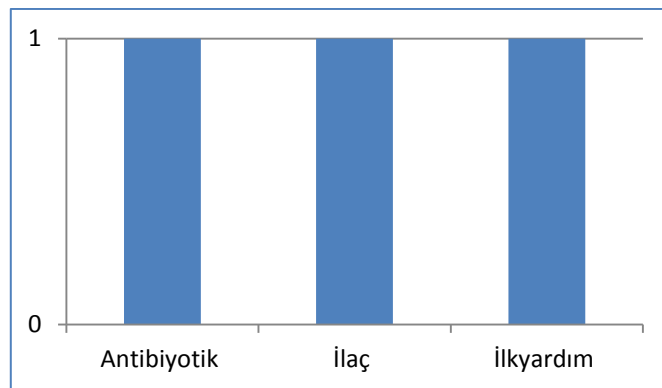
Bu metaforlar için yapılan açıklamalar göz önüne alındığında özel eğitimin öğretmenler tarafından gelişmekte olan veya yeterince gelişmemiş olarak algılandığı anlaşılmaktadır. Metaforlara örnekler aşağıdadır.

Özel eğitimi saksıdaki bir çiçeğe benzetiyorum çünkü bu çiçeklerin sürekli bir ilgi alakaya ihtiyacı vardır ve diğer çiçeklere göre daha hassastır (Ö10).

Özel eğitimi çöle benzetiyorum çünkü çöl iyi verim vermeyen topraklarla kaplıdır. Buradan verim alınabilmesi için özel bakım yapılması gerekir (Ö30).

Kategori 5. Tedavi

Tedavi kategorisi *ilkyardım*, *antibiyotik*, *ilaç* metaforlarından oluşmuştur. Metaforlarla ilgili hazırlanan grafik Şekil 19'da verilmiştir.



Şekil 19. Tedavi kategorisi ile ilgili grafik

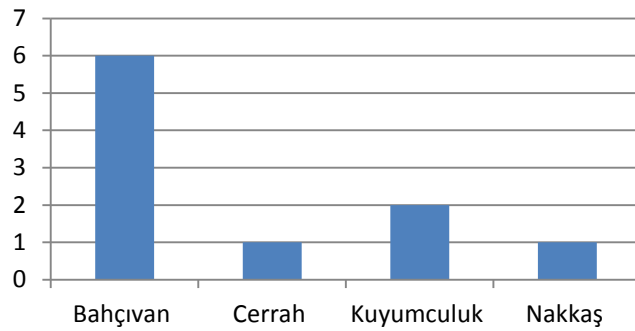
Bu metaforların açıklamasına bakıldığında öğretmenlerin özel eğitimi bir tedavi şekli olarak gördüğü açıkça anlaşılmaktadır. İlyardım metaforunun açıklamasında “... *çünkü acil durumda hastanın hayatta kalmasını sağlar*” ifadesine bakıldığında öğretmenin özel eğitimin öncelikli olarak ne kadar erken verilmeye başlanırsa o kadar etkili olacağını düşündüğü söylenebilir. Metafor örnekleri altta görülmektedir.

Özel eğitimi ilkyardıma benzetiyorum çünkü acil durumda hastanın hayatta kalmasını sağlar (Ö23).

Özel eğitimi antibiyotiğe benzetiyorum çünkü antibiyotik birçok hastalığın tedavisinde kullanılıyor (Ö21).

Kategori 6. Zanaat

Zanaat kategorisi altında *bahçıvan, nakkaş, cerrah, kuyumculuk, tamircilik* metaforları bulunmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 20’deki gibidir:



Şekil 20. Zanaat kategorisi ile ilgili grafik

Bu metaforlar ve açıklamaları dikkate alındığında öğretmenlerin özel eğitimi özel beceri gerektiren bir meslek olarak gördükleri ve özel eğitim verebilmek için bu becerilerin kazanılması adına gerekli eğitimin alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Öğretmenlerin kurduğu metaforlarla ilgili örnekler aşağıdadır.

Özel eğitimi bahçıvana benzetiyorum çünkü bahçıvanlar her çiçeğe ayrı ayrı özen gösterir (Ö15).

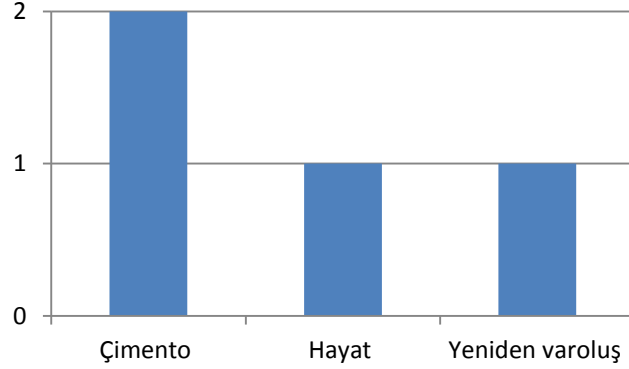
Özel eğitimi nakkaşa benzetiyorum çünkü emek ve zorluğun bir karşılığı olarak ortaya harika sonuçlar çıkıyor (Ö28).

Özel eğitimi cerraha benzetiyorum çünkü cerrahın her hasta için ayrı bir tedavi şekli vardır ve yapacağı en küçük hata ölümcül sonuçlar doğurur özel eğitimde de bu şekilde kişiye özeldir ve hassastır (Ö44).

Özel eğitimi kuyumculuğa benzetiyorum çünkü kuyumcu hassas nesnelere üzerinde çalışır özel eğitimde böyledir (Ö40).

Kategori 7. Bir Yaşam Şekli

Bir yaşam şekli olarak kategorisi *çimento*, *hayat* ve *yeniden varoluş* metaforundan oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 21'deki gibidir:



Şekil 21. Bir yaşam şekli kategorisi ile ilgili grafik

Bu kategoriyle ilgili açıklama cümlelerine örnekler altta verilmiştir.

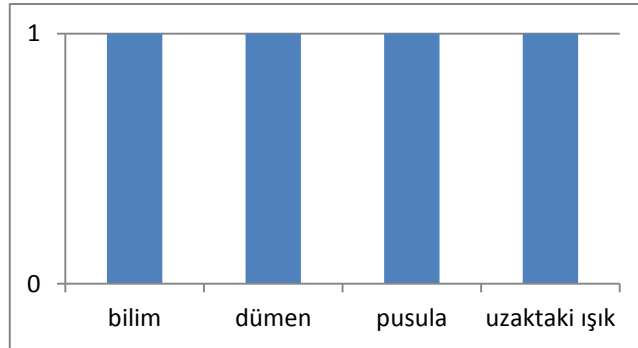
Özel eğitimi çimentoya benzetiyorum çünkü özel eğitimde devamlılık esastır (Ö13).

Özel eğitimi çimentoya benzetiyorum çünkü özel eğitim süreğendir beton gibi sağlam olmalıdır (Ö12).

Özel eğitimi yeniden varoluşa benzetiyorum çünkü bu eğitimle insan yaşamına uygun onu hayatta tutacak eğitimi almakta ve daha iyi bir hayata başlamaktadır (Ö25).

Kategori 8. Rehber

Rehber kategorisi *pusula*, *dümen*, *bilim* ve *uzaktaki bir ışık* metaforlarından oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 22'deki gibidir:



Şekil 22. Rehber kategorisi ile ilgili grafik

Bu metaforlarla ilgili aşağıda verilen açıklamalara bakıldığında da özel eğitimin hayata yön veren ve kılavuzluk eden bir yapısı olduğu öğretmenler tarafından vurgulanmıştır.

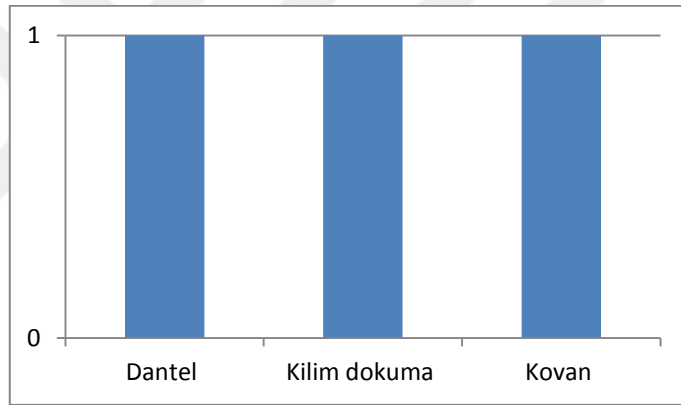
Özel eğitimi uzaktaki bir ışığa benzetiyorum çünkü özel eğitim bu çocuklar için tek çıkar yol (Ö31).

Özel eğitimi pusulaya benzetiyorum çünkü her nerde ve ne şekilde olursa olsun kaybolan her bireye yol gösterir (Ö54).

Özel eğitimi bilime benzetiyorum çünkü bilim geleceğe ışık tutarak yolumuzu aydınlatır (Ö48).

Kategori 9. Sabır Gerektiren İş

Sabır gerektiren iş kategorisi *dantel*, *kovan* ve *kilim* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 23'te verilmiştir.



Şekil 23. Sabır gerektiren iş kategorisi ile ilgili grafik

Bu kategori oluşturulurken kullanılan, öğretmenlerin açıklama cümlelerine örnekler aşağıda verilmiştir. Bunlardan öğretmenlerin özel eğitimin incelik isteyen ve hassas bir süreç olduğu fikrini taşıdıkları çıkarılabilir.

Özel eğitimi kilime benzetiyorum çünkü kilimin desen ve nakışları dokunurken adım adım gidilir. Sabır gerektirir ama sonucu mutluluk verir (Ö35).

Özel eğitimi dantele benzetiyorum çünkü dikkat ve sabır isteyen bir iştir (Ö14).

Özel eğitimi kovana benzetiyorum çünkü karşılığını alabilmek için müthiş bir çaba ve sabır gerektirmektedir (Ö8).

4.1.3.1. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin oluşturulan metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre incelenmesi

Öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin oluşturduğu metaforların cinsiyet ve kategorilere göre incelenmiş ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	Erkek (f)	Kadın (f)
Rehber	Bilim	1	-
	Dümen	1	-
	Pusula	1	-
	Uzaktaki ışık	1	-
Zanaat	Bahçıvan	6	-
	Cerrah	-	1
	Kuyumculuk	2	-
	Nakkaş	1	-
Tedavi	Antibiyotik	-	1
	İlaç	1	-
	İlk yardım	-	1
Sabır gerektiren iş	Dantel	-	1
	Kilim dokuma	1	-
	Kovan	-	1
Aile	Aile	-	2
	Anne	1	2
	Baba	-	1
	Yuva	-	2
İhtiyaç	Besin	-	1
	Ekmek	-	2
	Güneş	-	1
	Hava	1	1
	Su	1	9
	Toprak	-	1
Bir yaşam şekli	Çimento	2	-
	Hayat	1	-
	Yeniden varoluş	1	-
Bitki	Ağaç	2	2
	Ağaç kökü	-	1
	Çiçek	-	3
	Çiçek bahçesi	-	1
	Kardelen	1	1
	Meyve ağacı	1	-

Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin metaforları cinsiyet ve kategorilere göre incelendiğinde erkek öğretmenlerin en çok *bahçıvan* ve *çimento* metaforlarını oluşturdukları; kadın öğretmenlerin ise *su* ve *çiçek* metaforlarını oluşturdukları görülmektedir. Kategori bazında erkek öğretmenlerin metaforları *rehber*, *bir yaşam şekli* ve *zanaat* kategorisinde yığılma göstermektedir. Kadın öğretmenlerin metaforları ise *aile ihtiyaç* ve *bitki* kategorisinde yığılma göstermektedir.

4.1.3.2. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ilişkin metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı

Sınıf öğretmenlerinden 47 kişi 16-20 yıllık, 23 kişi 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahiptir. Öğretmenlerin özel eğitime yönelik oluşturdukları metaforlar kategoriler altında Tablo 5'de incelenmiştir.

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	16-20 yıl	21 yıl ve üzeri
		f	f
Rehber	Bilim	1	-
	Dümen	1	-
	Pusula	1	-
	Uzaktaki ışık	-	1
Zanaat	Bahçıvan	5	1
	Cerrah	-	1
	Kuyumculuk	1	1
	Nakkaş	-	1
Tedavi	Antibiyotik	-	1
	İlaç	1	-
	İlk yardım	-	1
Sabır gerektiren iş	Dantel	-	1
	Kilim dokuma	-	1
	Kovan	1	1
Aile	Aile	2	2
	Anne	3	-
	Baba	1	-
	Yuva	2	-
İhtiyaç	Besin	-	1
	Ekmek	2	-
	Güneş	1	-
	Hava	1	1
	Su	7	2
	Toprak	1	-
Bir yaşam şekli	Çimento	-	2
	Hayat	1	-
	Yeniden varoluş	-	1
Bitki	Ağaç	4	-
	Ağaç kökü	1	-
	Çiçek	1	3
	Çiçek bahçesi	1	-
	Kardelen	1	1
	Meyve ağacı	-	1

Sınıf öğretmenlerinin özel eğitimle ilgili metaforları mesleki deneyim açısından incelendiğinde 16-21 yıl arası deneyime sahip öğretmenlerin özel eğitimle ilgili en çok *su*,

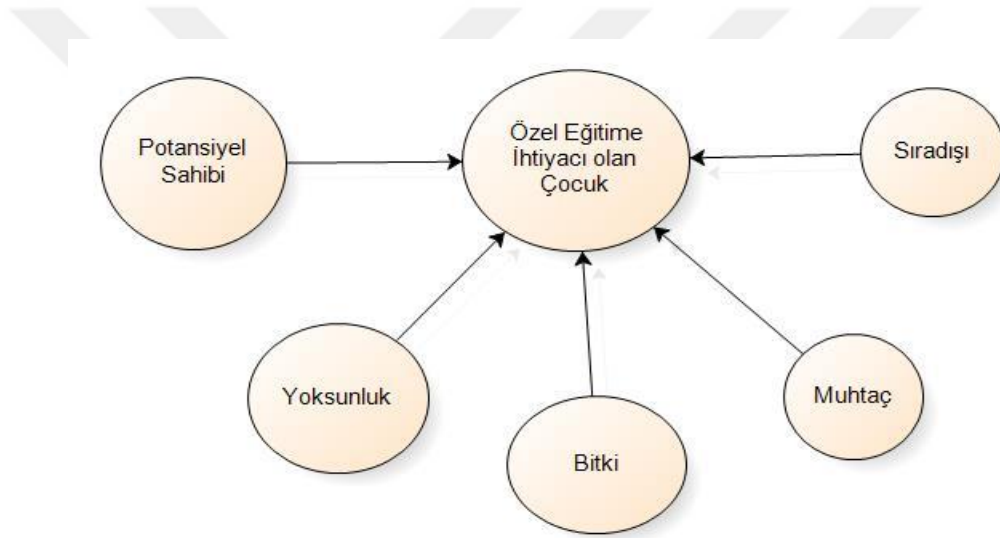
bahçivan ve *ağaç* metaforlarını; 21 yıl ve üzeri deneyime sahip olanlar ise en çok *çiçek*, *çimento*, *su* ve *aile* metaforlarını oluşturdukları görülmektedir.

4.2. Özel Eğitime İhtiyacı Olan Çocuğa İlişkin Metaforlar

3. sınıf ve 4. sınıf öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin metaforları ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

4.2.1. Üçüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforları

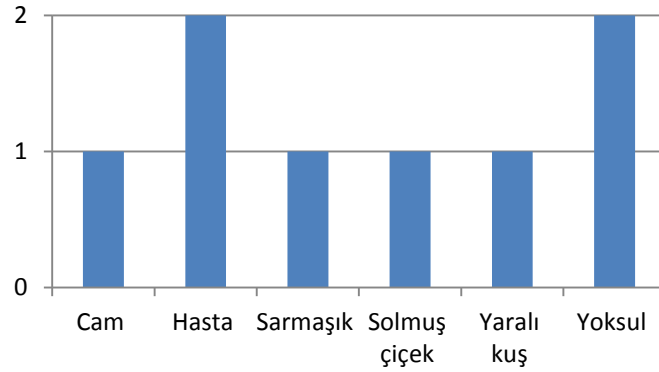
Üçüncü sınıf öğretmen adaylarından özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin elde edilen metaforlar analiz edilerek kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategorilere ilişkin model aşağıda verilmiştir:



Model 4. Üçüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili oluşturduğu metaforlara ilişkin kategoriler

Kategori 1. Yoksunluk

Bebek, *yaralı kuş*, *kanguru yavrusu*, *susamış insan*, *susamış çiçek*, *sarmaşık*, *büyümeyen bebek*, *kurumuş ağaç*, *hasta* ve *cam* metaforlarından meydana gelen yoksunluk kategorisi 3. sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu kategoriler arasında en yüksek frekansa sahip olan kategoridir. Bu kategoriyi meydana getiren metaforlara ilişkin grafik aşağıda verilmiştir:



Şekil 24. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik

Yoksunluk kategorisinin oluşturulmasında faydalanılan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının; özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu çoğunlukla muhtaç; mahrumiyet içerisinde olan varlıklarla ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bundan dolayı bu metaforlar yoksunluk kategorisi altında toplanmıştır. Bu metaforlara örnekler aşağıda verilmiştir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu yaralı kuşa benzetiyorum; çünkü yaralı bir kuşun tekrar uçması olasılıksız değildir (3SÖ55).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu solmuş çiçeğe benzetiyorum; çünkü diğer çiçeklerden farkı olmadığı halde sadece biraz daha hassas bir ilgiye ve bakıma ihtiyacı vardır (3SÖ30).

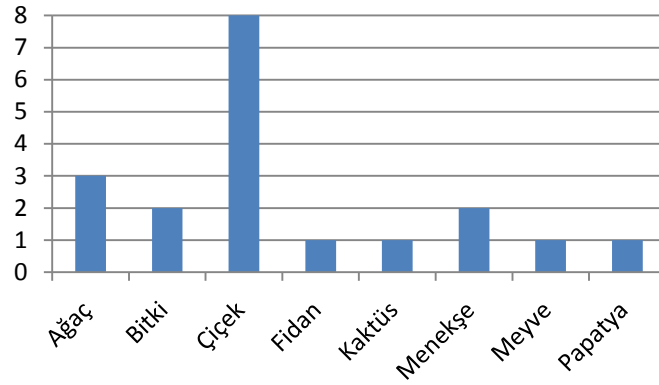
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu hastaya benzetiyorum; çünkü özel olarak ilgilenilmesi gerekiyor (3SÖ66).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu cama benzetiyorum; çünkü cam dikkatsiz davranılırsa kırılır ve eskisi gibi olmaz (3SÖ67).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu sarmaşığa benzetiyorum çünkü büyüyebilmek için sarılacak bir dala ihtiyacı vardır (3SÖ25).

Kategori 2. Bitki

Bitki kategorisi *çiçek, ağaçtaki meyve, ağaç, bitki, kaktüs ve papatya* metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken Şekil 25'te grafiği verilmiş olan metaforlar ve açıklama cümlelerinden faydalanılmıştır.



Şekil 25. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bitki kategorisini meydana getiren metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bitki gibi ilgiye ihtiyacı olan; büyüyen, yetişen varlıklar olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu metaforlara örnekler şu şekildedir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu çiçeğe benzetiyorum çünkü çiçek büyüyen bir varlıktır ama bunun için suya güneşe toprağa ihtiyacı vardır (3SÖ56).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ağaçtaki meyvelere benzetiyorum çünkü ilgilenildikçe olgunlaşıp gelişir (3SÖ26).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu menekşeye benzetiyorum çünkü menekşelerde kendileriyle özel olarak ilgilenilmediğinde sevilmediğinde solar (3SÖ43).

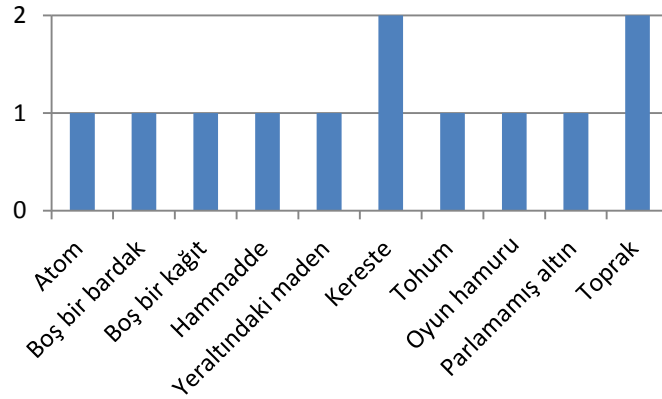
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bitkiye benzetiyorum çünkü her bitkinin kendine özgü bir iklime ihtiyacı vardır (3SÖ68)

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu kaktüse benzetiyorum çünkü kaktüsler dışarıdan dikenli görünebilir ama içlerinde yaşam kaynağı olan su var bu çocuklarda kaktüsler gibi keşfedilmeyi bekliyor (3SÖ59).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu papatyaya benzetiyorum çünkü papatyalar saf ve temizdir (3SÖ72).

Kategori 3. Potansiyel sahibi

Potansiyel sahibi kategorisi *tohum, fidan, kereste, atom, boş bir bardak, oyun hamuru, boş bir kağıt, parlamamış altın, yeraltındaki maden, hammadde ve toprak* metaforları ve açıklamalarına dayanılarak oluşturulmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 26'da verilmiştir.



Şekil 26. Potansiyel Sahibi kategorisi ile ilgili grafik

Potansiyel sahibi kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciyi gelişime açık, yönlendirilebilir ve şekillendirilebilir bir potansiyel sahibi olarak algıladıkları görülmektedir. Bu metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu tohuma benzetiyorum çünkü tohumu ekmeden ürün elde edemezsiniz özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu eğitmeden neler başarabileceğini bilemezsiniz (3SÖ45).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu fidana benzetiyorum çünkü fidanların büyüebilmesi için desteğe ihtiyacı vardır (3SÖ44).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu atoma benzetiyorum çünkü atom insanlığa faydalı enerji üretilebilir ya da aksine bir durum da yaşatabilir (3SÖ50).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu boş bir bardağa benzetiyorum çünkü onun ihtiyacı olan eğitimi almaya hazır halde gelişmeyi bekliyor (3SÖ19).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu oyun hamuruna benzetiyorum çünkü bu çocuklar şekillendirilebilir (3SÖ61).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu boş bir kağıda benzetiyorum çünkü boş kağıt nasıl yazılmaya ihtiyacı varsa bu çocuklarda işlenmek için bekliyor (3SÖ57).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu parlamamış altına benzetiyorum çünkü özel eğitime ihtiyacı olan çocuk özel ve değerliyen fark edilip ilgilenilmemiş (3SÖ12).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu yerin altındaki madene benzetiyorum çünkü bir elin onu oradan çıkarıp işlemesini hayata kazandırmasını bekliyor (3SÖ14).

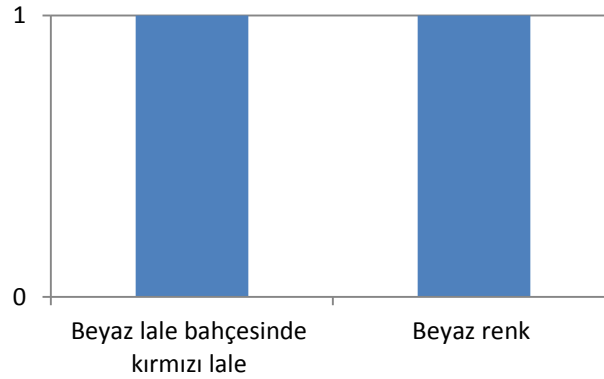
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu yontulmamış tahtaya benzetiyorum çünkü bir tahta parçasını yontarak ona çok güzel şekiller verilebilir değerli hale getirilebilir (3SÖ23).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu hammaddeye benzetiyorum çünkü sabırla özenle işlenmesi gerekir (3SÖ1).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu toprağa benzetiyorum çünkü toprak suyla karıştığı zaman hayat bulur ve hayat verir (3SÖ55).

Kategori 4. Sıradışı

Sıra dışı kategorisi *beyaz lale bahçesindeki kırmızı lale* ve *beyaz renk* metaforlarından oluşmaktadır. Bu kategori oluşturulurken ilgili metaforlar ve açıklama cümleleri dikkate alınmıştır. Metaforlara ilişkin grafik aşağıda verilmiştir:



Şekil 27. Sıra dışı kategorisi ile ilgili grafik

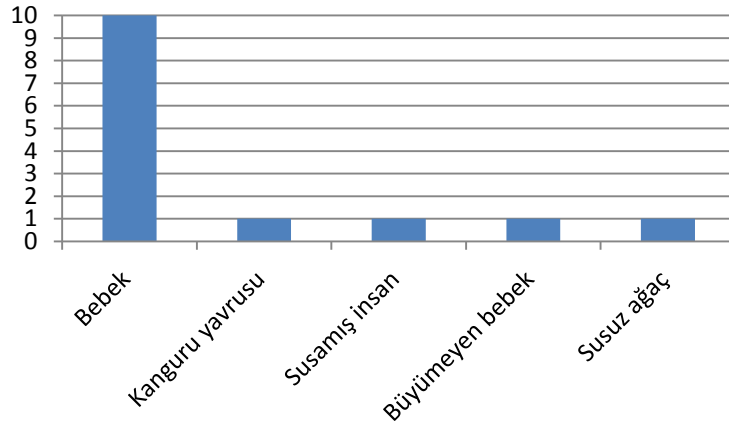
Sıra dışı kategorisini meydana getiren metaforlar ve açıklamaları incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu diğer çocuklardan farklı gördüğü anlaşılmaktadır. Bu metaforlara ilişkin örnekler şu şekildedir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu beyaz lale bahçesinde kırmızı laleye benzetiyorum çünkü bu öğrenciler diğerlerinden farklıdır (3SÖ70)

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu beyaz renge benzetiyorum çünkü beyaz renk temizliğin saflığın sembolüdür (3SÖ64).

Kategori 5. Muhtaç

Muhtaç kategorisi *bebek*, *büyümeyen bebek*, *kanguru yavrusu*, *susamış insan* ve *susuz ağaç* metaforlarından meydana gelmiştir. Şekil 28'de bu metaforlarla ilgili grafik verilmiştir.



Şekil 28. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik

Muhtaç kategorisi oluşturulurken faydalanılmış olan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adayları özel eğitime muhtaç olan bireyi ihtiyaç içerisinde yani muhtaç bir birey olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Bu metaforlara örnekler aşağıda verilmiştir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bebeğe benzetiyorum; çünkü anne babasız yaşama imkanları yoktur özel eğitime ihtiyacı olan çocukta bu durumdadır (3SÖ52).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu büyümeyen bebeğe benzetiyorum; çünkü onlar her zaman öğrenmeye ve hayatı anlamaya ihtiyacı olan insanlardır (3SÖ39).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu kanguru yavrusuna benzetiyorum; çünkü kanguru yavrusu doğduktan sonra bir süre hayatta kalabilmek için annelerinin keselerinde yaşarlar (3SÖ7).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu susuz ağaca benzetiyorum; çünkü yaşaması başkalarının desteğine ihtiyacı var (3SÖ48).

4.2.1.1. Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre incelenmesi

Üçüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili kurdukları metaforlar cinsiyete göre Tablo 6'da incelenmiştir.

Tablo 6. Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

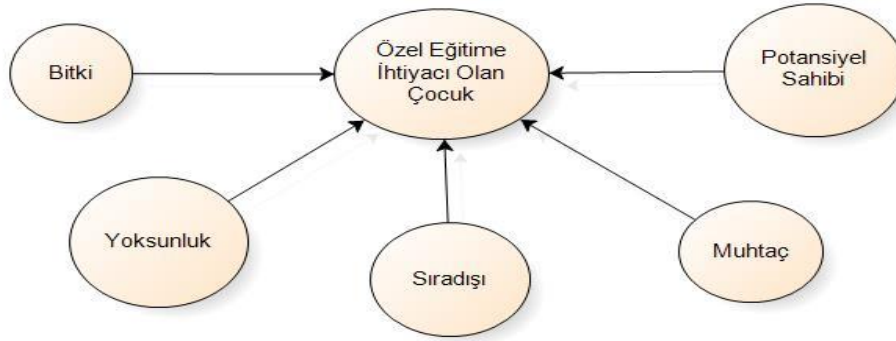
Kategoriler	Metaforlar	Erkek (f)	Kadın (f)
Potansiyel Sahibi	Atom	1	-
	Boş bir bardak	-	1
	Boş bir kağıt	-	1
	Hammadde	-	1
	Yeraltındaki maden	-	1
	Kereste	1	1
	Tohum	-	1
	Oyun hamuru	1	-
	Parlamamış altın	-	1
	Toprak	1	1
Yoksunluk	Cam	-	1
	Hasta	2	-
	Sarmaşık	1	-
	Solmuş çiçek	-	1
	Yaralı kuş	1	-
	Yoksul	1	1
Bitki	Ağaç	1	2
	Bitki	2	
	Çiçek	1	7
	Fidan	1	-
	Kaktüs	-	1
	Menekşe	-	2
	Meyve	-	1
	Papatya	-	1
Muhtaç	Bebek	4	6
	Kanguru yavrusu	-	1
	Susamış insan	-	1
	Büyümeyen bebek	-	1
	Susuz ağaç	1	-
Sıradışı	Beyaz lale bahçesinde kırmızı lale	-	1
	Beyaz renk	-	1

Üçüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforları incelendiğinde erkek öğretmen adaylarında *bebek*, *bitki* ve *hasta* metaforlarının öne çıktığı; kadın öğretmen adaylarında ise *bebek* ve *çiçek* metaforlarının öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca kadın öğretmen adaylarının metaforları sıra dışı bitki, potansiyel sahibi ve muhtaç kategorisinde yoğunlaşırken erkek öğretmen adaylarının

metaforları erkek öğretmen adaylarının metaforları bitki ve yoksunluk kategorisinde yoğunlaşmıştır.

4.2.2. Dördüncü sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforları

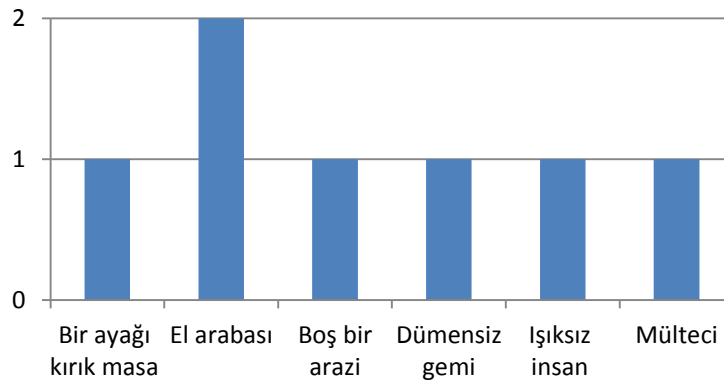
Dördüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitime muhtaç çocuk kavramına ilişkin metaforlar analiz edilerek oluşturulan kategoriler Model 5'teki gibidir:



Model 5. Dördüncü sınıftaki sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili oluşturduğu metaforların kategorileri

Kategori 1. Yoksunluk

Düzensiz gemi, ışısız insan, bir ayağı kırık masa, hasta, mülteci, boş bir arazi ve *el arabası* metaforlarından meydana gelen yoksunluk kategorisi oluşturulurken ilgili metaforlar ve açıklama cümlelerinden faydalanılmıştır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 29'daki gibidir:



Şekil 29. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik

Yoksunluk kategorisini meydana getiren metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde 4. sınıf öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukları mahrumiyet içerisindeki varlıklar olarak algıladıkları görülmektedir. Bu nedenle bu

metaforlar yoksunluk kategorisi altında toplanmıştır. Metaforlara örnekler aşağıda sunulmuştur:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu dümensiz gemiye benzetiyorum çünkü geminin yola alabilmesi için dümene ihtiyacı olduğu gibi onların da özel eğitime ihtiyacı vardır (4SÖ70).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ışısız insana benzetiyorum; çünkü özel eğitim onların karanlıkta kalmış dünyalarını aydınlatır (4SÖ58).

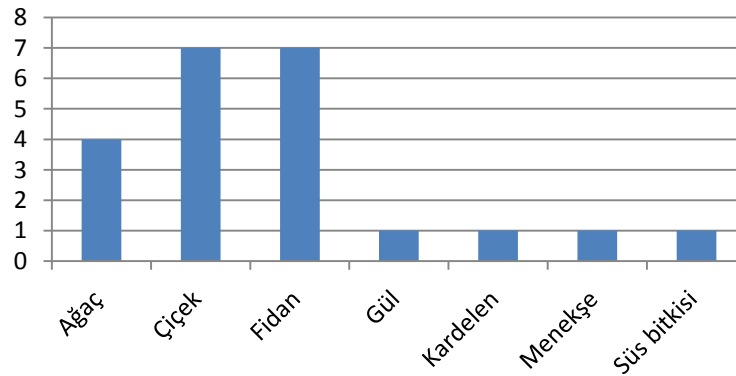
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bir ayağı kırık masaya benzetiyorum çünkü onlar toplumun ihtiyaç içerisindeki kısmıdır yani kırık ayaktır toplumun dengede olması için bu kırıklığın giderilmesi gerekiyor (4SÖ39).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu boş bir araziye benzetiyorum çünkü boş bir arazi bakım yapılmadığında dikenler tarafından istila edilir bu çocuklarda eğitim verilmezse hayatları zorlaşır (4SÖ14).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu el arabasına benzetiyorum çünkü birey dışarıdan bir yardımla işlevini yerine tam olarak getirebilir (4SÖ77).

Kategori 2. Bitki

Bitki kategorisi *kardelen, ağaç, çiçek, fidan, menekşe, süs bitkisi* metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken bu metaforlar ve açıklamalarından yararlanılmıştır. Metaforlara ilişkin grafik Şekil 30'da verilmiştir:



Şekil 30. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bitki kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklamaları incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu gelişime açık; büyüyen bir varlık olarak algıladıkları görülmektedir. Bu kategoriyi oluşturan metaforlara ilişkin örnekler aşağıda sunulmuştur:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu kardelene benzetiyorum çünkü kardelen öyle bir çiçektir ki en zor şartlar altında dünyaya gelir (4SÖ72).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu güle benzetiyorum çünkü gül hassas ve narin bir yapıdadır. İlgiye, sulanmaya ihtiyacı vardır (4SÖ67).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu çiçeğe benzetiyorum çünkü ilgi, sevgi ve zamana ihtiyacı vardır açmak için (4SÖ64).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ağaca benzetiyorum çünkü ağaçların yetişmesi, büyümesi için ışığa, suya ve besine ihtiyacı vardır (4SÖ62).

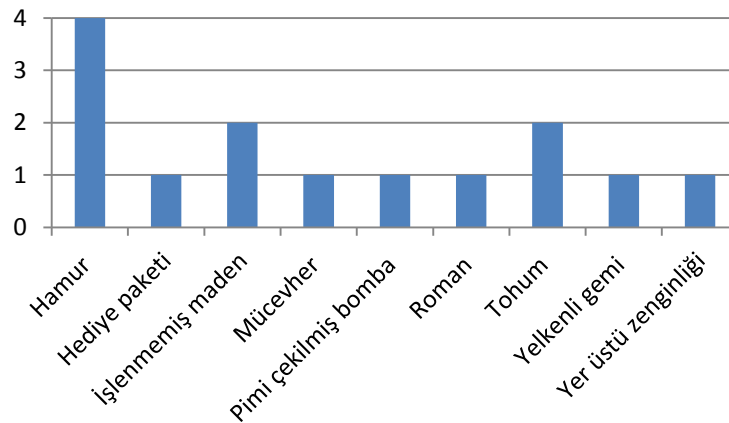
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu fidana benzetiyorum çünkü yeni dikilen fidana ne kadar özen gösterirsek geçen zamanda o kadar güzel büyür ve meyve verir (4SÖ61).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu menekşeye benzetiyorum çünkü diğer çiçeklerden farklıdır; daha hassas bir ilgi bekler (4SÖ19).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu süs bitkisine benzetiyorum çünkü süs bitkileri özeldir, varlıkları mutluluk verir; senede sadece bir kez de olsa çiçek açmalarını merakla bekleriz (4SÖ16).

Kategori 3. Potansiyel Sahibi

Potansiyel sahibi kategorisi tohum, hamur, hediye paketi, roman, yer üstü zenginliği, pimi çekilmiş bomba, işlenmemiş maden, yelkenli gemi, mücevher ve işlenilecek demir metaforlarından oluşmaktadır. Kategori oluşturulurken Şekil 31'de grafiği verilen metaforlar ve açıklama cümlelerinden faydalanılmıştır.



Şekil 31. Potansiyel Sahibi kategorisi ile ilgili grafik

Potansiyel sahibi kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu geliştirilebilir bir

potansiyel sahibi olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Metaforlara ilişkin örnek cümleler aşağıda sunulmuştur:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu tohuma benzetiyorum; çünkü istenildiği gibi yetiştirilip geliştirilebilir (4SÖ76).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu hamura benzetiyorum; çünkü istenildiği gibi şekil verilip eğitilebilir bu çocuklar (4SÖ74).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu hediye paketine benzetiyorum; çünkü onu açmadan ne çıkacağını bilemezsiniz (4SÖ63).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu romana benzetiyorum; çünkü kapağını açmadan okumadan içeriğinde ne olduğunu bilemezsiniz (4SÖ50).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu yer üstü zenginliğine benzetiyorum; çünkü gerekli eğitimi alırlarsa onların iyi yerlere geleceğini bilmeliyiz (4SÖ48).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu pimi çekilmiş bir bombaya benzetiyorum; çünkü bu çocuklar doğru şekilde yönlendirilmezse çok yararlı olabilecekken ciddi zararlar verebilir (4SÖ44).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu işlenmemiş madene benzetiyorum; çünkü işlenmeyi topluma faydalı bireyler haline getirilmeyi bekliyorlar (4SÖ31)

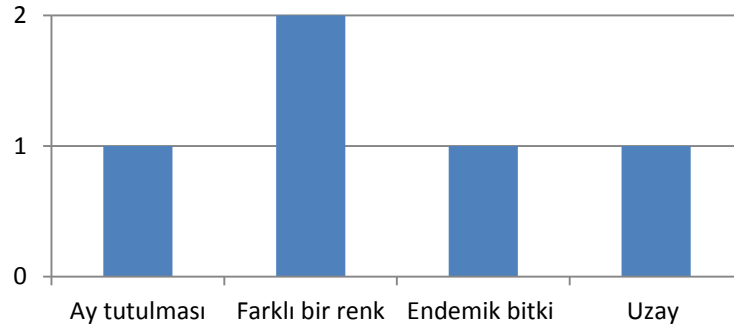
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu yelkenli gemiye benzetiyorum; çünkü doğru yönden gelen rüzgarla ulaşılmak istenen yere gidebilir (4SÖ22).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu mücevhere benzetiyorum; çünkü her çocuk gibi onlar değerlidir. Bu değeri ortaya çıkarmak gereklidir (4SÖ20).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu işlenecek demire benzetiyorum; çünkü bu çocuklara gerekli eğitim verildiği takdirde onlar işleyen demirin ışıldaması gibi topluma faydalı hale gelir (4SÖ18).

Kategori 4. Sıra dışı

Sıra dışı kategorisi *farklı bir renk, ay tutulması ve endemik bitki* metaforları ve açıklama cümlelerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 32'deki gibidir.



Şekil 32. Sıra dışı kategorisi ile ilgili grafik

Sıra dışı kategorisini oluşturan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adayların özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu diğer çocuklardan daha farklı ve daha özel olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu sebeple ilgili metaforlar sıra dışı kategorisi altında toplanmıştır. Bu metaforlara örnek cümleler aşağıdaki gibidir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu renge benzetiyorum çünkü bütün öğrenciler normal düzeyde öğrenme kapasitesine sahip olmak zorunda değildir ve bu çocuklar hayattaki çeşitli renkler gibi hayata renk katıyor (4SÖ66).

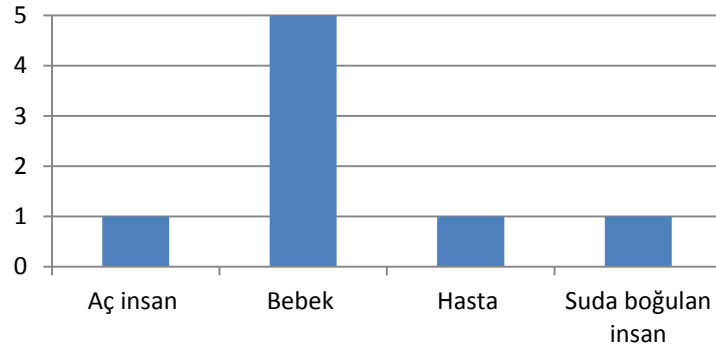
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu Ay tutulmasına benzetiyorum çünkü ay her gün gördüğümüz için sıradandır; ancak sabredip doğru an geldiğinde ay tutulmasında olduğu gibi bu çocuklarda harika bir manzara ortaya koyabilir (4SÖ15).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu endemik bitkiye benzetiyorum çünkü endemik bitki nadir bulunan sıra dışı çiçeklerdir ve özel koşullara ihtiyaç duyarlar (4SÖ6).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu uzaya benzetiyorum çünkü özel eğitim olmadan onların dünyası uçsuz bucaksız bir boşluktur (4SÖ60).

Kategori 5. Muhtaç

Muhtaç kategorisi *bebek, hasta, suda boğulan insan* ve *aç insan* metaforlarından meydana gelmiştir. Aşağıda bu metaforlarla ilgili grafik Şekil 33'te verilmiştir.



Şekil 33. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik

Aşağıda örnekleri verilmiş olan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adaylarının özel eğitime muhtaç olan bireyi ihtiyaç içerisinde yani muhtaç bir birey olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bebeğe benzetiyorum çünkü bebekler yeni doğduklarında nasıl birine muhtaçlarsa özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar da muhtaçtır. (4SÖ71).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu hastaya benzetiyorum çünkü hastanın tedaviye ihtiyaç duyduğu gibi bu çocuklarda tedaviye ihtiyaç duyuyor (4SÖ28).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu aç insana benzetiyorum; bu insan için yemek yemek öncelikli bir ihtiyaçsa özel eğitime muhtaç çocuklar için de özel eğitim böyledir (4SÖ68).

4.2.2.1. Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili kurdukları metaforlar cinsiyete göre Tablo 7'de incelenmiştir.

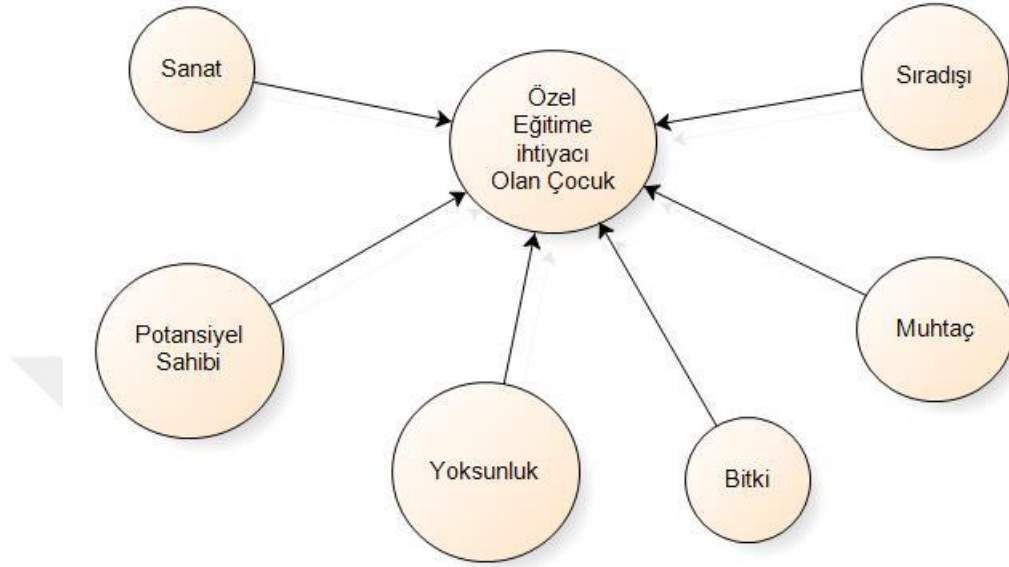
Tablo 7. Dördüncü sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	Erkek (f)	Kadın(f)
Potansiyel Sahibi	Hamur	2	2
	Hediye paketi	-	1
	İşlenmemiş maden	-	2
	Mücevher	-	1
	Pimi çekilmiş bomba	-	1
	Roman	-	1
	Tohum	-	2
	Yelkenli gemi	-	1
	Yer üstü zenginliği	-	1
Yoksunluk	Bir ayağı kırık masa	-	1
	El arabası	2	-
	Boş bir arazi	1	-
	Düzensiz gemi	-	1
	İşsiz insan	-	1
	Mülteci	-	1
Bitki	Ağaç	2	2
	Çiçek	2	5
	Fidan	1	6
	Gül	-	1
	Kardelen	-	1
	Menekşe	-	1
	Süs bitkisi	-	1
Muhtaç	Aç insan	-	1
	Bebek	1	4
	Hasta	1	-
	Suda boğulan insan	1	-
Sıradışı	Ay tutulması	-	1
	Farklı bir renk	1	1
	Endemik bitki	-	1
	Uzay	-	1

4. sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforları cinsiyet ve kategori bazında incelendiğinde erkek öğretmen adaylarında *el arabası*, *ağaç* ve *çiçek* metaforlarının öne çıktığı kadınlarda ise *fidan*, *bebek* ve *çiçek* metaforlarının öne çıktığı görülmektedir.

4.2.3. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforları

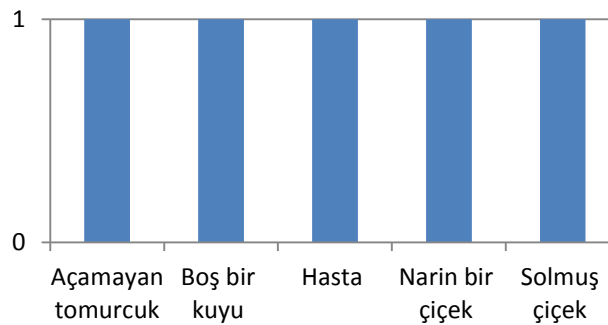
Öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu metaforlar 6 kategori altında toplanmıştır. Kategorilere ilişkin model aşağıda sunulmuştur:



Model 6. Öğretmenlerin özel eğitim ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlarına ilişkin kategoriler

Kategori 1. Yoksunluk

Yoksunluk kategorisi *açamayan tomurcuk*, *narin bir çiçek*, *solmuş çiçek*, *hasta* ve *boş bir kuyu* metaforlarından oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 34'deki gibidir:



Şekil 34. Yoksunluk kategorisi ile ilgili grafik

Metaforların açıklamaları incelendiğinde öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciyi ilgiye ve eğitime diğer insanlara göre daha öncelikli olarak ihtiyaç içerisinde gördükleri anlaşılmaktadır. Örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu solmuş çiçeğe benzetiyorum çünkü bu çiçeklerin acil olarak suya ihtiyaçları vardır (Ö57).

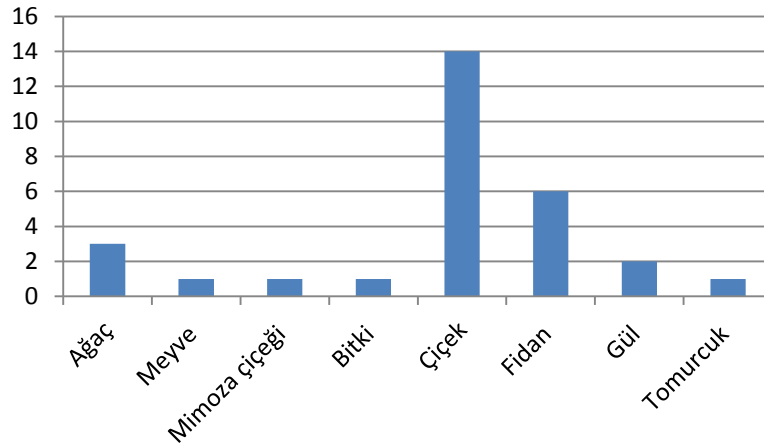
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu muhtaç insana benzetiyorum çünkü yardıma ihtiyacı olduğu yardım edilmesi gereken birisi olarak görüyorum (Ö27).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu açılmamış goncaya benzetiyorum çünkü açılmak için bakıma ve ilgiye ihtiyacı var (Ö30).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu boş bir kuyuya benzetiyorum çünkü çocuğa anlatılanları çocuk öğrenemiyor bu yüzden ek eğitim alması gerekiyor (Ö43).

Kategori 2. Bitki

Bitki kategorisi *bitki, çiçek, fidan, tohum, gül, buğday, ağaç, mimoza çiçeği, meyve* ve *tomurcuk* metaforlarından oluşmuştur. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 35'deki gibidir:



Şekil 35. Bitki kategorisi ile ilgili grafik

Bu metaforlarla ilgili örnekleri aşağıda verilen açıklamalar incelendiğinde; öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu tıpkı bitkiler gibi hassas ve daha özenli bir şekilde bakıma ihtiyaç duyan bir varlık olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu çiçeğe benzetiyorum; çünkü çiçekler çok narindir (Ö2).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bitkiye benzetiyorum çünkü destek alarak yetiştirilmesi gerekiyor (Ö1).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu fidana benzetiyorum çünkü bakılmaz ilgilenilmezse sulanılmazsa çok çabuk söner kurur (Ö24).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu güle benzetiyorum çünkü suya güneşe ve sevgiye ihtiyacı vardır (Ö5).

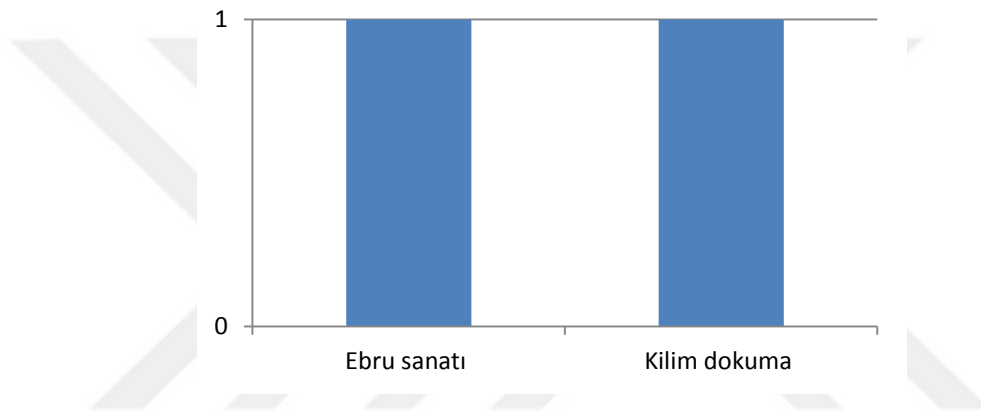
Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ağaca benzetiyorum çünkü ağaçlar ancak bakım yapıldığında yeşermeye ve meyve vermeye başlar (Ö2).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu meyveye benzetiyorum çünkü meyvelerin olgunlaşana kadar suya ve bakıma ihtiyacı vardır (Ö56).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu mimoza çiçeğine benzetiyorum çünkü mimozalar faklıdır sadece ışığın olduğu yerde açarlar (Ö52).

Kategori 3. Sanat

Sanat kategorisi *ebru sanatı* ve *kilim dokuma* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 36'daki gibidir:



Şekil 36. Sanat kategorisi ile ilgili grafik

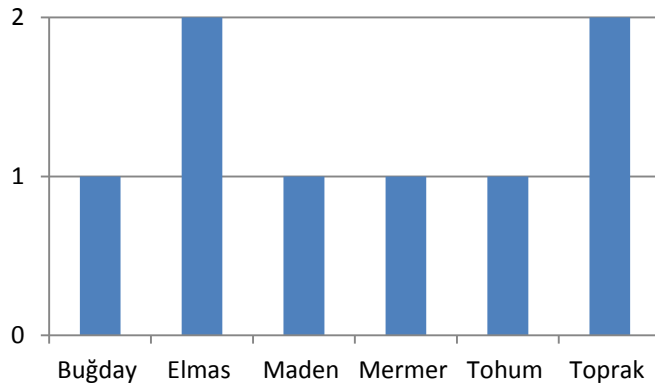
Bu metaforların açıklamaları incelendiğinde öğretmenler özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitimi ve bakımı konusunda üst düzey ve apayrı bir mesleki yeterlilik gerektirdiğini ifade etmişlerdir. Metaforlar aşağıda verilmiştir.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu ebru sanatına benzetiyorum çünkü en ince ayrıntısına kadar titizlikle, özveri ve sabır ile işlenmesi gerekiyor (Ö38).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu kilim dokumaya benzetiyorum çünkü kilim dokunurken adım adım; ince ince işleyerek gidilir ve ustalık gerektirir (Ö35).

Kategori 4. Potansiyel Sahibi

Potansiyel sahibi kategorisi *toprak*, *mermer*, *buğday*, *maden* ve *elmas* metaforlarından oluşmaktadır. Bu metaforlara ilişkin grafik Şekil 37'de gösterilmiştir.



Şekil 37. Potansiyel sahibi kategorisi ile ilgili grafik

Öğretmenlerin aşağıda örnekleri verilen metaforlarına bakıldığında; özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu gerekli şartlar sağlandığında verimli sonuçlar alınacak şekilde işlenebilir bir potansiyel sahibi olarak gördükleri anlaşılmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu mermere benzetiyorum çünkü işlenmesi zor; sanatkarlık sabır ve azim gerektiriyor (Ö28).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu toprağa benzetiyorum çünkü toprağa ne kadar hassas bir ilgi gösterirseniz ürünler o kadar kaliteli olur (Ö45).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu buğdaya benzetiyorum çünkü buğday un olduğunda yüzlerce çeşit gıdaya gebedir (Ö46).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu elmasa benzetiyorum çünkü her öğrencinin kendi özelliğine göre işlenmesi gerekmektedir (Ö60).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu madene benzetiyorum çünkü madenler içerisinde kimsenin fark edemediği gizemleri saklar (Ö44).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu tohuma benzetiyorum çünkü potansiyel taşımaktadır (Ö11).

Kategori 5. Sıradışı

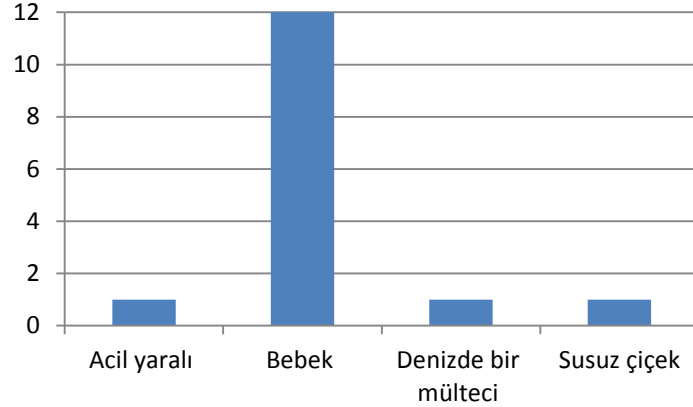
Sıra dışı kategorisi *Galatasaray lisesinde Fenerbahçeli öğrenci* metaforundan oluşmaktadır. Bu metaforla ilgili açıklama cümlesi şöyledir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu Galatasaray lisesinde Fenerbahçeli öğrenciye benzetiyorum çünkü dışlanmaktadır. Bu çocuklar arkadaşları tarafından dışlanarak alay konusu ediliyorlar (Ö39).

İlgili öğretmen, özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun diğer öğrencilerden farklı olduğu ve akranları tarafından yalnız bırakıldığını düşünmektedir.

Kategori 6. Muhtaç

Muhtaç kategorisi *acil yaralı*, *bebek*, *denizde bir mülteci* ve *susuz çiçek* metaforlarından meydana gelmiştir. İlgili grafik Şekil 38'de verilmiştir.



Şekil 38. Muhtaç kategorisi ile ilgili grafik

Muhtaç kategorisi oluşturulurken faydalanılmış olan metaforlar ve açıklama cümleleri incelendiğinde öğretmen adayları özel eğitime muhtaç olan bireyi ihtiyaç içerisinde yani muhtaç bir birey olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Bu metaforlara örnekler aşağıdaki gibidir:

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bebeğe benzetiyorum çünkü sürekli ilgilenmemiz gereken bir varlık (Ö22).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu acil yaralıya benzetiyorum çünkü zeka ve davranış yönünde toplum içerisinde ona gösterilmesi gereken değer ve saygıyı hak edebilmesi için acil müdahale gerekmektedir (Ö23).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu denizde bir mülteciye benzetiyorum çünkü yeterli yardım ve rehberlik olmadığı zaman bu mülteciler denizde boğulmaya mahkumdurlar (Ö54).

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu susuz çiçeğe benzetiyorum çünkü susuz kalmış çiçekler solmaya mahkum edilmiş demektir (Ö21).

4.2.3.1. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili kurdukları metaforlar cinsiyete göre Tablo 8'de incelenmiştir.

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturduğu metaforların cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	Erkek (f)	Kadın (f)
Potansiyel Sahibi	Buğday	-	1
	Elmas	-	2
	Maden	-	1
	Mermer	1	-
	Tohum	1	-
	Toprak	1	1
Yoksunluk	Açamayan tomurcuk	1	-
	Boş bir kuyu	1	-
	Hasta	1	-
	Narin bir çiçek	1	-
	Solmuş çiçek	-	1
Bitki	Ağaç	1	2
	Meyve	-	1
	Mimoza çiçeği	-	1
	Bitki	1	-
	Çiçek	5	9
	Fidan	2	4
	Gül	-	2
	Tomurcuk	1	-
Muhtaç	Acil yaralı	-	1
	Bebek	3	9
	Denizde bir mülteci	1	-
	Susuz çiçek	-	1
Sıradışı	G. Saray lisesinde F. Bahçeli öğrenci	1	-
Sanat	Ebru sanatı	1	-
	Kilim dokuma	1	-

Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlarının cinsiyet ve kategorilere göre dağılımı incelendiğinde bebek ve çiçek metaforlarının frekans değeri olarak hem erkek hem de kadın öğretmenlerde en yüksek değerleri aldığı görülmektedir. *Sanat*, *sıra dışı*, *yoksunluk* kategorilerinde erkek öğretmenlerin metaforlarının egemen olduğu, *bitki*, *muhtaç* ve *potansiyel sahibi* kategorilerinde kadın öğretmenlerin metaforlarının yoğunlaştığı görülmektedir.

4.2.3.2. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin sınıf öğretmenlerinin metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlarının mesleki deneyime göre dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	16-20 yıl (f)	21 yıl ve üzeri (f)
Potansiyel Sahibi	Buğday	1	-
	Elmas	1	1
	Maden	1	-
	Mermer	-	1
	Tohum	-	1
	Toprak	1	
Yoksunluk	Açamayan tomurcuk	-	1
	Boş bir kuyu	1	-
	Hasta	1	-
	Narin bir çiçek	-	1
	Solmuş çiçek	1	
Bitki	Ağaç	2	1
	Meyve	1	-
	Mimoza çiçeği	1	-
	Bitki	-	1
	Çiçek	8	6
	Fidan	2	4
	Gül	1	1
	Tomurcuk	1	-
Muhtaç	Acil yaralı	-	1
	Bebek	7	5
	Denizde bir mülteci	1	-
	Susuz çiçek	-	1
Sıradışı	G. Saray lisesinde F. Bahçeli öğrenci	1	-
Sanat	Ebru sanatı	1	-
	Kilim dokuma	-	1

Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili metaforları mesleki deneyim açısından incelendiğinde 16-21 yıl arası deneyime sahip öğretmenlerin özel

eğitimle ilgili en çok *çiçek ve bebek* metaforlarını; 21 yıl ve üzeri deneyime sahip olanlar ise en çok *çiçek, bebek ve fidan* metaforlarını oluşturdukları görülmektedir.

4.3. Üçüncü Ve Dördüncü Sınıftaki Öğretmen Adayları İle Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitimle İlgili Metaforlarının Karşılaştırılması

Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik oluşturmuş oldukları metaforlara yönelik kategoriler frekans değerleri açısından incelenmiştir.

Tablo 10. Sınıf öğretmen adayları ve sınıf öğretmenlerinin özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlara yönelik kategorilerin frekans değerleri

Grup	Özel eğitim		Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk	
	Kategoriler	f	Kategoriler	f
3.sınıf	Aile	11	Potansiyel Sahibi	19
	Tedavi	4	Yoksunluk	12
	Zanaat	4	Bitki	18
	İhtiyaç	24	Sıradışı	2
	Bitki	4	Muhtaç	16
	Rehber	6		
4. sınıf	Bakım	9	Potansiyel Sahibi	14
	Rehber	5	Yoksunluk	8
	Sanat	3	Bitki	22
	Aile	5	Sıradışı	4
	Tedavi	9	Muhtaç	7
	Bir Yaşam Şekli	3		
	Zenginlik	5		
Öğretmen	İhtiyaç	22		
	İhtiyaç	16	Potansiyel Sahibi	7
	Tedavi	3	Yoksunluk	7
	Yoksunluk	3	Bitki	30
	Sabır Gerektiren İş	3	Sıradışı	1
	Rehber	4	Sanat	2
	Bitki	12	Muhtaç	17
	Bir Yaşam Şekli	4		
	Aile	8		
	Zanaat	11		

3. sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik olarak oluşturduğu metaforlarla ilgili kategoriler incelendiğinde *aile, tedavi, zanaat, ihtiyaç, bitki ve rehber* olmak üzere 6; özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik olarak ise *potansiyel sahibi, yoksunluk, bitki, sıra dışı ve muhtaç* olmak üzere 5 adet kategori oluşturulduğu görülmektedir. 4. sınıftaki öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik oluşturduğu metaforlarla ilgili olarak *bakım,*

rehber, sanat, aile, tedavi, bir yaşam şekli, zenginlik ve ihtiyaç olmak üzere toplam 8; özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik olarak 5 kategori oluşturulduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinden edinilen metaforlarla ilgili kategorilere bakıldığında özel eğitime yönelik 9; özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik olarak ise 6 adet kategori oluşturulduğu görülmektedir.



5. TARTIŞMA

Katılımcılardan özel eğitimle ilgili elde edilen metaforlar doğrultusunda oluşturulan kategoriler incelendiğinde *ihtiyaç* kategorisinin her üç grupta da ön plana çıktığı görülmektedir. Öğretmen adayları ve öğretmenlerin özel eğitimi öncelikle, bir ihtiyaç olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu kategoriyi oluşturan metaforlara bakıldığında *su*, *oksijen*, *güneş* gibi temel ihtiyaçlara vurgu yapan metaforlar görülmektedir. *İhtiyaç* kategorisini oluşturan metafor cümleleri öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik olarak olumlu bir algı yapısına sahip olduklarını göstermektedir. Diğer taraftan 4. sınıftaki öğretmen adayları ve öğretmenler tarafından özel eğitimle ilgili oluşturulan metaforlar kategoriler arasında daha dengeli bir dağılım gösterirken 3. sınıftaki öğretmen adaylarının metaforları *ihtiyaç* kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun özel eğitimle ilgili kapsamlı bilgi ve tecrübe sahibi olmadıklarından ve genel anlamda bir ihtiyaç olduğu kanısına sahip olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmenlik alan bilgisi ile ilgili aldıkları diğer dersler ve öğretmenlik uygulamasındaki deneyimlerinin özel eğitimle ilgili algılarının olumlu olmasına sebep olduğu düşünülebilir. Reber, Marashak ve Glor-Scheib (1995) öğretmen adaylarının engelli öğrencilere yönelik tutumlarında öğretmenlik uygulamalarının etkisini ortaya koymak amacıyla yürüttüğü araştırmada, öğretmenlik uygulamasına katılan öğretmen adaylarının, katılmayan öğretmen adaylarına göre daha olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna varılmıştır. *İhtiyaç* kategorisinden hareketle katılımcıların özel eğitimin gerekliliğine yönelik olarak tutumlarının benzer olduğu söylenebilir. Hastings ve Oakford (2003)'ün öğretmen adaylarının kaynaştırılmasına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla yürüttükleri çalışmada tutumların sınıf seviyesine göre farklılaşmadığı anlaşılmıştır. Benzer şekilde Şahbaz ve Kalay (2010) okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yürüttükleri çalışmada öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının sınıf seviyesine göre farklılaşmadığı sonucuna varmıştır. Diğer taraftan Costello ve Boyle (2013), öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını incelendiği çalışmada ise daha farklı bir sonuç ortaya çıkmış; öğretmen adaylarının tutumlarında eğitim hayatlarının ilk yıllarına göre sonraki yıllarda negatif bir değişim saptanmıştır.

Özel eğitimle ilgili oluşturulan *tedavi* kategorisi incelendiğinde 3. sınıflarda $f=4$; 4. sınıflarda $f=9$; öğretmenlerde ise $f=3$ şeklinde değer aldığı görülmektedir. *Tedavi* kategorisini oluşturan *ilaç*, *hastane*, *ilkyardım* metaforlarına bakıldığında özel eğitimin tedavi edici özelliğine vurgu yapıldığı görülmektedir. Cook-Sather (2003)'de çalışmasında eğitim için *tedavi* metaforuna vurgu yapmaktadır. 4. sınıfların bu kategoride daha yüksek bir

frekansa sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca 4. sınıftaki öğretmen adayları, farklı olarak *bakım, zenginlik ve bir yaşam şekli* kategorilerini meydana getiren metaforlar ortaya koymuşlardır. Almış oldukları özel eğitim dersinin özel eğitime yönelik farkındalıklarını artırdığı ve daha zengin bir içerik ortaya koyabilmelerini sağladığı düşünülmektedir. Orel, Töret ve Zerey (2004)'in araştırması sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarını kaynaştırma dersi alıp-almama değişkenine göre incelemek amacıyla yürüttükleri çalışmada kaynaştırmaya ilişkin ders almanın öğretmen adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Yine Sharma, Forlin ve Loreman (2008)'in özel eğitime yönelik öğretmen adaylarına verilen eğitim sonucunda, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerinin olumlu yönde değiştiği ortaya konulmuştur. Akcan ve İlgar (2016), kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliklerini incelemek amacıyla yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliklerinin düşük olduğunu bunun nedeni olarak da kaynaştırmayla ilgili yeterli donanıma sahip olmadıklarını ileri sürmüşlerdir. Gözün ve Yıkılmış (2004)'in öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarına etkilerini inceledikleri çalışmada, kaynaştırma konusundaki eğitim programının öğretmen adaylarının tutumlarına olumlu etkisi olduğunu ortaya koyulmuştur. Kurniawati vd. (2017), öğretmen eğitim programının sınıf öğretmenlerinin özel eğitim ihtiyaçları konusunda bilgi ve tutumları üzerindeki etkilerini belirlemek amacıyla yürüttükleri çalışmada uygulanan eğitim programının tutumları olum yönde değiştirdiği sonucuna varmıştır.

Öne çıkan diğer kategorilerden zanaat, aile ve rehber kategorilerini oluşturan metaforlar incelendiğinde *anne-baba, aile, bahçıvan, heykeltıraş, marangoz, ışık ve pusula* gibi metaforların üretildiği görülmektedir. Bu metaforlardan anlaşıldığı gibi katılımcılar özel eğitime bir öğretmenin sorumluluk ve işlevsel özelliklerini yüklemektedir. Cerit (2008), öğretmen, öğrenci ve yöneticilerin öğretmene yönelik metaforlarını incelediği çalışmada öğretmenlerin *rehber, çevresini aydınlatan kişi* olarak görüldüğünü belirtmiştir. Saban (2004)'in çalışmasında öğretmenlerle ilgili oluşturulan *bahçıvan, doktor, çiftçi, mimar* gibi metaforlara bakıldığında *tedavi edici, şekil verici* algısının öne çıktığı görülmektedir. Clarken (1997) eğitimciler için 5 metafor adlı çalışmasında öğretmenlerle ilgili olarak *anne-baba, bahçıvan, doktor* metaforları üzerinde durmaktadır. Bu çalışmada da öğretmen adayları ve öğretmenler, özel eğitimi *rehber, tedavi, bahçıvan, anne ve baba* gibi metaforlarla açıklamaya çalışmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin öğretmen adaylarından farklı olarak özel eğitimle ilgili olarak *yoksunluk ve sabır gerektiren iş* kategorilerini geliştirdiği görülmektedir. Bu kategorileri meydana getiren *dantel, kovan ve çöl* gibi metaforlar incelendiğinde öğretmenlerin özel

eğitim sürecindeki zorluklara vurgu yaptığı görülmektedir. Öğretmenlerin ortaya koyduğu metaforlardan özel eğitimi bir ihtiyaç olarak görmelerinin yanında onu zorlayıcı ve fazladan iş yükü olarak gördükleri düşünülmektedir. Erbaş ve Gök (2000), okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerini inceledikleri çalışmada öğretmenlerin kaynaştırmayı bir gereklilik olarak gördükleri ancak kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli eğitime sahip olmadıkları için yetersiz kaldıklarını ve sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Barton (1992)'un çalışmasında sınıf öğretmenlerinin özel eğitim uygulamalarında yaşadıkları sıkıntıların özel eğitim ile ilgili donanım eksikliğinden kaynaklandığını belirtilmiştir. Ogletree Atkinson ve Lillian (1982) sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını incelemek amacıyla yürüttükleri çalışmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve gerekliliğine dönük olarak olumlu dönüt verdiğini ancak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamada zorlandıklarını belirtmiştir.

Temel (2000), okulöncesi eğitimcilerinin kaynaştırma eğitimine yönelik görüşlerini incelediği çalışmasında, özel eğitim dersi alan öğretmenlerin almayan öğretmenlere göre kendilerini kaynaştırma derslerinde daha yeterli gördüğü sonucuna varmıştır. Sınıf öğretmenlerinin metaforlarından meydana gelen *zanaat* kategorisinin frekans olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Bunların nedeni olarak sınıf öğretmenlerinin özel eğitimi nitelikli beceriler isteyen bir meslek olarak görmeleri ve sınıf öğretmeni olarak mesleki tecrübelerin öne çıkması düşünülmektedir. Bu durum Asaman, Çakır ve Aksan (2016)'ın görme ve işitme engeli kavramına yönelik öğretmen ve öğrenci metaforlarını ortaya koyduğu çalışmasında öğretmenlerin görme ve işitme engelli öğrenciyle ilgili oluşturdukları metaforların okul ortamında edindikleri tecrübeyle ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalarında da söz konusudur. Boyle, Topping ve Jindal-Snape (2013) öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarını incelediği çalışmada tutumların meslekteki ilk yıllarından sonra edindikleri tecrübeyle birlikte farklılaştığını ortaya koymuştur. Weisel ve Tur-Kaspa (2002) çalışmasında öğretmenlerin özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa yönelik tutumlarının tecrübeye dayalı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur. Ayrıca Lin v.d (2012) öğretmen adaylarının metaforik algılarını ortaya koyma amacıyla yürüttükleri çalışmada, metaforların eğitimsel tecrübelerin ve kişisel algıların bir dışavurumu olduğu ileri sürülmüştür. Miller (1987) metaforları, bireylerin kişisel tecrübelerinin bir yansıması olarak ifade etmekte, bir ifadeyle, "tecrübelerin dili" olarak tanımlanmaktadır (akt: Saban, 2004). Poon, Ng, Wong ve Kaur (2013), Singapur'da eğitim personelinin kaynaştırma eğitimine yönelik algılarını farklı değişkenlere göre incelemek amacıyla yürüttükleri çalışmada, kaynaştırma eğitime yönelik tutumların özgüven, öz-yeterlilik ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerle ilgili tecrübeler gibi faktörlere göre değişkenlik gösterdiği sonucuna

varmışlardır. Bu çalışmadaki bulgular da, öğretmenlerin mesleki ve eğitimsel tecrübelerinin algılarını etkilediğini ortaya koymuştur.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk kategorisi ile ilgili olarak sınıf öğretmen adaylarının *potansiyel sahibi, yoksunluk, bitki, sıra dışı* ve *muhtaç* kategorilerini oluşturdukları; öğretmenlerin ise bunlara ek olarak *sanat* kategorisini ortaya koydukları görülmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk kategorisi ile ilgili olarak 3. sınıftaki öğretmen adayları 63; 4. sınıftaki öğretmen adayları 55; sınıf öğretmenleri ise 64 metafor ortaya koymuşlardır. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili oluşturulan kategoriler arasında *bitki* kategorisinin 3. sınıftaki öğretmen adaylarında $f=18$; 4. sınıftakilerde $f=22$ ve öğretmenlerde $f=30$ olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Buradan her üç grubun da özel eğitime ihtiyacı olan bireyi büyüyen ve ilgiye ihtiyacı olan bireyler olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Cortazzi ve Jin (1996; akt: Oxford vd., 1998) öğrenme, öğretme ve dil konusunda yürüttükleri metafor çalışmalarında öğretmeyle ilgili olarak *bitki yetiştirme* metaforu oluşturulmuştur. Bu çalışmada da öğretmenler özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu bitkiye benzetmiş ve geliştirmekte olduğunu vurgulamışlardır. Asaman, Çakır ve Aksan (2016)'ın çalışmalarında öğretmenlerin; öğrencileri ilgi ve bakım isteyen büyüyen varlıklar olarak gördüklerini ortaya koyan metaforlar oluşturulmuştur. Oxford vd. (1998) öğretmen ve öğrencilerin sınıf öğretmenleri ile ilgili metaforlarını araştırma amacıyla yaptıkları çalışmada elde edilen metaforlarda katılımcıların öğretmeni *yetiştiren/büyüten birey* olarak gördükleri ortaya konulmuştur. Bu çalışmada da öğretmen ve öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan çocuğu yetişen büyüyen bakıma ihtiyacı olan varlıklar olarak gördükleri bulunmuştur.

Potansiyel sahibi kategorisi 3. sınıf öğretmen adaylarında $f=19$; 4. sınıftakilerde $f=14$; öğretmenlerde ise $f=7$ olarak görülmektedir. Aydın ve Pehlivan (2010), Türkçe öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin metaforlarını incelemek için yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının öğrenciyle ilgili *hammadde* metaforunu ürettikleri ve öğrenciyi *üretilen ve biçimlendirilen* olarak algıladıkları belirtilmiştir. Bu çalışmada da sınıf öğretmeni ve öğretmen adaylarının metaforları incelendiğinde *hammadde, oyun hamuru* gibi metaforların oluşturulduğu özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun şekillendirilebilir olarak algılandığı sonucuna varılmıştır. Her üç gruptaki katılımcıların da özel eğitime muhtaç bireyle ilgili olarak gelişime açık, şekillendirilebilir bir potansiyel olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Benzer durum, Saban (2010)'ın öğretmen adaylarının öğrencilerle ilgili metafor algılarını ortaya koymak için yaptığı çalışmada da söz konusudur. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciyi *hammadde, oyun hamuru, maden* olarak yani işlenebilir/şekillendirilebilir olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Oxford vd.

(1998)'in çalışmasında öğretmen üreten/üretici olarak karşımıza çıkmakta buradan öğrencinin işlenmeye geliştirilmeye hazır olarak görüldüğü anlaşılmaktadır.

Özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili öne çıkan diğer kategorilerde *muhtaç* ve *yoksunluk* kategorileridir. Bu kategorileri oluşturan *solmuş çiçek*, *boş kuyu*, *ayağı kırık masa*, *susuz ağaç* v.b. metaforlara bakıldığında özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili engelli birey algısının öne çıktığı görülmektedir. Saban (2009)'ın öğretmenlerin öğrenci algılarını metaforlar aracılığıyla ortaya koyma amacıyla yaptığı çalışmada, öğrencilerin *özürlü bir varlık*, *boş bir zihin* olarak tanımlandığı görülmektedir. Sınıf öğretmeni ve öğretmen adaylarının oluşturduğu olumsuz metaforlar algılarının da olumsuz olduğunu göstermektedir. Özel eğitimle ilgili oluşturulan *tedavi* kategorisinde özel eğitimi bir tedavi aracı olarak niteleyen metaforlar da sınıf öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının özel gereksinimli öğrenciyle ilgili *tedavi edilmesi gereken*, *hasarlı bireyler* algısı olduğunu güçlendirmektedir. Mintz (2007), sınıf öğretmen adaylarının özel eğitim ihtiyaçları ve kaynaştırma ile ilgili tutumlarını inceleyen çalışmasında öğrencilerin özel eğitimi tedavi modeli olarak gördükleri öğrencileri de tedavi edilmesi gereken bireyler olarak algıladıkları saptanmıştır. Bu durum Saban (2004)'ün çalışmasında sınıf öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin sundukları metaforlarda da söz konusudur. Çalışmada öğretmen adaylarının öğretmeni *tedavi edici*, öğrencileri de *hasta* olarak algıladıkları ortaya konulmuştur. Bu olumsuz durumun nedeni de geleneksel eğitim biçiminin öğretmen adaylarının düşünce şekillerine bir yansıması olarak açıklanmıştır. Engin, Tösten, Kaya ve Köselioğlu (2014)'nın kaynaştırma sınıfları uygulamalarında ilköğretim öğretmenlerinin tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesi amacıyla genel tarama modeli kullanarak yapmış oldukları ve 42 kaynaştırma eğitimi veren sınıf ve branş öğretmenin katıldığı çalışma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili farkındalık durumlarının yeterli seviyede olmadığı çalışma da bu bulguyu destekler niteliktedir. Scruggs ve Mastropieri (1996) kaynaştırma ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik tutumları inceleyen çalışmaları bir araya getiren meta analiz çalışmasında her ne kadar kaynaştırmaya yönelik olumlu tutum sahibi olursa da özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciye eğitim verme konusunda öğretmenlerin isteksiz olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmen adaylarının özel eğitime dönük metaforları cinsiyet açısından incelendiğinde kategori bazında farklılaştığı görülmektedir. Erkek öğretmen adaylarının metaforları *tedavi*, *rehber* ve *zanaat* kategorilerinde yoğunlaşırken; kadın öğretmen adaylarının metaforları genel olarak *aile*, *ihtiyaç*, *bir yaşam şekli* ve *zenginlik* kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Sınıf öğretmenlerin metaforlarında da benzer bir durum söz konusudur. Kadın öğretmenlerin metaforlarının *aile* ve *ihtiyaç* kategorisinde

yoğunlaştığı görülürken erkek öğretmenlerde rehber ve zanaat kategorilerinde yoğunluk görülmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili metaforlar cinsiyet açısından incelendiğinde erkek öğretmen adaylarının ve erkek öğretmenlerin metaforları *bitki* ve *yoksunluk* kategorisinde yoğunlaşırken kadın öğretmen adayları ve kadın öğretmenlerin metaforları *potansiyel sahibi* ve *muhtaç* kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Her iki kavramda da cinsiyet bazında olağanüstü bir farklılaşma olmasa da mevcut farklılaşmanın erkeklerin daha işlevsel ve profesyonel tutumlarından kadınların ise daha duygusal yaklaşım içerisinde olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde özel eğitime ilişkin tutumların cinsiyete göre farklılaştığını ortaya koyan çalışmalar (Avramidis, Bayliss, and Burden 2000; Ahsan, Sharma, and Deppeler 2012; Subban ve Mahlo, 2016) olmakla birlikte cinsiyete göre farklılaşmadığını ileri süren çalışmalar (Diken, 2006; Şahbaz ve Peker, 2008; Şahbaz ve Kalay, 2010) mevcuttur.

Sınıf öğretmenlerinin özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuğa ilişkin metaforları hizmet yılı açısından incelendiğinde 16-20 yıl ve 21 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmenlerin metaforlarının kategori bazında benzer bir dağılım gösterdikleri görülmektedir. Kavramlarla ilgili oluşturulan metaforların frekanslarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin, çalışma grubundaki öğretmenlerin hizmet yılı açısından birbirlerine yakınlığı olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde, Temel (2000) çalışmasında okulöncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin tutumlarında hizmet yılının tutumlara bir etkisi olmadığı sonucuna varmıştır.

Özel eğitim hizmetlerinde başarının yakalanmasıyla özel eğitime yönelik algılar arasında önemli bir ilişki vardır. (Diken ve Sucuoğlu, 1999; Kaner, 2010; Orel, Zerey ve Töret, 2004). Hastings ve Oakford (2003) öğretmen adaylarının özel gereksinimli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla yapmış oldukları çalışmada, özel eğitim dersi almanın tutumları etkilemede önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Özel eğitim hizmetlerinin Türkiye’de istenilen düzeyde olmadığını gösteren çalışmalar (Melekoğlu, Çakıroğlu ve Malmgren, 2009; Ciyer, 2010;) bu çalışmadaki bulguları destekler niteliktedir. Ciyer (2010) Türkiye’deki kaynaştırma eğitimiyle ilgili politika ve uygulamaların gelişimini incelediği çalışmasında, Türkiye’deki kaynaştırma uygulamalarının tutumlar, eğitim politikaları, kuram ve uygulama arasında boşluk olması nedeniyle yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Çakır (2000) da bu olumsuz durumun en önemli nedenlerinden birinin eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına verilen kuramsal bilgi ile mesleğe atandıktan sonraki uygulama alanları arasındaki bağlantıyı kuramamaları olduğunu belirtmiştir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci ile ilgili algıları, metaforlar yoluyla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının özel eğitime dönük algıları özel eğitimin niteliği, kapsamı ve işlevi çerçevesinde değerlendirilmiştir. 3. sınıf öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili metaforlarıyla *aile, tedavi, zanaat, ihtiyaç, bitki ve rehber* olmak üzere 6; özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili metaforlarıyla *potansiyel sahibi, yoksunluk, bitki, sıradışı ve muhtaç* olmak üzere 5 kategori oluşturmuştur. 4. sınıf öğretmen adaylarının ise özel eğitimle ilgili metaforlarıyla *bakım, rehber, sanat, aile, tedavi, bir yaşam şekli, zenginlik ve ihtiyaç olmak üzere 8; özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili metaforlar ile potansiyel sahibi, yoksunluk, bitki, sıradışı ve muhtaç 5 kategori oluşturulmuştur*. Sınıf öğretmenlerinde ise; özel eğitimle ilgili yuva, ihtiyaç, bitki, yoksunluk, tedavi, eğitim, zanaat, bir yaşam şekli ve rehber olmak üzere toplam 9 kategori ve 37 adet metafor oluşturulmuştur. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili ise *yoksunluk, sanat, potansiyel sahibi, bitki ve sıradışı* olmak üzere 5 kategori ve 27 adet metafor oluşturulmuştur. Özel eğitimle ve özel eğitime ihtiyacı olan çocuk ile ilgili ortaya konulan metaforlar bize öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının algılarının özel eğitim dersi alıp almamaya; özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili kişisel ve eğitimsel tecrübelerine göre farklılık arz ettiği anlaşılmaktadır. Oluşturulan metaforlar öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili algılarının özel eğitimin önemini ve kapsamını yeterli seviyede yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların genel olarak engelli çocuklar olarak düşünüldüğü ortaya konulan metaforlardan anlaşılmaktadır. 4. sınıf öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili 3. sınıf öğretmen adaylarına ve öğretmenlere göre daha kapsamlı bir içerik ortaya koyduğu ve daha olumlu bir algı yapısına sahip oldukları anlaşılmıştır. Öğretmenlerin özel eğitim ve özel eğitime ihtiyacı olan çocukla ilgili algılarının mesleki tecrübelerine göre fazla değişmediği ortaya konulmuştur.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Sınıf öğretmenlerinin özel eğitimle ilgili farkındalık düzeylerini artırılabilmesi için özel eğitimle ilgili hizmet içi programlar hazırlanabilir.
- Lisans döneminde sınıf öğretmeni adaylarının özel eğitimle ilgili ders saati sayısı artırılabilir ve teorik derslerin yanı sıra uygulamaya yönelik etkinlikler düzenlenebilir.
- Öğretmenler tarafından üretilen metaforlar bu konu hakkında farklı tip ölçme araçları hazırlayacak araştırmacılar için kaynak olarak kullanılabilir.
- Bu araştırmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adayları araştırma grubu olarak tercih edilmiştir. Diğer branşlardaki öğretmenler ve öğretmen adayları da yapılacak olan çalışmalara dâhil edilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Ahsan, M. T., U. Sharma, and J. M. Deppeler. (2012). Exploring pre-service teachers' perceived teaching-efficacy, attitudes and concerns about inclusive education in bangladesh. *International Journal of Whole Schooling* 8(2), 1–20.
- Akcan, E., ve İlgar, L. (2016). Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliliklerinin araştırılması. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 27-40.
- Aktekin, N. Ç. (2013). İngilizce öğretmenlerinin ve yabancı dil öğrenen öğrencilerin tutum ve inançlarının metafor yoluyla ortaya çıkarılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26 (2), 405-422.
- Alpaslan, S. (2007). *Sanayi ve bilgi toplumu yönetim metaforlarının karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya
- Arslan, M. M. ve Bayrakci, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Arkonaç, S. A. (2001). *Sosyal Psikoloji*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Asaman, E., Çakır, Ö. ve Aksan, Y. (2016). Seeing darkness, hearing silence: student and teacher metaphors in the context of visually and hearing impaired. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(3), 22-34.
- Aubusson, P. J., Harrison, A. G. and Ritchie, S. M. (2006). *Metaphor and analogy in science education*. Springer Science & Business Media.
- Avcı, N. (1998). Entegrasyon ve entegre sınıf öğretmeni. *Destek*, 1(1), 20-24.
- Avramidis, E., P. Bayliss, and R. Burden. (2000). Student teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school. *Teaching and Teacher Education* 16, 277–293.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir felsefî metafor “yolda olmak”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 6(4), 9-22.
- Aydın, İ. S. ve Pehlivan, A. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmen ve öğrenci kavramlarına ilişkin kullandıkları metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yoluyla analizi*. Yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Barton, M. L. (1992). Teachers' opinions on the implementation and effects of mainstreaming. <https://eric.ed.gov/?id=ED350802> kaynağından 29.03.2017 tarihinden alındı.
- Bayrakdar, U., Vural Batık, M., ve Barut, Y. (2016). Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Öğretmen Özyeterlik Düzeyleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Journal Of Kirsehir Education Faculty*, 17(2), 133-149.
- Block, M. E. and Obrusnikova, I. (2007). Inclusion in physical education: A review of the literature from 1995-2005. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 24(2), 103-124.

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Boyle, C., Topping, K., and Jindal-Snape, D. (2013). Teachers' attitudes towards inclusion in high schools. *Teachers and Teaching*, 19(5), 527-542.
- Calderhead, J. and Robson, M. (1991). Images of teaching: Student teachers' early conceptions of classroom practice. *Teaching and teacher education*, 7(1), 1-8.
- Carter, K. (1990). Meaning and metaphor: Case knowledge in teaching. *Theory into practice*, 29(2), 109-115.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin Görüşleri. *Journal of Turkish Educational Sciences*, 6(4), 693-712.
- Ciyer, A. (2010). Developing inclusive education policies and practices in Turkey: A study of the roles of UNESCO and local educators, Doctoral dissertation, Arizona State University.
- Chandler, D. (2002). *Semiotics: The basics*. London: Routledge.
- Clarke, R. H. (1997). "Five Metaphors for Educators" Paper Presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Chicago, March 24-28.
- Cameron, L. and Low, G. (eds.) (1999). *Bridges to learning: Metaphors of teaching, learning and language. Researching and applying metaphor*. Cambridge: Cambridge University Press
- Cook-Sather, A. (2003). Movements of mind: The Matrix, metaphors, and re-imagining education. *Teachers College Record*, 105(6), 946-977.
- Costello, S., and
- Boyle, C. (2013). Pre-Service Secondary Teachers' Attitudes towards Inclusive Education. *Australian Journal of Teacher Education*, 38(4), 129-143.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma Ve Araştırma Deseni. *Ankara: Siyasal Kitabevi*.
- Curtis, J. (2005). *Preservice Teacher' Attitudes Toward Gifted Students and Gifted Education*, Degree of Doctoral Thesis: USA. Columbia University.
- Çakır, Ö. S. (2000). Öğretmen yetiştirmede teoriyi pratiğe bağlayan mikro-öğretimin Türkiye'deki üç üniversitede durumu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 62-68.
- Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Administrative Science Quarterly*, 21(2), 606-622.
- Çolak, S., Yener, M. D., Colak, E., Tasdemir, R., Colak, T., Bamac, B., & Son, M. (2016). The postgraduate students'(masters, PhD) metaphors about education of statistic. In *SHS Web of Conferences*, EDP Sciences.

- Diken, İ. H. ve Sucuoğlu, B. (1999). Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(3), 25-39.
- Diken, İ. (2006). Öğretmen adaylarının yeterliği ve zihinsel engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Eurasian Journal of Educational Research*, 23, 72-81.
- Diken, İ. H. (2010). *Özel eğitim*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Dikmenli, M., Cardak, O. ve Yener, D. (2012). Science student teachers' metaphors for scientists. *Energy education science and technology part b-social and educational studies*, 4(1), 51-66.
- Eldemir, A. C. (2016). Metaphorical perceptions of prospective music teachers towards" traditional turkish classical music course" concept. *Educational Research And Reviews*, 11(1), 16-22.
- Engin, Ali. O., Tösten, R., Kaya, M. D., ve Köselioğlu, Y. S. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasıyla ilgili tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesi: Kars ili örneği. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(13), 27-44.
- Erdem, A. R., Gezer, K. ve Çokadar, H. (2005). Ortaöğretim Fen-Matematik ve Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı*, 471-477. Denizli
- Forceville, C. (2002). The identification of target and source in pictorial metaphors. *Journal of Pragmatics*, 34(1), 1-14.
- Forlin, C., Earle, C., Loreman, T. And Sharma, U. (2011). The Sentiments, Attitudes and Concerns about Inclusive Education Revised (SACIE-R) scale for measuring pre-service teachers' perceptions about inclusion. *Exceptionality Education International*, 21(2), 50-65.
- Girmen, P. (2007). "İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları." Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gökdere, M. (2012). Sınıf öğretmenleri ile sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırma eğitimine yönelik tutum, endişe ve etkileşim düzeylerinin karşılaştırmalı incelemesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2789-2806.
- Gözün, Ö., ve Yıkılmış, A. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 65-77.
- Groth, R. E. and Bergner, J. A. (2005). Pre-service elementary school teachers' metaphors for the concept of statistical sample. *Statistics Education Research Journal*, 4(2), 27-42.
- Inbar, D. E. (1996). The free educational prison: Metaphors and images. *Educational research*, 38(1), 77-92.

- İzci, E. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının “özel eğitim” konusundaki yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 106-114.
- Jahnukainen, M. (2015). Inclusion, integration, or what? A comparative study of the school principals' perceptions of inclusive and special education in Finland and in Alberta, Canada. *Disability & Society*, 30(1), 59-72.
- Hastings, R. P. and Oakford, S. (2003). Student teachers' attitudes towards the inclusion of children with special needs. *Educational Psychology*, 23(1), 87-94.
- Kaner, S. (2010). Examining teachers' self-efficacy beliefs of students with and without special needs. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(1), 193-217.
- Kanter, A. S., Damiani, M. L. and Ferri, B. A. (2014). The right to inclusive education under international law: Following Italy's lead. *Journal of International Special Needs Education*, 17(1), 21-32.
- Karahan, Ş. ve Balat, G. U. (2011). Özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin öz-yeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 1-14.
- Karamustafaoğlu, S., ve Aktürk, M. (2016). İlkokul öğrencilerinin “uzay” kavramına ilişkin metaforları. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 1387-1406.
- Kayhan, N., Şengül, A. ve Akmeşe, P. P. (2012). İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 268-278.
- Kurniawati, F., de Boer, A. A., Minnaert, A. E. M. G., and Mangunsong, F. (2016). Evaluating the effect of a teacher training programme on the primary teachers' attitudes, knowledge and teaching strategies regarding special educational needs. *Educational Psychology*, 37(3) 287-297.
- Lin, W. C., Shein, P. P. and Yang, S. C. (2012). Exploring personal EFL teaching metaphors in pre-service teacher education. *English Teaching*, 11(1), 183-199.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). Conceptual metaphor in everyday language. *The journal of Philosophy*, 77(8), 453-486.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (2005). Metaforlar, Hayat Anlam ve Dil, (çev: Gökhan Yavuz Demir), Paradigma Yayıncılık, Ankara.
- Lavine, H., Huff, J. W., Wagner, S. H. and Sweeny, D. (1998). Themoderating influence of attitude strength on the susceptibility to context effects in attitude surveys. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(2), 359-373.
- Leavy, A.M., Mcsorley, F.A. and Bote, A.L. (2007). An examination of what metaphor construction reveals about the evolution of preservice teachers' beliefs about teaching and learning. *Teaching and Teacher Education*, 23(7), 1217–1233
- Levine, P. M. (2005). Metaphors and images of classrooms. *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), 172-175.

- Lyons, J. (1971). *Introduction to theoretical linguistics*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Mahiroğlu, A. (2006). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Gelişmeler ve Yenilikler, Ö. Demirel ve Z. Kaya (Ed.),*Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Pegema Yayıncılık.
- McGrath, I. (2006). Using insights from teachers' metaphors. *Journal of education for teaching*, 32(3), 303-317.
- MEB, (2007). Milli Eğitim istatistikleri örgün eğitim 2006-2007. http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2006_2007.pdf adresinden 30.10.2016 tarihinde alınmıştır.
- MEB, (2012). T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği 573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında <https://orgm.meb.gov.tr/meb> sitesinden 15.11.2016 tarihinde alınmıştır.
- Melekoglu, M. A., Çakiroğlu, O., Malmgren, K. W. (2009). Special education in Turkey. *International Journal of Inclusive Education*, 13(3), 287-298.
- Melekoğlu, M. A. (2013). Özel gereksinimli öğrencilerle yürütölen etkileşim projesinin genel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik olumlu tutum ve farkındalık geliştirmeleri üzerindeki etkilerinin belirlenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 1053-1077.
- Meral, E., Küçük, B., ve Gedik, F. (2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre kavramına ilişkin metaforik algıları. *Kastamonu eğitim dergisi*, 24(1), 65-78.
- Meyen, E. L. (1996). *Exceptional children in today's schools*. Love Publishing Company.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Miller, S. (1987). Some comments on the utility of metaphors for educational theory and practice. *Educational Theory*, 37, 219-227.
- Mintz, J. (2007). Attitudes of primary initial teacher training students to special educational needs and inclusion. *Support for Learning*, 22(1), 3-8.
- Noyes, A. (2004). (Re) Producing mathematics teachers: a sociological perspective. *Teaching education*, 15(3), 243–256.
- Ogletree, E. J., and Atkinson, L. M. (1982). Mainstreaming Teachers Favor Mainstreaming. <https://eric.ed.gov/?id=ED223027> kaynağından 27.03.2017 tarihinde alınmıştır.
- Olçay Gül, S., ve Diken, İ. H. (2009). Erken çocuklukta özel eğitime ilişkin türkiye'de gerçeleştirilmiş lisansüstü tez çalışmalarının gözden geçirilmesi. *International Journal of Early Childhood Special Education*, 1(1), 46-79.
- Orel, A., Zerey, Z., Töret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakötesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 23-33.

- Oxford, R. L., Tomlinson, S., Barcelos, A., Harrington, C., Lavine, R. Z., Saleh, A., and Longhini, A. (1998). Clashing metaphors about classroom teachers: Toward a systematic typology for the language teaching field. *System*, 26(1), 3-50.
- Özan, B. M. ve Demir, C. (2011). Farklı lise türlerine göre öğretmen ve öğrencilerin okul kültürü metaforu algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 106-126.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., ve Eripek, S. (1996). *Özel eğitime muhtaç çocuklar "Özel eğitime giriş"*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. SAGE Publications.
- Pearl Subban and Dikeledi Mahlo. (2017). 'My attitude, my responsibility' Investigating the attitudes and intentions of pre-service teachers toward inclusive education between teacher preparation cohorts in Melbourne and Pretoria, *International Journal of Inclusive Education*, 21(4), 441-461.
- Poon, K. K., Ng, Z., Wong, M. E., and Kaur, S. (2016). Factors associated with staff perceptions towards inclusive education in Singapore. *Asia Pacific Journal of Education*, 36(1), 84-97.
- Reber, C. K. Marashak L. E. and Glor-Scheib, S. (1995). Attitudes of preservice teachers toward students with disabilities: Do practicum experiences make a difference?. Annual Meeting of the American Educational Research Association, 18-22.
- Ritchie, S. M., Bellocchi, A., Poltl, H., and Wearmouth, M. (2006). *Metaphors and analogies in transition. In Metaphor and analogy in science education*. Netherlands: Springer.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının "öğretmen" kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2006). Functions of metaphor in teaching and teacher education: A review essay. *Teaching Education*, 17(4), 299-315.
- Saban, A., Koçbeker, B. N. ve Saban, A. (2006). Examining of teacher candidates' perceptions towards "teacher" concept through metaphor analysis. *Educ. Sci. Theory Pract*, 6(2), 461-522.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Saban, A. (2010). Prospective teachers' metaphorical conceptualizations of learner. *Teaching and Teacher Education*, 26(2), 290-305.
- Samsunlu, Ö. (2015). Özel eğitim dersinde yaratıcı drama yöntemi kullanılmasının öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşlerine etkisi ve drama yönteminin uygulanabilirliğine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

- Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 183-203.
- Scruggs, T. E. and Mastropieri, M. A. (1996) Teacher perceptions of mainstreaming inclusion 1958–1995: A research synthesis. *Exceptional Children*, (63)1, 59–74.
- Semerci, Ç. (2007). Program geliştirme kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim programlarına farklı bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 125-140.
- Shapiro, A. (1999). *Everybody belongs: changing negative attitudes toward classmates with disabilities*, New York: RoutledgeFalmer.
- Sharma, U., Forlin, C. and Loreman, T. (2008). Impact of training on pre-service teachers' attitudes and concerns about inclusive education and sentiments about persons with disabilities. *Disability & Society*, 23(7), 773-785.
- Shin, M., Lee, H. and McKenna, J. W. (2016). Special education and general education preservice teachers' co-teaching experiences: a comparative synthesis of qualitative research. *International Journal of Inclusive Education*, 20(1), 91-107.
- Shuell, T. J. (1990). Teaching and learning as problem solving. *Theory into Practice*, 29(2), 102-108.
- Sosyal, D., ve Afacan, Ö. (2012). İlköğretim öğrencilerinin “fen ve teknoloji dersi” ve “fen ve teknoloji öğretmeni” kavramlarına yönelik metafor durumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 287-306.
- Starks, H., and Trinidad, S. B. (2007). Choose your method: A comparison of phenomenology, discourse analysis, and grounded theory. *Qualitative health research*, 17(10), 1372-1380.
- Sucuoğlu, B. ve Kargin, T. (2006). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları*. Morpa.
- Şahbaz, Ü., ve Peker, S. (2008). Comparison of school counselors' views on inclusion in different cities. In *2nd International Conference on Special Education “Sharing knowledge and experience around the world” Marmaris, Muğla-Turkey* (pp. 18-21).
- Şahbaz, Ü., ve Kalay, G. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 116-135.
- Şenel, T. ve Aslan, O. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının bilim ve bilim insanı kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (2)76-94.
- Şengül, S., Katrancı, Y. ve Cerez Cantimer, G. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin “matematik öğretmeni” kavramına ilişkin metafor algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25(1), 89-111.
- Şimşek, Z. (2007). Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin özel eğitime gereksinimi olmayan kardeşlerinin umutsuzluk düzeyinin belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.

- Temel, Z. F. (2000). Okul öncesi eğitimcilerin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 148-155.
- Yapıcı, M. ve Kösterelioğlu, İ. (2016). Pre-service teachers' conceptual metaphors about philosophy course. *Journal of theoretical educational science*, 9(4), 662-677.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, Ç. (2007). *Derrida'nın Metafor Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Weisel, A., and Tur-Kaspa, H. (2002). Effects of labels and personal contact on teachers' attitudes toward students with special needs. *Exceptionality*, 10(1), 1-10.
- Wragg, E. C. (1994). *Conducting and analysing interviews*. N. Bennett (Ed.). London: Paul Chapman Publishing.

8. EKLER

Ek 1. İZİNLER



T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : 30640013-044-Ş 11
Konu : Anket Uygulama İzni

05/11/2015

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02/11/2015 tarihli ve 736 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Murat BAŞGÜL'ün, tez çalışması kapsamında hazırlamış olduğu anketin, Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerine uygulanması uygun görülmüştür.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Metin ORBAY
Rektör



T.C.
AMASYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 47613789-44-E.11733477
Konu: Anket İzinleri

16.11.2015

AMASYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi: a) Eğitim Fak. Dekanlığının 02/11/2015 tarih ve 302.08.01-2217 sayılı yazısı.
b) Rektörlüğünüzün 05/11/2015 tarih ve 044-910 sayılı yazısı.
c) Rektörlüğünüzün 05/11/2015 tarih ve 044-912 sayılı yazısı.
d) Rektörlüğünüzün 05/11/2015 tarih ve 044-914 sayılı yazısı.

İlgi yazılarda, Müdürlüğümüzden istenen anket izinleri verilmiş olup yazımız ekinde sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Dr. Hüseyin GÜNEŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ekler:
Valilik Olurları (4 Adet, 4 Sayfa)

[Handwritten signature]
16.11.2015
H.K.

[Handwritten signature]
İlgi: Başvurular
18.11.2015
H.K.

[Handwritten signature]
Eğitim Fakültesi Müdürü
A.Ş. ile Ayarlar
16.11.2015
H.K.

Nergiz Mah. Elmâsiye Cad. 05100 Merkez/AMASYA
Elektronik Ağ: amasya.meb.gov.tr
e-posta: istatistik05@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: H. SANCIL/ Memur
Tel: (0 358) 212 29 92 / 125
Faks: (0 358) 218 50 31

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 06ab-6daa-32a4-816b-3a70 kodu ile teyit edilebilir.



T.C.
AMASYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 47613789-44-E.11668633
Konu: Anket Uygulama İzni

13.11.2015

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Amasya Ün. Rektörlüğünün 05/11/2015 tarih ve 044-912 sayılı yazısı.

İlgi yazıda, Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Murat BAŞGÜL'ün, tez çalışması kapsamında hazırlamış olduğu ekteki anketin, Müdürlüğümüze bağlı Merkez ilçedeki ilkokullarda görev yapmakta olan Sınıf Öğretmenlerine uygulamak için izin talep edilmektedir.

Müdürlüğümüzce yapılan inceleme sonucunda; yukarıda bahsedilen anket çalışmasının Müdürlüğümüze bağlı Merkez ilçede bulunan **75. Yıl İMKB Bayezit İlkokulu, Akşemsettin İlkokulu ve Bahçeleriçi İlkokulu** olmak üzere toplam 3 (ÜÇ) ilkokulda görev yapan Sınıf Öğretmenlerine; Okul Yönetiminin bilgisi, planlaması ve yönetiminde, gönüllülük esasına göre ve eğitim - öğretimi aksatmadan uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim

Hakkı DEĞERLİ
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
13.11.2015
Dr. Hüseyin GÜNEŞ
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
Üniversite Yazısı ve ekleri (1 Ad. 2 Sayfa)

İl Millî Eğitim Müdürlüğüne
Açılış Ayı:
13.11.2015
Kıy

Nergiz Mah. Elmasiye Cad. 05100 Merkez/AMASYA
Elektronik Ağ: amasya.meb.gov.tr
e-posta: istatistik05@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: N. Kürşad KARAKÖSE / Öğretmen
Tel: (0 358) 212 29 92 / 220
Faks: (0 358) 218 50 31